Poštnina plačana v gotovini.

Leto XI., št. 7 („JUTRO“ št. 40 a) Ljubljana, ponedeljek 17. februarja 1941 Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 6 — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7 Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2 — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja.

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo: Ljubljana, Knaflijeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 5.—, po raznašalcih dostavljena Din 6.— mesečno.
Maribor Grajski trg št. 7, Telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Oživljena letalska vojna na zapadu

Po večtedenskem zatišju se je z obeh strani začela nova letalska ofenziva — Angleži so osredotočili svoje napade zlasti na invazijske luke ob Kanalu in na nemško industrijsko zaledje, Nemci pa nadaljujejo z napadi na angleško vojno industrijo

London, 16. febr. br. (UP) Po skoro tritedenskem zatišju je letalska vojna na zapadu zopet oživela. Zadnje dni se kljub neugodnemu vremenu vrste napadi z ene in druge strani—. Nevtralni opazovalci pa ugotavljajo, da je sedaj angleška letalska akcija mnogo živahnejša in mnogo obsežnejša, nego je bila doslej. Vse kaže na to, da se je angleško letalstvo v zadnjih mesecih zelo okrepilo ter da prehaja iz dosedanje defenzive v ofenzivo.

Akcije angleškega letalstva so osredotočene predvsem na invazijske luke ob Kanalu ter se raztezajo od skrajne norveške obale vse do Biskajskega zaliva. Poleg tega pa zavzemajo tudi angleški letalski napadi na glavna industrijska središča v severni in zapadni Nemčiji vedno večji obseg. Očitno je, da skušajo Angleži s temi letalskimi napadi kar najbolj ovirati in onemogočati nemške priprave za že dolgo napovedani glavni napad na Anglijo.

Na drugi strani pa so tudi Nemci zadnje dni zopet obnovili svoje letalske napade na London ter na važna industrijska središča v Angliji, tako da je vojna na zapadu še vedno v znaku naraščajočega letalskega dvoboja, ki pa se more smatrati kot predznak in priprava za bodoči glavni napad.

Obsežni in siloviti napadi na kanalske luke in nemška industrijska središča

London, 16. febr. br. (Reuter). Snoči je izvršilo angleško letalstvo svoj dosedaj največji, najobsežnejši in najsilovitejši letalski napad na invazijske luke in na nemško zaledje. V zaporednih valovih so odhajali britanski bombniki v spremstvu številnih lovskih in vojnih letal proti vzhodu. Bombardiranje kanalskih luk so opazovale cele množice na obali kantse grofije. Eksplozije so bile tako strahovite, da so žvenketale šipe celo na angleški obali. Vsa francoska obala je žarela kot ogromen goreč pas. Požari so bili tako obsežni, da angleški letalci, ki so poleteli v zadnjih valovih, niti niso mogli več kontrolirati eksplozij odvrženih bomb v nepreglednem morju plamenov. Britanski letalci so vrgli na tisoče zažigalnih in eksplozivnih bomb. Požar se je razširil od Calaisa do Dunkerqueja, najhujše pa je bila bombardirana vojna luka Boulogne, nad katero so kljub najživahnejši protiletalski obrambi krožili angleški bombniki nad tri ure in jo neprestano bombardirali.

V okviru letalskih napadov v Nemčiji pa so bila glavni cilj industrijska središča v Porurju. Tudi ta napad je bil izveden v najširšem obsegu. Bombardirani so bili, kakor poroča letalsko ministrstvo v svojem uradnem komunikeju, vsi vojno važni objekti, med drugim skladišča, rezervoarji bencina, letališča in razne tovarne. Posebno hudo je bila bombardirana tovarna sintetičnega bencina v Gelsenkirchnu, koder so angleški bombniki metali bombe celih šest ur. Iz fotografskih posnetkov se vidi, da so bili zadeti vsi glavni rezervoarji ter so izbruhnili ogromni požari.

Izredno hud napad je bil izveden tudi na Rotterdam. Bombe so padle na pristanišče in na pristaniške naprave.

Z vseh teh poletov se nista vrnili dve letali, prav tako pa pogrešajo tri letala obalnega poveljstva, ki so sodelovala pri napadu na Calais.

Po nemških poročilih ni bilo posebne škode in žrtev

Berlin, 16. febr. AA. (DNB.) Močne skupine britanskih letal so preteklo noč letele nad zapadno Nemčijo in na več krajev vrgle zažigalne in rušilne bombe. Poškodovane so bile izključno le stanovanjske hiše, potem pa še ena cerkev in ena bolnišnica. Vojaški in gospodarski cilji niso bili zadeti. Ranjenih je več oseb, med njimi nekaj žensk.

Britanska bojna letala so preteklo noč vrgla bombe tudi na več krajev na zasedenem področju Holandije. Vrgla so rušilne bombe, pri čemer je bila v Rotterdamu popolnoma uničena ena hiša, druga pa hudo poškodovana. Nekaj ljudi je bilo ubitih, med njimi tudi ena ženska in dva otroka. Po poročilih z več strani pri bombardiranju ni bil zadet niti en cilj, ki bi bil važen v vojaškem ali vojaško-gospodarskem pogledu.

Angleški napadi na nezavarovano civilno prebivalstvo na zasedenem področju Francije niso prizadejali nobene škode vojaškega značaja. V nekaterih stanovanjskih okrajih je izbruhnil le požar, ki je uničil večje število hiš. Po dosedanjih podatkih je bilo pri tem napadu na zasedeno francosko ozemlje šest ljudi ubitih, deset pa hudo ranjenih.

Berlin, 16. febr. AA. (DNB.) Snoči sta bili sestreljeni dve angleški letali vrste »Bristol Beafurt«. Naknadno se je izvedelo, da je bilo v noči od 14. na 15. februar zbito na tla eno angleško letalo vrste »Lockhead«. Prav tako se je zdaj tudi izvedelo, da je bil poleg treh britanskih letal, ki so jih nemška lovska letala sestrelila 15. t. m. nad holandsko obalo, zbit na tla še en sovražnikov aparat. Sestrelila ga je protiletalska artilerija. Tako so bila sestreljena preteklo noč skupno štiri letala, najmanj dve pa uničeni na tleh.

Berlin 16. febr. AA. (DNB.) V zvezi s poskusom britanskih letal, da izvedejo napad na področje severne Francije, je nemški poročevalski urad na pristojnih mestih zvedel naslednje:

Od 18.30 snoči do davi ob 2. je skupno 23 britanskih letal poskušalo izvesti napad na odsek med Heistom v Holandiji in pristaniščem Boulogne. Deset letal je letelo nad morjem ob obali, 12 pa nad področjem mesta Anvers. Eno teh letal je letelo nad izlivom reke Somme in dalje do Amiensa. Pri teh poletih je bilo vrženih skupno 80 zažigalnih bomb na Boulogne. Bombe so zanetile požare na desetih poslopjih. Ubitih je bilo nekaj Francozov, na vojaških in vojaško-industrijskih ciljih pa sovražnikova letala niso prizadejala nobene škode. Pri Brestu je snoči ob 18. do 22. skupina treh angleških letal skušala metati bombe. Dve letali sta bili sestreljeni nad morjem.

Nemški bombniki nad Anglijo

Berlin, 16. febr. br. (DNB) Nemško vrhovno poveljništvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Nemška podmornica je sporočila potopitev 3 oboroženih sovražnih trgovskih ladij, ki so imele skupaj 19.000 br. reg. ton. Vojna ladja, ki je potopila v trgovski vojni že za 110.000 br. reg. ton sovražnega trgovskega brodovja, je potopila nadaljnjih 10.000 br. reg. ton

Izvidniška letala so včeraj pri napadu v ustju Temze in Humberja z bombami močno poškodovala dve trgovski ladji.

Daljnostrelno topništvo vojske je obstreljevalo 14. in 15. februarja vojaško važne cilje v južnovzhodni Angliji.

V Cirenaiki so strmoglavci nemškega letalstva bombardirali oporišča z bombami težkega kalibra.

Napadi močnih bojnih letalskih sil so bili v noči 16. t. m. usmerjeni proti vojaško važnim napravam v južnovzhodni in srednji Angliji in proti ladjam. Zadetki bomb so povzročili na več letališčih večje požare ter so razbili zaklonišča in pripravljena letala.

Velika škoda je bila povzročena v dokih ob Temzi in na pristaniškem področju nekega mesta ob zapadni obali. Dve trgovski ladji z 8000 br. reg. tonami sta bili potopljeni, neka druga ladja pa zažgana. Eno izmed bojnih letal je zadelo z bombami lažjo križarko.

Poskus sovražnikovega poleta nad zasedeno ozemlje je bil ob obali zavrnjen. Pri tem je izgubil sovražnik v letalski bitki 5 letal in sicer 2 lovca in 3 bojna letala.

Na razne kraje zapadne Nemčije je vrgel sovražnik v zadnji noči manjše število razstrelilnih in zažigalnih bomb, ki so zahtevale nekaj žrtev med civilnim prebivalstvom. Obrambnogospodarska ali vojaška škoda ni bila povzročena. Pri teh poletih in poskusih nočnih napadov na zasedeno ozemlje so sestrelili nočni lovci 4 letala, protiletalsko topništvo pa eno sovražno letalo.

Skupno je torej sovražnik izgubil 15. t. m. in v noči na 16. t. m. 10 letal. Pogreša se eno lastno letalo.

Berlin, 16. feb. AA. (DNB). Snoči so nemška letala izvedla vrsto napadov na vojne in trgovske ladje ob vzhodni angleški obali. Dve angleški trgovski ladji s skupno tonažo 8.000 ton sta bili tako hudo zadeti, da sta se takoj potopili. Na neki 4000tonski ladji je izbruhnil požar. Težko je bila zadeta tudi neka lahka križarka, ki je stražila britanske trgovske ladje.

Preteklo noč so nemška bojna letala izvedla napade na pristaniške naprave in druge važne vojaške cilje v nekem mestu ob zahodni obali severne Anglije. Daljnostrelno topništvo je preteklo noč bombardiralo važne vojne cilje v jugovzhodni Angliji. Včeraj so nemška bojna letala napadla britanske ladje ob škotski obali ter dve trgovski ladji poškodovala. Na letališčih v Cambridgeu in Mildehallu so bili uničeni hangarji in tri letala, ki so bila na tleh. Verjetno so bila uničena še druga letala. Poleg tega so nemški bombniki zadnjo noč napadli tudi doke v Chatamu, kjer je nastalo več požarov.

Večje skupine nemških vojnih letal so preteklo noč napadle važne vojaške cilje v New Castleu ob vzhodni obali severne Anglije.

Danes popoldne je bil zahodno od izliva reke Somme sestreljen en britanski bombnik vrste »Bristol Blenheim«. Letalo se je vžgalo in padlo v morje. Angleško letalstvo je tako danes izgubilo 40 letal.

London, 16. februarja. AA. (Reuter). Letalsko ministrstvo in ministrstvo za javno varnost poročata, da so sovražnikova letala v noči od sobote na nedeljo letela nad mnogimi angleškimi kraji. Bombe so bile vržene v glavnem v severni in vzhodni Angliji, v londonskem področju, kakor tudi v enem delu severovzhodne Škotske. Napadi niso bili izvedeni v večjem obsegu in tudi škoda ni velika, toda v nekem mestu v severovzhodni Angliji ter na londonskem področju so nastali požari. Število človeških žrtev ni veliko. Sestreljena so bila tri sovražnikova letala.

Velike skupine sovražnikovih letal so se snoči približale obali Kentske grofije, takoj pa so se pojavila britanska lovska letala in se je sovražnik moral umakniti. Nekoliko pozneje so sovražnikova letala posamič letela nad angleškimi kraji. Pri tem sta bila sestreljena dva nemška bombnika, nato pa še eden nad obalo Yorkshirea. Vrženih je bilo na stotine zažigalnih bomb na londonsko področje v noči od petka na soboto. Britanska letala so se s sovražnikovimi spoprijela in jih prisilila k umiku.

Hopkins veruje v zmago Anglije

New York, 16. febr. AA. (Reuter). Posebni Rooseveltov odposlanec Hary Hopkins, ki se je mudil v Evropi, da se seznani z resničnim položajem, je prispel s »Cliperjem« v New York. Ko so ga vprašali, kakšno je njegovo mnenje o vojnem položaju, je odgovoril: Prepričan sem, da so Britanci prav tako odporni ljudje kakor katerikoli drugi. Ni dvoma, da bo s pomočjo Zedinjenih držav Anglija v tej vojni, ki se ne bo končala neodločeno, zmagala. Potem je Hopkins dejal, da je Angležem potrebna »velika pomoč«, in je pripomnil, da bo Anglija takšno pomoč tudi dobila. Hopkins namerava še nocoj odpotovati v Washington, da poroča Rooseveltu o svojem potovanju.

Ameriška znanstvena misija v Londonu

New York, 16. febr. br. (Reuter). Prezident Roosevelt je poslal v London posebno znanstveno komisijo, ki bo, kakor med svetovno vojno, vršila razne znanstvene preiskave in proučevanja v zvezi z obrambnimi sredstvi proti sovražnim napadom. Ena komisija se je mudila v Angliji tudi med svetovno vojno ter je takrat mnogo pripomogla k iznajdbi raznih novih obrambnih sredstev. Komisija, ki je snoči že odpotovala z letalom preko Lizbone v London, načeluje rektor harvardske univerze Jammes Connand, eden največjih zagovornikov izdatnega podpiranja Anglije. Connand je osebni prijatelj Roosevelta.

Srdite borbe na albanskem bojišču

Ofenziva se nadaljuje na vsej fronti — Italijani poročajo o srditih bojih na odseku 11. armade, Grki pa o lokalnih uspehih

Rim, 16. febr. br. (Stefani). O položaju na grškem bojišču poroča italijansko vrhovno poveljstvo v svojem službenem vojnem poročilu:

Na grški fronti so bili včeraj na odseku 11. armade srditi boji. Italijansko letalstvo je bombardiralo zbiranje grških čet in dovozne kolone.

Atene, 16. febr. p. (At. ag.) Po uradnem poročilu grške vlade so v zadnjih dveh dneh grške čete započele močno ofenzivo ter zavzele večje število važnih postojank. Italijanske čete se umikajo na vsej fronti, zlasti na osrednji, pri čemer pa se ogorčeno branijo. Grška poročila govore o velikem številu ujetnikov.

Atene, 16. febr. br. (At. ag.) Grška ofenziva se nadaljuje na vsej fronti od Ohridskega jezera do jadranske obale. Italijanski protinapad na srednjem odseku fronte je bil odbit in so imeli Italijani velike izgube. Grki so ujeli 300 italijanskih vojakov, med njimi več oficirjev, ter zajeli bogat vojni plen, med katerim je tudi več težkih topov.

Atenski radio je danes popravil svoje poročilo, objavljeno v petek, da so Grki ujeli na srednjem odseku 7000 Italijanov. Radijski napovedovalec se je pri čitanju poročila zmotil. Pravilno bi se moralo glasiti, da so ujeli 700 italijanskih vojakov.

Atene, 16. febr. AA. (At. ag.) Grško vrhovno poveljstvo je snoči izdalo uradno poročilo št. 112. v katerem pravi:

Krajevni boji so se za nas uspešno končali. Sovražnik je vržen z močno utrjenih postojank, zavarovanih z bodečo žico. Zajeli smo 300 vojakov, med katerimi je tudi precej oficirjev. Zajeli smo velike količine vojnega materiala. Grško letalstvo je uspešno bombardiralo sovražnikove cilje. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana.

Ministrstvo za javno varnost je snoči izdalo poročilo, v katerem pravi, da so včeraj sovražnikova letala bombardirala otok Jante, kjer je bila ranjena ena oseba. Bombardirani so bili tudi nekateri kraji na Kreti, škode pa ni bilo.

Atene, 16. febr. AA. (Reuter). Glavni štab britanskih letalskih sil v Grčiji poroča:

Skupine angleških bombnikov so izvedle včeraj silovite napade na sovražnikove postojanke na področju Buzia, čeprav vreme ni bilo ugodno. Pri tej priliki so bila bombardirane postojanke italijanskih baterij, glavne ceste, vojaška skladišča in drugo. Z vseh teh poletov so se naša letala brez izgub vrnila.

Operacije na afriških bojiščih

V Libiji je zavladalo zatišje, dokler Angleži ne bodo uredili nove uprave v zasedenem ozemlju — Južno afriške čete so zavzele luko Kismaja v italijanski Somaliji — V Eritreji in Abesiniji ni bilo posebnih dogodkov

Rim, 16. febr. br. (Stefani). O položaju na afriških bojiščih poroča italijansko vrhovno poveljstvo:

V severni Afriki so letala nemškega letalskega zbora uspešno bombardirala vojaške naprave na nekem angleškem letališču. Italijanska letala so bombardirala sovražna oporišča na otoku Kreti, pri čemer je bilo več letal na tleh poškodovanih. Sovražna letala so vrgla nekaj bomb na otok Rodos.

V severni Afriki so italijanske čete na severni fronti gladko odbile angleški napad v odseku Kerena in na področju Karova v severni Eritreji. V vzhodnem delu pokrajine Juba se nadaljujejo boji v okolici Kismaje. Angleška letala so večkrat poletela nad mesta v notranjosti. V Masaui je bilo sestrelejno eno angleško letalo, drugo angleško letalo pa je bilo sestreljeno v odseku Juba.

V noči na 16. februar so priletela angleška letala nad Catanijo, Siracus in Brindisi. V Brindisiju je mornariško protiletalsko topništvo sestrelilo dve sovražni letali. En član posadke, ki je skočil s padalom, je bil ujet.

Danes dopoldne so sestrelili nemški lovci nad Malto tri angleška lovska letala tipa Hurrican. Vsa nemška letala so se nepoškodovana vrnila na svoje oporišče.

Angleško poročilo

Kairo, 16. febr. br. (Reuter). Angleško vrhovno poveljstvo na Bližnjem vzhodu poroča, da so imperialne čete zasedle že 25.000 kvadratnih kilometrov italijanske Somalije. Južnoafriške čete, ki prodirajo na tem področju, so prevalile v zadnjih dneh 120 km in so v petek zavzele luko Kismaja. Pri tem jih je podpiralo letalstvo in vojno brodovje. V Kismaji so zaplenile velike količine raznega vojnega materiala in zajele veliko število italiajnskih vojakov, med njimi mnogo oficirjev. Ko so južnoafriške čete vkorakale v mesto, jih je prebivalstvo navdušeno pozdravilo. Velika bencinska skladišča so bila v plamenih, v luki pa so našli italijanko vojno ladjo, ki jo je posadka sama potopila, razen tega pa še tri tovorne ladje, ki so bile poškodovane.

Luka Kismaja je važno oporišče, vrhu tega pa predstavlja izhodišče italijanskega dovoza po reki Juba. Sedaj bo luka Kismaja služila za oporišče britanskemu vojnemu brodovju. Luka ima zelo dobro prirodno pristanišče in omogoča tudi pristajanje večjih ladij.

Tudi v Abesiniji in Eritreji se prodiranje angleških čet zadovoljivo nadaljuje. Koncentracija čet okrog Kerena naglo napreduje in se pričakujejo tu v kratkem odločilni spopadi. Severna kolona, ki prodira ob obali proti Masaui, je znatno napredovala.

V Libiji se nadaljuje štetje ujetnikov in pregled vojnega plena, ob enem pa čistijo imperialne čete zasedeno ozemlje in uvajajo novo upravo. Koncentracija čet za nadaljnje prodiranje v Tripolitanijo se nadaljuje.

Mussolinijev dar žrtvam angleškega napada

Genova, 16. febr. AA. (Stefani). Da bi bile družine ljudi, ki so bili ubiti pri bombardiranju Genove, čim prej deležne pomoči, je Mussolini poslal genovskemu prefektu vsoto nilijon lir. V isti namen je poslal tajnik fašistične stranke zveznemu strankinemu tajniku 200.000 lir.

Rim, 16. febr. AA. (DNB). Po uradnem poročilu je bilo o priliki nedavnega angleškega bombardiranja Genove ubitih 144 ljudi, 272 pa ranjenih.

Angleži minirali vode okrog Singapoora

London, 16. febr. AA. (Reuter.) Britanska vlada poroča, da velja odslej za plovbo nevaren pas področje v naslednjih mejah: na severu 2 stopinji in 44 minut, na vzhodu poldnevnik 104 stopinje 23 minut vzhodne dolžine, na jugu 1 stopinja 35 minut severne širine, na zapadu pa obala Malezije. Britanska admiraliteta v zvezi s tem poroča, da so v omenjenem področju položene mine in da naj se poveljniki ladij, ki bi hoteli pluti čez ta pas, obrnejo na britanske pomorske oblasti v Singapooru, da jim določijo smer. Ladje, ki bi se ne držale teh navodil, bodo same nosile odgovornost, če se jim na omenjenem področju kaj pripeti.

Nemško letalstvo v Afriki

bombardira angleška oporišča in zbirališča, da bi preprečilo nadaljnje prodiranje proti Tripolisu

Berlin, 16. febr. AA. (DNB) Kakor je bilo že sporočeno, so nemški strmoglavci v petek napadli britansko oporišče El Agheilo. Nemški poročevalski urad je od nekega udeleženca tega napada izvedel naslednje podrobnosti:

Ko so nemška letala priletela do afriške celine, jih je zajel peščen vihar. Po daljšem poletu nad puščavo so prispela do angleškega taborišča, kjer je pod velikimi hangarji čakalo mnogo tankov in raznih drugih vozil na nadaljnje prodiranje. Naši strmoglavci so takoj začeli napadati. Z vrtoglavo hitrostjo smo se približali nekemu hangarju. Vrgli smo bombe. Zraven mene in za menoj je letalo za letalom navalilo z veliko brzino na svoje žrtve. Bombe za bombami so padale na četverokotnik, kjer so stali hangarji. Za njimi so se dvigali gosti oblaki dima, ki jih je nosil veter. Potem smo napadli s strojnicami. Naši strojničarji so imeli verjetno velik uspeh, ker so krogle točno zadevale cilj. Pod noč smo spet prileteli na svoje oporišče.

Berlin, 16. februarja AA. (DNB) O poletu nemških strmoglavcev nad tistim delom Bengazija, ki je poln britanskih čet in vojnega materiala, je neki udeleženec tega napada dal nemškemu poročevalskemu uradu tole poročilo: Letimo čez morje v jasni mesečini. Druga letala naše prve eskadrile že mečejo svoje prve bombe na cilje pri mestu in v pristanišču Bengazija. Požari in ognjeni zublji, ki so jih povzročile eksplozije, razsvetljujejo okolico. Naše letalo se z bliskovito naglico spušča proti svojemu cilju. Trenutek nato že razsvetli goreči plamen bombardirani cilj. Naš napad je bil preveč nenaden in Angleži niso mogli spraviti v zavetišča moštva in vojaških stvari. Bomba je zadela cilj. Protiletalska artilerija je nastopila, toda mi smo že daleč in zdaj letimo nad pristaniščem. Tudi tu so bombe z drugih letal zadele določene cilje.

Izredni varnostni ukrepi proti padalcem v Italiji

Brez posebnega dovoljenja tujci ne smejo zapustiti svojih bivališč — Posebne varnostne straže v južni Italiji

Rim, 16. febr. br. (UP). Italijanske oblasti so po prvem izkrcanju angleških padalcev v južni Italiji izdale zelo stroge in obsežne varnostne ukrepe. Tujcem je strogo zabranjeno zapuščati brez posebnega dovoljenja kraj svojega stalnega bivališča. Tudi tuji novinarji, ki so akreditirana v Rimu, so dobili sporočilo, da brez dovoljenja oblasti ne smejo zapustiti Rima, dasi so so doslej lahko svobodno gibali po vsej Italsija. Pozornost je vzbudilo uradno poročilo, da je prekinjen tovorni promet na železniških progah, ki vežejo posamezne luke južne Italije. Iz vsega tega sklepajo tuji opazovalci, da so angleški padalci vendarle, če ne v celoti, pa vsaj deloma izvršili svojo nalogo, predno so jih ujeli. Sedaj so izdani zlasti v južni Italiji posebni varnostni ukrepi in organizirane posebne straže, ki morajo paziti na morebitno ponovno izkrcanje angleških padalcev.

V Rimu kategorično demantirajo v inozemstvu razširjene vesti, da bi smatrali Italijani angleške padalce za špijone ter da bi postopali z njimi kot takimi. Uradno izjavljajo, da smatrajo ujete padalce za vojne ujetnike ter da bodo postopali z njimi po obstoječih mednarodnih pravilih. Vsi ujeti padalci bodo nameščeni v koncentracijskem taborišču za vojne ujetnike. Zastopnikom Rdečega križa bo dovoljeno, da jih lahko obiščejo.

Vsi italijanski listi se bavijo z izkrcanjem angleških padalcev na italijanskih tleh in poudarjajo, da se bo tudi ta poskus Angležev, demoralizirati italijansko prebivalstvo, ponesrečil. »Popolo di Roma« piše med drugim: »Dogodek z britanskimi padalci je nov dokaz napačne miselnosti Velike Britanije in napačnega gledanja na mednarodni položaj, zlasti pa na politični položaj Italije in na duha njenega prebivalstva. Churchill ne more razumeti, da se italijanski narod bori kot lev ter da je neomajno na strani režima, odločen nadaljevati borbo do zmage. Angleški padalci so imeli očitno namen, poškodovati prometna sredstva in omajati duh odpornosti italijanskega prebivalstva. Toda Angleži so se zmotili. Padalci so bili ujeti in so se lahko prepričali, koliko je vreden italijanski narod.

Washington, 16. febr. br (Reuter). Na izrecno željo italijanske vlade bodo Zedinjene države ukinile svoja konzulata v Neaplju in Palermu Italijanska vlada je utemeljila svojo zahtevo s tem, da je ozemlje, na katerem delujeta ta dva konzulata, proglašeno za vojno področje.

Med Bolgarijo in Turčijo dosežen sporazum?

Bolgarski narod hoče mir in ohranitev nevtralnosti

Sofija, 16. febr. p. Na merodajnem mestu se je izvedelo, da so se razgovori med Bolgarijo in Turčijo končali ugodno. Ni še znano, kaj je bilo v teh razgovorih doseženega, pričakujejo pa, da bo v najkrajšem času objavljeno obojestransko potrdilo doseženih rezultatov.

Sofija, 16. febr. p. Bivši minister in socialistični prvak Kosta Pastuhov je poslal ministrskemu predsedniku Filovu brzojavko, v kateri pravi, da je bolgarska javnost vznemirjena zaradi ojačenja vojaških ukrepov, ki se izvajajo v državi, ker prehajajo, kakor se domneva okvir normalne skrbi za varnost države in ker je morda priprava za eventualen prihod tujih čet. Pastuhov poudarja, da Bolgariji ne grozi nobena nevarnost od nobene velike sile ali pa kake sosedne države. Bolgarski narod je za ohranitev miru in nevtralnosti. Na koncu poziva Pastuhov predsednika vlade Filova, naj podvzame vse potrebno za zaščito domovine.

New York, 16. febr. p. Po poročilih ameriških listov se pričakuje, da bosta bolgarski ministrski predsednik Filov in zunanji minister Popov v kratkem odpotovala na obisk v Nemčijo.

Washington se zanima za razgovore na Berghofu

Beograd, 16. febr. p. »Pravda« poroča iz New Yorka, da je imel jugoslovenski poslanik Fotić v Washingtonu razgovor s Cordellom Hullom in Wellesom. Domnevajo, da sta zastopnika ameriške vlade zahtevala od njega informacije o obisku jugoslovenskih državnikov v Nemčiji.

Razpust legionarskega pokreta v Rumuniji

Vse premoženje legionarskih organizacij zaplenjeno — Prepoved vseh političnih organizacij Strogi ukrepi proti novim uporniškim poskusom

Bukarešta, 16. febr. br. (Ass. Press). Z veliko napetostjo je vsa rumunska javnost pričakovala, kakšno stališče bo general Antonescu zavzel napram legionarskemu pokretu po neuspelem legionarskem uporu. Dasi se je prvotno tudi z vladne strani zatrjevalo, da vlada ne misli razpustiti legionarskih organizacij, marveč, da bo prevzel vodstvo te edino priznane politične organizacije sam general Antonescu, je bila že pred dnevi odrejena zapora vseh dobroimetij legionarskih organizacij pri denarnih zavodih. Legionarske domove je že poprej zasedlo vojaštvo.

Snoči pa je bilo izdano uradno poročilo o prepovedi legionarskega pokreta. Obenem je bil objavljen kraljevski ukaz, s katerim se ukinja zakon od 14. septembra 1940, s katerim je bil legionarski pokret priznan kot edina politična organizacija v Rumuniji. Razpustitveni dekret prepoveduje obenem vse druge politične organizacije, tako da je sedaj v Rumuniji uvedena dejansko popolna vojaška diktatura.

V legionarskih krogih je izzval ta odlok oblasti novo vznemirjenje in kažejo se znaki novega upora. Oblasti so zaradi tega izdale zelo obsežne varnostne ukrepe ter so samo v Bukarešti v zadnjih treh dneh aretirale nad 4300 znanih legionarjev. Danes je bilo objavljeno uradno poročilo, ki zanika govorice o novih uporih. Poročilo naglaša, da poskusi novih uporov sploh niso več možni, ker so izdani izredni varnotni ukrepi in ker so vsi tisti, ki so svoječasno organizirali legionarski upor, že zaprti. Vlada ponovno poziva prebivalstvo, naj ostane mirno in naj ne naseda alarmantnim vestem, ki jih razširjajo gotovi elementi s prozornimi nameni.

Tudi nemške vojaške oblasti v Rumuniji so izdale nadaljnje varnostne ukrepe ter so zavarovale zlasti vse petrolejsko področje in vse železniške proge, podunavska pristanišča, dovozne ceste in petrolejske cevovode, da bi se na ta način zagotovila nemotena dobava petroleja za Nemčijo.

Bojazen pred angleškimi letalskimi napadi

Bukarešta, 16. febr. p. Glede na gotove znake ne izključujejo možnosti, da bo angleško letalstvo v kratkem podvzelo napade na petrolejske rafinerije v Rumuniji. Zdi se, da so bile zaradi te možnosti ponovno ojačene nemške letalske sile v Rumuniji. V Bukarešti priznavajo, da je že v teku evakuacija prebivalstva s petrolejskih področij. Napade pričakujejo zlasti na področju Ploestija in na pristanišče Konstance, kjer naglo organizirajo protiletalsko obrambo.

Tajna vojaška zveza med Anglijo in Čangkajškom

za onemogočenje japonskega prodiranja proti jugu

Tokio, 16 febr. AA. (DNB). »Jomiuri Šimbun« poroča iz Bangkoka, da so tam zvedeli iz kitajskih virov, da so med Anglijo in čungkinško vlado v teku pogajanja za sklenitev tajne vojaške zveze. Anglija namerava potegniti bojno črto od Čungkinga preko Burme do Singapura in tako preprečiti japonsko prodiranje proti jugu. List piše, da se Angleži poleg tega tudi prizadevajo, da bi za britansko armado rekrutirali kitajske vojake, v zameno pa zahtevajo od Zedinjenih držav, naj povečajo dobave vojaškega blaga po birmanski poti. Japonski list trdi, da zahteva Anglija od Siama popolno nevtralnost, istočasno pa zagotavlja siamski vladi, da zbiranje angleških oboroženih sil v severnem delu Malajskega polotoka ni naperjeno proti Siamu.

Tokio, 16. febr. AA. (DNB). Poročilo o zbiranju britanskih oboroženih sil v vzhodnem delu Birme in ob siamski meji je povzročilo velik preplah med prebivalstvom južnega Siama, kakor poroča agencija Domej iz Bangkoka, kjer krožijo govorice, da bodo britanske čete v kratkem vkorakale v Siam. Mnogi trdijo, da so v vodah južnega Siama opazili britanske vojne ladje. Govore tudi o bližnjem oboroženem spopadu med Japodsko na eni ter Anglijo in Zedinjenimi državami na drugi strani.

Nesreča potniškega letala pri Lizboni

London, 16. febr. AA. (Reuter). Zvedelo se je, da se je civilno vodno letalo »Clyde« ponesrečilo na reki Tajo pri Lizboni in sicer zaradi viharja, ki je zajel portugalsko prestolnico. Vodno letalo »Clyde« je vzdrževalo zvezo z zapadno Afriko.

Predsednik vlade v Nišu

Niš, 16. febr. AA. Ministrski predsednik Dragiša Cvetković je prispel ob 11.30 z letalom v Niš.

Koncert za našo vojsko

Beograd, 16. febr. p. V Narodnem gledališču je bil ob 11. dopoldne tretji koncert beograjskega radia za jugoslovensko vojsko. Pri prireditvi je Nj. Vel. kralja zastopal polkovnik Ciril Danda, navzoče pa so bile tudi mnoge druge najugiednejši osebnosti. Koncert je v vsakem pogledu uspel.

Oton Župančič predsednik udruženja dram. avtorjev

Beograd, 16. febr. p. Na izredni skupščini Udruženja dramskih avtorjev je bil izvoljen za predsednika pesnik Oton Župančič.

Samomor mlade Slovenke v Beogradu

Beograd, 16. febr. p. Davi ob 6.15 je izvršila v svojem stanovanju samomor ga. Julka Gorišek, žena Mirka Goriška, direktorja Jugoslovenskega društva žigic d. d., ki živi že dalje časa v Beogradu. Oba sta preteklo noč preživela v družbi znanega slovenskega odvenika dr. Vinka Zorca, kjer se je k večerji zbrala večja družba v prijenem razpoloženju. Vrnila sta se domov šele davi ob 6. V času, ko se je mož mudil v kopalnici, je Julka vzela njegov samokres in se ustrelila v glavo. Zapustila ni nobenega pisma, iz katerega bi mogli sklepati, kaj je mlado ženo pognalo v smrt. Prijatelji in njen mož so v zadnjem času opazili pri njej živčni razkroj, bolehala je tudi na srcu, vendar pa nihče ni slutil, da se je odločila za tak korak.

Cela družina pokopana pod razvalinami hiše

Sombor, 16. febr. o. Zaradi podtalne vode, kakor tudi vode, ki se zbira zaradi tajanja snega, se je pripetila snoči huda nesreča v Škerlićevi ulici št. 19, kjer se je porušila hiša, v kateri je stanoval šofer Josip Šnel. Nesreča se je pripetila okoli polnoči, ko je vsa družina spala, in sicer na eni postelji šoferjeva žena s hčerko, na drugi postelji pa oče z mlajšo hčerko. Razvaline so zasule vso družino. Ko se je žena zavedla, se ji je po dveurnem nadčloveškem naporu posrečilo izkopati se izpod razvalin ter skočiti s hčerk skozi okno. Pozvani policisti in gasilci so končno izkopali tudi očeta z drugo hčerko, ki pa sta bila oba že mrtva.

Maribor čez nedeljo

Maribor, 16. februarja

Danes ponoči je zdrknilo živo srebro od včerajšnje maksimalne temperature 9.4 nad ničlo na 4 C pod ničlo. Dočim je davi pihal vzhodnik, je v teku dopoldneva prevladal južni veter. Od prvotnih 70 cm je sneg skopnel v ravnini na 12 cm. Tezenska postaja napoveduje v naslednjih 24 urah za mariborski okoliš oblačno vreme z lokalno možnimi padvinami.

ZBOR PROSVETNIH PIONIRJEV

V Narodnem domu je bilo zborovanje naših požrtvovalnih pionirjev, naših obmejnih učiteljev, organiziranih v Sreskem učiteljskem društvu za srez Maribor desni breg. Zborovanje je otvoril društveni predsednik šolski upravitelj Petrovič iz Brezja. Iz poročil in debate je bilo razbrati zgledno vzajemnost in tovariško složnost organiziranega učiteljstva, ki je obravnavalo vsa aktualna strokovna, stanovska, vzgojna ter eksistenčna vprašanja. Zborovanju je prisostvovalo učiteljstvo iz omenjenega sreza v lepem številu.

MARIBOR ZA NAŠE MORJE

Pri Furlanu na Tržaški cesti je bil snoči redni občni zbor vzorno delujoče železničarske skupine Jadranske straže v Mariboru. Zboru je predsedoval postajni načelnik Perme, ki se je v uvodu spomnil Nj. Vel. kralja, nato pa pozdravil častnega predsednika g. Rožmana ter delegata oblastnega odbora JS gg. Pirca in Lavrenčiča. Poudarjal je skrb odbora za zbiranje sredstev za letovanje dece na morju. Poleg predsednika so izčrpno poročali tajnik Lašič, blagajnik Pilaj in Požgaj za nadzorni odbor. Odbor je poslal na letovanje na naš Jadran okrevanja potrebnih 31 otrok. Članov je 948. Društveno premoženje izkazuje 22.253.60 din. Vsi odborniki so si prizadevali za čim uspešnejše delo, pohvalno je treba omeniti predvsem prizadevnost predsednika Permeta in blagajnika Pilaja. Pri volitvah so bili izvoljeni: predsednik Perme, odborniki: A. Amalieti, dr. F. Vrečko, Pšeničnik Merz, Lašič, Pilaj, Žiberna, Čretnik, Pirš, Prelog, Arhar, Dvoržak, German, Verl, Šebek, Muraus, Volavšek, Bizjak in Göderer. V nadzornem odboru sta Požgaj in Paučnik. Namestniki v obeh odborih: Rajh, Kobilica, Lederhas, Lovrec, Mohorko, Durjava in Škufca. Tople vzpodbudne besede sta spregovorila še častni predsednik Rožman in delegat oblastnega odbora JS Pirc, ki sta bodrila k nadaljnjemu požrtvovalnemu delu.

IZROPALI SO VELIKO ZALOGO ŽIVIL

Neznani vlomilci so vdrli v majšperško stanovanje tovarnarke Kubrihtove. Ko jih je čuvaj vprašal, kaj hočejo, so navalili nanj, mu zatlačili robec v usta in ga zvezali. Nato so se vtihotapili v notranjost stanovanja. Izropali so shrambo, iz katere so odnesli večjo količino moke, masti in okoli 30 kg sladkorja. Razen tega so odnesli tudi več metrov blaga in nekatere precej drage preproge. Škoda gre v težke tisočake. Orožniki razčiščujejo zadevo.

POŽRTVOVALNOST PESNIŠKIH GASILCEV

Znana je nesebična delavnost pesniških gasilcev, ki bodo letos slovesno praznovali 10letnico svojega plodonosnega človekoljubnega delovanja. Na rednem občnem zboru, ki sta mu poleg polnoštevilno zbranega članstva prisostvovala tudi predstavnik naše vojske garnizonar podpolkovnik Maslač in zastopnik gasilske župe za Maribor levi breg g. A. Ambrožič, so izčrpno poročali o marljivem delu zaslužni starešina S. Krajnc, poveljnik Žen, tajnik Fras, blagajnik Lebarič n Š. Terčak za nadzorni odbor. Poročila pričajo o marljivem delovanju, strumni pripravljenosti za pomoč ter sodobni opremljenosti pesniških gasilcev. Pri voiltvah je bil po večini izvoljen dosedanji odbor z marljivim starešino S. Krajncem na čelu. Ker je dosedanji poveljnik g. Žen odložil poveljnikovo funkcijo zaradi službene prezaposlenosti, je bil izvoljen za poveljnika posestnik Purgaj, za podpoveljnika pa A. Babič.

Proračunska seja celjskega mestnega sveta

Novi proračun mesta Celja — Podražitev oskrbovalnine v Mestnem zavetišču in pogrebov — Občina prevzame večino poslov Olepševalnega društva proti volji te zaslužne organizacije — Elektrifikacija Lokrovca in Dobrove — Regulacija Koprivnice — Nova cesta med Voglajno in Savinjo — Povišanje pristojbin v mestni klavnici — Ustanovitev družinskega sklada

Celje, 15. februarja

Celjski mestni svet je imel v petek proračunsko sejo, ki je trajala skoraj štiri ure. Župan je v začetku poročal o ustanovitvi mestnega prehranjevalnega urada in organizaciji zimske pomoči v Celju. O novem mestnem proračunu je omenil, da je proračun prilagoden koledarskemu letu in obsega dobo od 1. aprila do 31. decembra. V novem proračunu je iz formalnih razlogov kritja in knjigovodskih razlogov odpadla delitev v redni in izredni proračun. Avtobusno podjetje mesta Celja je kot mešano podjetje izpadlo iz mestnega proračuna.

Oskrbovalnina v Mestnem zavetišču v Medlogu je zaradi draginje povišana od 10 na 14 din dnevno za vsakega oskrbovanca. Mestna občina postane redna članica Tujskoprometne zveze v Mariboru. Društvo »Mali gospodar« v Celju dobi od občine 3000 din podpore. Uvoznine za mast v Celju ne pobirajo posebej; v tem pogledu ostane dosedanja praksa v veljavi. Uvoznina za mehanični material v znesku 0.30 din za kg ostane nespremenjena. Občina od 1. aprila dalje ne bo dala več bivšega Karbevčevega vrta na Masarykovem nabrežju v najem Olepševalnemu društvu, temveč bo uporabila ta vrt za povečanje tamkajšnjega otroškega igrišča. Ta prostor je predviden za gradnjo nove gimnazije, seveda če bodo novo gimnazijo sploh gradili na tem neprimernem prostoru.

Po daljši debati je mestni svet z večino glasov sklenil, da prevzame občina letos 1. aprila vzdrževanje javnih nasadov in drevoredov v Celju. Občina bo odvzela Olepševalnemu in tujskoprometnemu društvu v Celju njegovo moderno vrtnarijo na Masarykovem nabrežju.

Mestna elektrarna bo elektrificirala Lokrovec in Dobrovo, ker so interesenti izjavili, da bodo prispevali k stroškom. S 1. januarjem izvedeno podražitev električnega toka in povišanje najemnine za števce je mestni svet naknadno odobril. Občina bo s 1. marcem znatno povišala tarifo za pogrebne vožnje I. do IV. razreda, ki jih izvršuje Mestno zavetišče. Da se olajša delo pismonoš, je predvidena v večjih poslopjih namestitev skupnih nabiralnikov za dostavo pošte za stranke, ki bodo nameščene v pritličjih.

Namesto sedanje slabe ceste pri »Skalni kleti« je predvidena gradnja nove ceste na bodočem nasipu regulirane Voglajne od brvi čez Voglajno proti Savinji. Mestni svet je odobril parcelacijo zemljišča g. Franja Dolžana ob Krekovi cesti. Ker je regulirana Koprivnica od Dečkove ceste do Dobrove že v slabem stanju, bodo izvršili temeljita popravila, ki bodo stala po proračunu 206.580 din. Občina bo plačala Stavbni zadrugi drž. nameščencev v Celju za odkupljeno zemljišče v Jenkovi ulici, ki je bilo potrebno za gradnjo te ulice, 34.896 din. Stroški za vsak kvadratni meter Jenkove ulice znašajo z odkupnino vred 60 din. Posestniki ob tej ulici bodo morali povrniti občini 40% stroškov.

Mestna klavnica je znatno zvišala klavniške pristojbine in ceno umetnega ledu. Za člane gradbenega odbora mesta Celja so bili izvoljeni gg. dr. Skoberne, primarij dr. Flajs in inž. Komel, za namestnike pa ravn. Brinar, zdravnik dr. Podpečan in inž. arh. Brodnik. Za člana disciplinskega sodišča I. stopnje sta bila kot zastopnika občine izvoljena m. s. dr. Zdravko Kalan in prof. Bitenc, za namestnika pa m. s. Repnik in Kramer. V članstvo mestne občine je bil sprejet kovač Franc Šušter v Zagradu.

Mestni svet je sprejel pravilnik o ustanovitvi, upravljanju in uporabljanju družinskega sklada, čigar namen je podpirati siromašne, v celjsko občino pristojne družine z velikim številom otrok.

Sledilo je poročilo o mestnem proračunu za dobo od 1. aprila do 31. decembra 1941 (v oklepajih so številke za ustrezajoče 9mesečno razdobje sedanjega proračunskega leta). Skupni izdatki znašajo 16,395.613 din (14,714.698 din) in ravno toliko dohodki. Osebni izdatki mestne občine znašajo 2,336.808 din (1,970.324 din), materialni izdatki mestne občine 6,406.184 din (5,569.237), osebni in materialni izdatki mestnih podjetij 5,761.854 din (5,777.512), izdatki Mestnega zavetišča v Medlogu 540.667 din (363.223) in izdatki skladov 1,350.100 din (1,034.372). Dohodki mestne občine znašajo 8.598.370 din (7.633.328), dohodki mestnih podjetij 5,756.921 din (5,654.106), dohodki Mestnega zavetišča 540.667 din (389.737) in dohodki skladov 1,499.655 din (1,037.527). Izdatki so se torej povišali, prav tako pa tudi predvideni dohodki. Občinske davščine in trošarine so ostale nespremenjene, predvideno pa je povečanje njihovega odnosa.

Nekatera dela so v novem proračunu reducirana, neodložljiva dela pa bodo izvršili v celoti. Dokončali bodo modernizacijo Vodnikove ulice in Mariborske ceste ter preložili nevarni ovinek pri Simovem posestvu na Cesti na grad. V proračunu je določen kredit za ojačenje kapacitete mestnega vodovoda, za razširjenje mestnega pokopališča ter za vsa dela tehničnega oddelka, ki so nujno potrebna za vzdrževanje javnih cest, trgov, ulic, mostov itd. Potrebno bo najetje posojila za ureditev nove tržnice, za dozidavo v pretesnem Mestnem zavetišču in za konvertiranje starih dolgov po ugodnejši obrestni meri. V proračunu je predviden prispevek občine za regulacijo Savinje do odseka pod Starim gradom. Pri uvoznini je spremenjen način kategoriziranja pri usnju, volni, bombažu in ledu. Taksa za luksuzne pse je povišana od 100 na 120 din na leto, taksa za pse čuvaje v znesku 10 din ostane nespremenjena. Na novo bo uvedena občinska taksa za obrabo občinskih cest in sicer od vsake avtobusne proge, ki vodi v Celje ali iz Celja, 1000 din na mesec od vsake proge. Uvoznina za filme znaša 100 din na dan za vsak film. Kulturni filmi so oproščeni uvoznine. Vsa pokopališča bo oskrboval referent pogrebnega zavoda, zimsko in letno pokopališče pa inž. arh. Brodnik.

Zbor Zveze blagajniških zdravnikov

Ljubljana, 16. februarja

Pod predsedstvom g. dr. Ernesta Dereanija je bil popoldne v klubski sobi »Zvezde« občni zbor Sindikalne zveze blagajniških zdravnikov. Zborovanje je bilo prilično dobro obiskano.

Zveza šteje 182 članov, ki delujejo kot uradni in honorarni zdravniki, od tega je 95 banovinskih zdravnikov. Lani je imela zveza poleg rednega še izredni občni zbor. Medtem je bil uveljavljen pravilnik o zdravniški službi, izšla je nova službena pragmatika. Z zadovoljstvom je mogel predsednik sporočiti, da so bili v tem letu končno poravnani vsi nevšečni spori med zdravniki in OUZD.

Največ dela je imela zveza seveda z vprašanjem ugodnejše rešitve gmotnega položaja svojih članov, glede plač, honorarjev, kilometrin in drugega. Predsednik je mogel sporočiti razveseljivo vest, da bodo prejemki zvišani vsaj 1. marca, če ne že prej. Povišek sicer ne bo dosegel 40%, kakor je uradništvo preračunalo, da bi moral znašati, ampak bo dosegel le 25%. Zdravniki so mnenja, da bi se ta povišek moral izplačati še za tedaj, odkar so bili zvišani prispevki bolniško zavarovanih delavcev. Mnenja pa je tudi, da bi ne smele iziti nobene uredbe, določbe in podobno glede katerega koli vprašanja, ki se tičejo prizadetih, ne da bi pred uveljavljenjem prizadete vprašali za mnenje.

Nadalje je predsednik poročal, da se že odtegujejo posebni prispevki za pokojnino v poseben sklad. Po 15 letih službovanja bodo imeli člani pravico do polne pokojnine ali pa do primerne odpravnine. Pravica do nje pa nastopi ne glede na službena leta takoj, če zdravnik pri izvrševanju službe tako oboli ali se ponesreči, da postane za službo nesposoben. Če ima pa manj ko 10 službenih let in želi stopiti v pokoj, ali če mu službo odpovedo ali jo sam prej odpove, dobi iz pokojninskega sklada le toliko, kolikor je vplačal.

Znova so se zborovalci pritoževali nad krivično ureditvijo, da se ob prevedbi iz honorarnega nameščenca v rednega le blagajniškim zdravnikom ne štejejo leta zaposlitve tako kakor državnim, samoupravnim in celo staroavstrijskim.

Po predsednikovem poročilu, ki so ga vsi zborovalci z zanimanjem poslušali, je spregovoril kratke pozdravne besede predsednik Zdravniške zbornice primarij dr. Meršol. Nato je bila na predlog nadzorstva, za katerega je poročal primarij dr. Hebein, celemu odboru soglasno podana razrešnica. Soglasno sta bili odobreni podpori po 500 din podpornemu skladu in »Zdravniškemu vestniku«.

Po kratkem odmoru so bili pri volitvah izvoljeni za predsednika dr. France Logar, za podpredsednika dr. Ivan Pintar, za tajnika dr. Stane Grapar, za blagajnika dr. Stane Zajc, za člane odbora pa dr. Drago Švajger, dr. France Svetina in dr. Pavel Pancé, a kot zastopnik banovinskih zdravnikov dr. Francelj Puc. Nadalje so bili izvoljeni v nadzorstvo dr. Miroslav Hribar in dr. Ante Logar, a v razsodišče dr. Oton Bajc in dr. Josip Pogačnik. S toplo zahvalo so se na kraju zborovanja vsi navzoči poslovili od bivšega predsednika dr. Ernesta **Dereanija,** ki je polnih 12 let zdržema izpolnjeval vestno in požrtvovalno svojo funkcijo v dobro svojih stanovskih tovarišev.

Podporni sklad za vdove in sirote zdravnikov

Ljubljana, 16. februarja

V klubski sobi »Zvezde« je imel danes popoldne pod predsedstvom dr. Ernesta Mayerja redni letni občni zbor Podporni sklad za zdravniške vdove in sirote. Zborovanje je bilo kaj pičlo obiskano. Kakor je predsednik po kratkih uvodnih pozdravih omenil, je prav za prav porazno dejstvo, da je od 647 zdravnikov, kolikor jih premore Slovenija, le 146 toliko stanovsko zavednih in solidarnih, da so včlanjeni pri podpornem skladu. Letne podpore, ki jih daje sklad po smrti člana njegovi vdovi ali osirotelim otrokom, so sicer nedvomno zaželjen prispevek za preživljanje nepreskrbljenim, a se tega zdravniki kakor kaže vse premalo zavedajo. Podpore pa bi ob večjem številu članstva mogle seveda biti dokaj višje v primeri s sedanjimi. Številke kažejo, da bi jih mogli celo potrojiti, če bi k skladu pristopili vsi zdravniki.

O delu odbora je poročal tajnik dr. Hebein. Vsa pozornost odbora je bila posvečena znani uredbi o razpustu vseh humanitarnih ustanov in se je tudi odbor tega sklada s sorodnimi ustanovami boril za pravilnejšo in pametnejšo rešitev. Doseženo je bilo, da sklad z novim pravilnikom ne bo prizadet in da mu bo omogočen nadaljnji obstoj.

O stanju blagajne, ki je zadovoljivo, je poročal dr. Ernest Dereani. V preteklem letu je sklad razdelil 26 podpor po 2000 din letno. Ker ni bilo volitev, ki se vrše redno vsaka tri leta, je bilo med slučajnostmi sklenjeno, da bo tudi za tekoče leto ostal članski prispevek isti, višina letne podpore pa tudi enaka kakor lani. Vsi govorniki so pred zaključkom zborovanja naglašali nujnost, da se zdravniški stan zave ugodnosti, ki jih more sklad nuditi preživelim rodbinskim članom umrlega člana. V tem so jih potrjevali točni podatki dolgoletnega blagajnika dr Dereanija; navajal je vrsto vdov ki že cela desetletja prejemajo podpore na račun prav nizkih prispevkov, katere so za življenja vplačali njihovi možje.

Rabelj knežjega stolnega mesta Ljubljane

Nedavno je mestni arhivar Vladimir Fabjančič pod okriljem Ljudske univerze predaval o rabljih stare Ljubljane in njihovih računih za opravljeno »ostro zasliševanje«, mučenje in justifikacije nad raznimi osumljenci in obsojenci, med katerimi so pomembno mesto zavzemale čarovnice. V naslednjem prinašamo kratek odlomek iz predavanja:

Mestni trg

Leta 1691 smo dobili v Ljubljani tipičen čarovniški proces. Županoval je takrat beljaški prišlek bivši kramar Eder, ki je v Ljubljani silno obogatel in bil povišan v plemiški stan z nadevkom »von Edenburg«. Sodnikoval je pol leta laški trgovec Matija Di Giorgio, po sv. Jakobu pa Jurij Tollmainer (prvotno bržčas Tominec imenovan), krvnik pa je bil Hans Heinrich Selinger. Takole je potekalo to zlato rabljevo leto, ko je »zaslužil« celih 86 goldinarjev 56 krajcarjev 2 vinarja:

Dne 31. januarja je prejel, ker se je prvič predstavil Maruški N., 30 krajcarjev, 4. februarja pa za njeno obglavljenje 1 goldinar. Dne 23. junija je prejel 20 krajcarjev,, da je ostrigel Anico Gorjupovko, 55 krajcarjev 1 vinar za nabavo konopljeve srajce, 30 krajcarjev pa, da se je predstavil Anici Gorjupovki. Dne 7. julija je Anico Gorjupovko zvezal za 30 krajcarjev, 11. istega meseca jo je torkviral za 30 krajcarjev, za »špansko juho« pa je dobil 20 krajcarjev. Dne 14. julija je Anico Gorjupovko spet mučil za 30 krajcarjev, za pripravo čarovniškega stola pa je prejel 1 goldinar 46 krajcarjev 2 vinarja, za 4 in pol funta železa v ta namen pa 19 krajcarjev 1 vinar. Dne 18. julija ji je bil spet predstavljen za 30 krajcarjev, 3 dni nato pa je bil predstavljen njej in Urši za 1 goldinar. Dne 28. julija so izplačali rablju 1 goldinar, da je ostrigel Uršo Bevčevko, Anico Peklenšico in Marino Dunkarico. Za srajce zanje je bilo treba 4 in pol vatla konopljevega platna za 1 goldinar 52 krajcarjev, za izgotovitev srajc pa 18 krajcarjev. Istega dne je rabelj prejel 2 goldinarja, da je mučil naštete tri in še Anico Gorjupovko.

Dne 3. oktobra je posadil Anico Peklenšico na stol za 3 goldinarje 33 krajcarjev 1 vinar, da se je predstavil Anici in ciganu, pa je dobil 1 goldinar. Dne 18. oktobra je kupil blagajnik za jetnike na Tranči 4 konjske plahte za 1 goldinar 46 krajcarjev, 6 vatlov hodničnega platna za 2 goldinarja 24 krajcarjev in 4 druge plahte za 48 krajcarjev, krojač pa je s sukancem vred zaslužil 44 krajcarjev. Rabljeva pristojbina, ko je Uršo Klarmanico posadil na stol in jo vzel doli, je znašala spet 3 goldinarje 33 krajcarjev 1 vinar, a ko ji je bil predstavljen, 30 krajcarjev. Ko je posadil Marino Dunkarico na stol in jo snel, je prav tako dobil 3 goldinarje 33 krajcarjev 1 vinar. Dne 20. oktobra je bi predstavljen Dunkarici za 30 krajcarjev, naslednji dan pa je ostrigel njo in Mlinarico za 40 krajcarjev. Dne 22. oktobra je Mlinarico posadil na stol in jo snel za 3 goldinarje 33 krajcarjev in 1 vinar, za zasliševanje pa je dobil 30 krajcarjev. Naslednji dan je vnovič Dunkarico posadil na stol in jo snel za isto tarifo, prav tako je za zasliševanje dobil 30 krajcarjev. Dne 24. oktobra je vrvarju plačal 11 goldinarjev 11 krajcarjev za vrvi za španski stol na Tranči. Dne 27. oktobra je prejel 1 goldinar, da je bil predstavljen Klarmanici in Peklenšici. Zadnjega oktobra pa je Anico Gorjupovko usmrtil z mečem za 1 goldinar, za sežig trupla je dobil 1 goldinar 46 krajcarjev 2 vinarja, prav po toliko za postavitev grmade in za pokop pepela. Rabljev pomočnik je pri tem z služil 53 krajcarjev 1 vinar.

Dne 3. novembra je rabelj, ko je bil na Tranči, zaslužil 30 krajcarjev. Istega dne je dal za neko čarovnico napraviti dve konopni srajci. Blago je veljalo 1 goldinar 12 krajcarjev, za delo pa je znašal račun 12 krajcarjev. Dne 7. novembra je rabelj obglavil Klarmanico in Peklenšico za 2 goldinarja. Za pripravo grmade je dobil 1 goldinar 46 krajcarjev 2 vinarja, za sežig obeh 3 goldinarje 33 krajcarjev 1 vinar, za pokop pepela 1 goldinar 46 krajcarjev 2 vinarja, za svojega pomočnika 53 krajcarjev 1 vinar, prav toliko za orodje, nabavljeno v ta namen, pa še 42 krajcarjev.

Srednjeveška justica

Voznik pa je za prevoz zaslužil 30 krajcarjev. Dne 10. novembra je rabelj obril Marušo Bevčevko in Marušo Jazbelo za 40 krajcarjev, nato pa je obe mučil za 1 goldinar. Marino Dunkarico je s šibami pretepel za 3 goldinarje 33 krajcarjev 1 vinar. Dne 13. novembra je zaslužil s tem, da je čakal na Tranči, spet 30 krajcarjev, naslednjega dne pa, da je na Tranči umrlo Marino Dunkarico položil na voz. 1 goldinar, za pripravc grmade, za sežig trupla in pokop pepela je spet prejel trikrat po 1 goldinar 46 krajcarjev 2 vinarja, njegov pomočnik pa 33 krajcarjev. Istega dne je torkviral Bevčevko in Jazbelo za 1 goldinar, kupil je 33 škopnikov slame z 1 goldinar, da je odpeljal truplo Dunkarice, pa je dobil 20 krajcarjev. To je bil vsekakor eden njegovih najbogatejših dni.

Rabljevo orodje iz srednjega veka

Hudič v predstavi srednjeveških vernikov

Dne 5. decembra je rabelj dobil 30 krajcarjev, da je bil predstavljen ciganu, prav po toliko 11., 12. in 13. istega meseca. Dne 15. decembra je zaslužil 30 krajcarjev s tem, da je čakal na Tranči, dne 19. pa je cigana Andreja, ki je bil na vladni ukaz iz Kranja v Ljubljano poslan na sodbo, obglavil za 1 goldinar, njegovo glavo pribil za 40 krajcarjev, njegovo truplo položil na kolo za 1 goldinar 46 krajcarjev 2 vinarja. Njegov pomočnik je dobil 17 krajcarjev 1 vinar, za 1 funt smodnika za stražo pa je šlo 32 krajcarjev. O obglavljenju in sežigu Urše Klarmanice, imenovane tudi Mlinarica, in Anice Peklenšice so ohranjene detajlirane pobotnice rablja, ki se je podpisoval: »Hans Haindrich Selinger, bestölter kays. scharfrichter in der fürstl. haubtstatt Laybach«.

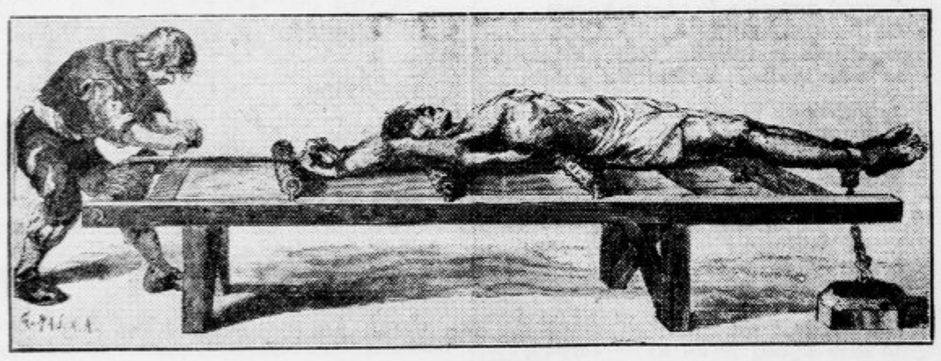

Na natezalnici

France Kozar:

Fabriškim kaminom

Iz zbirke »Izpod zemlje«, ki je pravkar izšla v pesnikovi samozaložbi, povzemamo pesem, ki je pred kakšnimi 10 leti, ko je bila prvikrat objavljena, vzbudila veliko pozornost in je dala Otonu Župančiču povoda za izjavo, da je France Kozar eno največjih upanj naše mlajše literarne generacije

Kadar vas gledam, vi, kamini visoki,
ki strahotno kakor brezčutni Kiklopi
stezate svoje vratove v mračno, pusto
jesensko nebo —
vedno, o vedno moja krvava bolest
krike spočenja
o soncu, carujočemu blesku pravljičnih
zvezd.

O, ko vi, sajasti, vi, brezizrazni kamini,
visoko v nebo bljuvate svoj sivi, temni
dim,
— o, ti sonce, ki si v meni! —
takrat gledam v jasnini
življenja otok blaženih, otok brez
solznih dolin.

Jaz sem človek, vi, sajasti dimniki,
človek, obremenjen s svetim gnevom
v svoji črni praznoti,

in da sem kamin, vaš brat —
črnega dima in zubljev plamtečih
nasul bi v žrelo tej dobi,
ki ponižuje človeka in ustvarja Golgote
in zla vnebopijoča nad človekom.
Umirajoči kriki ljudi iz prostorov
vseh zemelj
užigajo nemir in upor legije imen
v nas,
Jernejih prelepe slovenske dežele,
v nas,
ponosnih dedičih ideje svetovnih
preobrazb,
v nas,
zakoreninjeni z Gubci, Gregoriči, Šterci,
v nas,
ki smo spoznali veliki čas
in ki štejemo in bijemo
smrtonosne utripe propadajočih nasilnikov
vse zemlje, Evrope, Amerike, Azije...
O, da smo mi vsi:
vi, sajasti dimniki, svoj dim bljuvajoči
v nebo,
jaz, človek,
mi vsi, ljudje, z vami, stalagmiti kvišku
strmečimi, bratje —

to bi zapalili,
kar ni vredno življenja in kruha!
In svetu, zemljici božji, bi se
spočel nov človek
novega duha in srca —
Človek Dela,
ki razodela ga bo, doba
prihajajoča,
vriskajoča,
sproščujoča se vsega
morečega in zlega.

Nervoznosti — boj!

Človeku pač še nikoli ni bilo tako treba živčne nege kakor v teh časih nemira in razrvanosti

Ena izmed najbolj strašnih šib božjih, ki dandanes tarejo prebivalce velikega mesta, je nervoznost, ki je nekakšen skupni imenovalec vsega razdora in nemira, pod katerim trpi sodobni svet. Zdravniki so ugotovili, da so po velikih mestih najbolj pogosti primeri živčnih nerednosti, ki jo povzroča nepravilna porazdelitev joda po organizmu, tako zvana hipertireoza, ki obstoji v povečanju in neharmonični delavnosti ščitne žleze.

Ščitna žleza je regulator človeškega temperamenta, obenem pa tudi njegova verna slika, ker je podvržena psihičnim vplivom. Jeza in žalost jo lahko spravita iz reda, da pogosto nastopi stanje trajnega nemira. Zdravnik razpozna to bolezen po tresenju prstov, če jih pacient iztegne, in po neredu v izmeni snovi. Človek sicer ohrani tek, toda telesna teža ni v skladu z njim. Bolnik je nenavadno nemiren v duši in pogosto so mu roke vlažne; od časa do časa se za nemirom javlja izčrpanost, združena s slabim razpoloženjem. Nikotin ima pri tem veliko besedo. Človek je v tem stanju vobče suženj raznih strupov, prvenstvo pa daje onim, ki mu poživljajo dušo in telo. Nikotin je hitrega učinka, a poseben vpliv ima med živci na tako zvani simpatikus, ki upravlja dihanje, krvni obtok, prebavo in sekrecijo, pri tem pa je važno sodelovanje žlez, predvsem ščitne žleze. Pod vplivom nikotina se žile zožijo, krvni pritisk narašča in človek se počuti zdravega in močnega, ne vedoč, da gre le za umetno draženje živcev, ki mu prinaša veliko škodo.

Težave z visokim krvnim pritiskom so splošno znane. Telo se končno prilagodi nivoju povišane napetosti in se več ne vrača v normalno stanje. Krvni pritisk ostane trajno povišan. Od kraja se opažajo samo obratne reakcije žil na toplotne dražljaje. V topli vodi roka več ne pordi, temveč nasprotno pobledi, pordi pa v mrzli vodi. V drugem štadiju žile več ne reagirajo na dražljaje, temveč se skrčijo in začne se stanje poapnenja. Da bi organu lahko za povečano delo dovajale več krvi, se morajo žile razširiti. S tem je fini mehanizem iz reda, človek se naglo utruja in pri povečani obremenitvi srca, kakor na primer pri hoji po stopnicah, mu pohaja sapa. Od prve nervoze do tega štadija pa je mnogo prehodnih stopenj. Če človek ne zatre tega zla še v stanju nervoze, je samo še vprašanje časa, kdaj bodo nastopile nezaželeni patološki pojavi, pogostokrat pa sledi tudi popoln polom.

Človeku v tem primeru ni težko pomagati, težko pa ga je pripraviti do tega, da bi ravnal proti svoji volji, kar je prvi pogoj uspešnega zdravljenja. Najvažnejša sta pravilno premišljen počitek in mir. Težko je vzdržati dve uri brez vsakega opravka, a v teh dveh urah znatno zmanjšamo razdraženost živcev. Krvne žleze se umirjajo, napetost žil pada na minimum. Telesu se nudi prilika, da predela ostanke raznih snovi, ki so se nabrale v njem, ali pa jih izloči. Pogostokrat pa sam počitek ne zadošča, temveč ga je zlasti pri ljudeh iz pisarn — treba zamenjati s kakšnim lahkim športom, ki poveča obtok krvi in razbremeni možgane. Sprememba hrane v določenih obdobjih ustvarja čudeže. Hrana, v kateri je malo soli, povzroča zmanjšanje količine vode v organizmu, to pa pomeni manjšo obremenitev srca, ki si ta čas nabere potrebnih rezerv. Velikega pomena so vitamini v hrani. Za vitamin B1 so nedavno dognali, da zavzema važno mesto pri prenašanju dražljajev z živcev na tkivo. Pomanjkanje tega vitamina lahko spravi funkcioniranje živcev s tečajev. Hrana Evropejca nima mnogo tega vitamina, zato je razumljivo, da pri velikem telesnem naporu ta nedostatek bridko občutimo. V najnovejšem času mnogim živilom dodajamo kvasu, v katerem je znatnejša količina vitamina B1.

Mnogovrstni vzroki nervoze so krivi, da nimamo univerzalnega zdravila proti njim. Valerijana in brom dobro služita v zdravnikovih rokah, za pacienta pa je mnogo koristnejše, da poišče skladnost s pogoji svojega življenja. Harmoničen red v delu in počitku pa dobro izbrana hrana so najboljše orožje proti škodljivim vplivom modernega življenja.

Lojze Novak:

KRUH

Daleč za mano je že čas, ko me je oče spremil na potu v svet — v Ljubljano na kolodvor. V roki sem nosil kovčeg, ki ga je pred kdove koliko leti sam nosil po svetu, in tak kovčeg iz lepenke, prevlečene s pisanim platnom. Mati je bila vložila vanj nekaj oblačil. Čeprav sem bil še majhen deček, saj sem bil komaj zapustil šolske klopi, sva se z očetom ob vlaku možato poslovila in ločila. V resnici pa bi bil rajši, ko da sem stopil v vlak, na skrivnem kakor ptiček zletel v čudovito lepi pogled, s katerim me je oče vsega zaobjel za slovo in se v njem, v svetu dobrote same — izgubil za vedno. V vlaku sem se pod vtisom tega očetovega objema spomnil, kako sem nekoč zakrivil, da je moral oče brez kruha in brez malice v tovarno na težko delo strojnega ključavničarja. Da, takrat, ko sem se bil prvič peljal v vlaku, sem si bil do podrobnosti obnovil tisti dogodek in morda prav zato, ker sem si ga obnovil še kot majhen deček, ga še zdaj lahko živo obnavljam.

Otroci smo v svitu pločevinaste petrolejke končavali šolske naloge, oče je s pipo lončenko v ustih prebiral časopis, mati ob njem pa je v peharju cufala kokošje perje, da se nam je zdaj pa zdaj kaka mucka prilepila na zmerom mokre nosove. Brž smo pospravili šolske zvezke in jeli priganjati očeta, da bi nam pripovedoval o svojih doživljajih iz vandrovskih let. In res je kmalu odložil časopis, ki ga je držal pred sabo pod senčnikom svetilke, se zravnal, da mu je — bil je izredno visok mož — glava tonila v temni senci nad senčnikom, otroci pa smo od razsvetljene mize iskali obrise njegovega obraza ter z napetimi ušesi, da so kar strigla, poslušali njegovo pripovedovanje.

»Hardigata, Pepa,« se je obrnil k materi in si z ustnikom pipe pogladil košate brke, »veš, danes, ko je Rozman pripovedoval

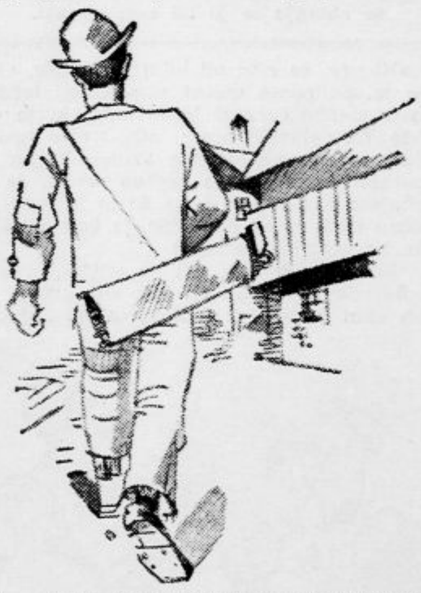

o tem, kdaj je bil kot vandrovec najbolj lačen, sem se spomnil še sam najbolj lačnega dne svojih vandrovskih let, ki pa je bil hkratu najbolj siti dan vsega mojega življenja. Bilo je takrat, ko sem se po desetih letih vandranja vračal iz Štetina na Nemškem domov proti Kranjski. Četudi nisem imel pravega doma več, me je vendar jelo močno vleči domov. Spešil sem tako, da si nisem utegnil spotoma kaj zaslužiti; koliko pa smo vandrovci prihranili, kadar smo delali, pa že veš,« se ji je nagajivo zasmejal.

»O, vem, vem!« je vzdihnila mati. Saj ji je bilo, tako varčni ženski, še za tistimi očetovimi zapravki hudo, ki jih je potrošil v veselih družbah kot mlad fant, ko ga še niti poznala ni.

»Nič ne veš!« je presekal njene vzdihe in nadaljeval: »V Bišofshofnu na Solnograškem sem na večer, potem ko sem se v jerpergi za vandrovce dobro navečerjal, šel spat na visok stog slame; v jerpergi je bilo preveč krojačev, s katerimi se nisem hotel družiti. Ponoči, ko sem se prevrgel, sem v spanju drčnil s stoga in se na lepem znašel v naročju dekleta, ki si je bilo postlalo na slami ob vznožju.«

»Zdaj pa kar tiho! Otroci spat!« je mati ostro zagrozila njemu in nam.

»Ne bodi no taka,« jo je smeje se miril oče, »pozabil sem, da tudi to že veš. Nu, naprej! — Ko sem se rano zjutraj lepo poslovil od dekleta, sem takoj začel urno striči proti Visokim Turam. Takrat še ni bilo železnice čez Ture, pa bi mi tudi nič ne bila pomagala, saj nisem imel krajcarja v žepu. Filajzen, poln orodja, je udarjal po boku h koraku kakor činele, da sem kar zastavno korakal skozi vasi. Kmetje in obrtniki, ki so me po trdem klobuku in filajzni spoznali, da sem ključavničar, so me klicali, naj jim grem to ali ono popravit, pa se nisem zmenil zanje, četudi sem bil že lačen: gnalo me je dalje proti Kranjski. Na večer sem prišel utrujen pod vznožje Visokih Tur. Ves dan nisem kaj jedel, pa vendar nisem čutil kaj hudega gladu, preveč sem bil utrujen. Zaril sem se v kopico sena, da so mi samo glava in stopala molela iz nje. Zaspal sem bil tako trdno, kakor od tedaj nikoli več. Ali zjutraj, hardigata! . . . Sonce je že sijalo na prostrano pokošeno jaso, ko me je sladko spečega nekaj močno sunilo v rebra, da sem nečloveško zarjul in ko gad planil izpod kopice. Hkrati pa je zarjul še nekdo drug — kmetica, ki je hotela z vilami za seno raztrositi kopico, bi me bila skoraj nabodla. Ko sem dojel dogodek, me je popadel krčevit smeh, kmetica pa je vsa prestrašena vreščaje bežala — bežala ko vihra in izginila v gozdu. Smeje sem se obul, obesil nase filajzen in začel stopati po slabi stezi navkreber, na planino Malence.«

»Svež, mrzel planinski zrak je vel s planine in mi docela obudil želodec k zavesti; začel je vedno bolj godrnjati in me opozarjati, da prejšnji dan ni imel kaj delati, saj sem zadnjikrat jedel, ko sem večerjal v jerpergi v Bišofshofnu. Od tam pa do vznožja Visokih Tur nisem bil naletel na nobeno jerpergo več. Počutil sem se vedno bolj oslabljenega. Filajzen, ki mi je, ko sem sklonjen rinil po strmem pobočju na-

Javna tribuna

Dajte učencu red, ki ga zasluži!

Kako hudi časi so danes! Vojna je razširjena po vsej Evropi, okoli nas imamo same vojskujoče se sosede. Krušne karte imamo, gospa draginja raste iz dneva v dan, plače pa niso nič večje. In v takih razmerah pošiljajo starši svoje otroke v šolo. V takih okolnostih se morajo otroci učiti, če hočejo kdaj kaj postati.

Vse lepo, saj se nekateri z veseljem uče. Pa so tudi taki, ki jim šole ni mar, ampak se bolj zanimajo za posvetne reči. Ni dolgo tega, ko so dobili spričevala, tako imenovane dijaške knjižice. Pa sem slišal mimogrede pritoževati se dekle: »Vidiš, jaz imam slabo, ko sem ves semester znala, Melita pa ne, ko jo je zadnjič zapodil v klop in še rekel, da ne bo to polletje nič.

Kako naj bi sodil? Sam ne vem. Priznati pa moram, da sem tudi sam hodil v šolo in sem bil priča takim primerom. — Marsikateri otrok je bil morda po krivem tepen, ko je prinesel fajfo domov. Kako je bil razočaran, ko je prejel knjižico in videl nenadoma zapisano slabo, ko se ga ni nadejal na podlagi vsega semestra. Ko se pa užaljen pritoži, mu reče profesor: »Dečko, saj ga morda nisi zaslužil, a to naj ti bo v opomin, da se ne boš poslabšal, kakor je tvoja navada.« — Vprašam vas, ali je to pravilno? Ko bi bil jaz profesor, ne bi tako ravnal. Malo je učencev, ki bi jih slabi redi tako ganili, da bi dejali »Mea culpa« in bi se sklenili poboljšati Mnogo je takih, ki dobe po milosti profesorja dobro namesto slabo. pa potem obujajo kes pri prihodnjem izpraševanju. Največ pa je takih, ki jim nezasluženi slabi redi vzamejo vse veselje do učenja. Misli si tako revše: »Naj znam ali ne znam, naj se učim ali ne učim, vedno dobim slabo.«

Ni čuda, da so potem profesorji v učenčevih očeh tisti tirani, ki zadajo mnogo jada mladini, posebno pa nam, vzgojiteljem. Vseh teh neprijetnosti in obtoževanj bi se lahko ognili, če bi se ravnali po geslu: »Dajte učencem red ki ga zasluži.«

M. T., vzgojitelj.

Iščemo pravice

Zaščitne sestre smo prav gotovo med tistimi javnimi nameščenkami, ki so najbolj zapostavljene. Naše delo je takega značaja, da moramo mnogokrat na teren, troškovnik pa nam je tako skopo odmerjen, da ni mogoče izhajati. Za hrano in stanovanje si smemo zaračunati največ 30 do 34 din na dan, a kaj to pri današnji draginji pomeni, najbrž ni treba posebej razlagati. Pri tem so naše plače obupne. Redke so med nami, da so uradnice — za to je treba dobršno kopo službenih let in bridkih izkušenj — po večini smo dnevničarke in naši čisti mesečni prejemki znašajo okrog 730 din.

Pri tem pa vršimo težko in plemenito nalogo tako, da naš službeni čas nima predpisane meje. Za osebne potrebe že skoraj nimamo več časa, dela je toliko od zore do mraka, da mnogokrat ne utegnemo ne kositi ne večerjati. Kadar vršimo obiske po domovih bolnikov, po cele dneve ne pridemo do tople hrane. In kako naj človek, ki sam ni zadostno hranjen, opravlja nalogo zdravstvene učiteljice in propagatorice, ko je za to treba vendar predvsem velike mere optimizma? Naše zdravstvene ustanove imajo za vse osebje, kadar potuje, dnevnice, samo za zaščitno sestro, ki nikoli ne potuje za luksuz, jih ni. In vendar so naša potovanja najbolj naporna. In kadar se po dolgi verigi obiskov pri bolnikih, porodnicah in dojenčkih pod večer vsa utrujena vrneš domov — hajdi, pripravi se na predavanje, pojdi na razstavo in dajaj nauke ljudem, delaj v pisarni in vse mogoče reči.

V resnici je v nebo vpijoč greh, da naše delo ni deležno plačila, ki mu gre.

Zaščitna sestra

Mati 4 otrok piše

Sedanje razmere so nam prinesle poleg draginje še nakaznice za kruh in moko, ki omejujejo to živilo. Nismo jih kaj veseli, ker nam le pičlo odmerjajo kruh. Za eno osebo 4 kg moke ali 13.2 kg kruha na mesec je le premalo, posebno za delovnega človeka, saj mu je kruh in moka najpotrebnejše, ker si mesa tako ne more privoščiti, drugih živil pa tudi nimamo v zalogi ko nekateri. Zdrav človek potrebuje več kruha na dan, ker je že pri drugi hrani prikrajšan. Tisti, ki imajo polne shrambe živil, tej odmeri gotovo ne bodo oporekali, revnejši pa si bomo morali zategniti pasove. Čuje se, da nameravajo uvesti tudi karte za sladkor, olje, mast itd. Kaj pa drva — tudi teh primanjkuje, ker jih kmet ne prodaja več za ceno ko svoje čase, pa tudi lesni delavci zahtevajo višje mezde. Kar se pa tiče privatnih zalog živil, je težko reči, da bi te zaloge prišle na papir, ker nihče ne bo povedal, da ima polno shrambo in klet. Krompirja, ki je zdaj že po 2 din kg in še tega je malo na trgu, tudi primanjkuje. Vse kaže, da bomo morali tudi zdaj z nahrbtniki po deželi kakor v svetovni vojni, da bo vsaj en lonec poln.

sš.

Iz filatelije

Kaj nam prinese leto 1941?

Kaj vse se nam obeta v letošnjem letu?

Vse kaže, da bo blagoslov novih znamk pri nas letos prav izdaten. Da bodo filatelisti lahko že zdaj začeli polniti »nogavice« zanje, prinašamo seznam znamk, ki so napovedane, deloma že dotiskane ali vsaj odobrene.

Dne 16. marca bodo izšle znamke v korist Hrvatskega filatelističnega saveza ob priliki velike filatelistične razstave v Zagrebu, ki bo od 16. do 31. marca. Serija bo iz dveh znamk: 1.50 + 1.50 s sliko kamenitih vrat v Zagrebu in 4 + 3 din s sliko stare zagrebške katedrale. V prometu bodo od 16. marca do 15. avgusta. Prodajali jih bodo le v Zagrebu za časa razstave. Filatelisti, ki bi jih želeli, a ne bodo obiskali razstave, dobe te znamke pri HFS, če plačajo obenem polovično ceno vstopnice na razstavo. — Znamke bodo tiskane v globokem ofset-tisku, in sicer v polah po 25 polj. Od teh polj bo le 16 imelo vtisnjeno znamko, ostala pa le napis: »II. filatelistička izložba banovine Hrvatske 1941.« — Izdano bo 104.000 serij odnosno 6500 pol.

Dne 1. maja bomo dobili dobrodelno serijo v korist Poštno-telegrafsko-telefonske zadruge z om. z. v Zagrebu. Serija bo iz tehle vrednot: —.50 + 0.25 din (slika dveh slavonskih kmetov), 1.— + —.25 din (Plitvica), 1.50 + 0.50 din (kombinirana slika Splita in Dubrovnika) in 3.— + 3.— din s sliko katedrale v Zagrebu. Te znamke bodo v prometu do 30. septembra t. l. Tiskane v globokem ofset-tisku v polah po 25 kosov. Naklada prvih treh vrednot bo znašala 200.000 izvodov, zadnje pa le 100.000.

Dne 1. junija bomo imeli priliko kupiti dobrodelne znamke v korist »Fonda za stanove p. t. t. službenika«. Serija bo obsegala tri vrednosti: 1.— + 1.— zelene, 1.50 + 1.50 rdeče in 3.— + 2.— din modre barve. Slike na znamkah bodo prikazovale stanovanjske zgradbe tega fonda. — Izdelane bodo v globokem ofset-tisku. Pole bodo imele po 100 kosov znamk. Razvrstitev bo pa naslednja: Pri znamki za 1.— + 1— bodo napisi na znamkah v sodih vertikalnih vrstah v cirilici, na lihih pa v latinici. Pri oni za 1.50 + 1.50 bo prvih pet vertikalnih vrst tiskanih pokonci, medtem ko bodo ostale vrste znamke tiskane narobe. Zadnja vrednost bo tiskana analogno kakor prva, le da bodo sode vertikalne vrste znamk imele napise v latinici, lihe pa v cirilici. Prvih dveh vrednot bo tiskanih 200.000 znamk, a zadnje za 3.— + 2.— din le 100.000. V prometu bodo do 31. januarja 1942. — Pri teh znamkah bodo torej iste kombinacije ko pri znamkah balkanskega sporazuma. Poleg tega bo pri znamki 1.50 + 1.50 din možna kombinacija znamke, tiskane pokonci, in ene, tiskane narobe. V poštev bo prišla le 5. in 6. vertikalna vrsta. To se pravi, da bo moral vsak filatelist kupiti najmanj dve seriji znamk, če bo hotel vse kompletno.

Dne 19. junija bo spet prišla v promet nova dobrodelna serija v korist »Odbora za proslavu 1300godišnjice hrvatskog narodnog jubileja 1941 u Zagrebu«. Proslavljali bodo namreč 1300letnico pokristjanjenja Hrvatov. Serija bo obsegala dve znamki: 1.50 + 1.50 s sliko kapelice sv. Martina v Porta Aurea v Dioklecianovi palači v Splitu in znamka za 4.— + 3.— din s sliko pokristjanjenja Hrvatov z zgodovinsko Višeslavovo kapelico iz VII. stoletja. — Znamke bodo izdelane v bakrorezu in tiskane v polah po 25 znamk. Skupno bo izdanih 112.000 serij. Razen tega bo znamka za 4.— + 3.— din tiskana še v posebnem bloku v nakladi le 80.000 izvodov. Za frankiranje bodo te znamke veljavne do 30. novembra.

Septembra bomo najbrže spet posegli v žep in kupili znamke v spomin na vsedržavno razstavo v Beogradu, ki bo o priliki proslave polnoletnosti Nj. Vel. kralja Petra II. Ne ve se še, ali bo izšla serija znamk ali spominski blok. Na znamkah bodo liki vladarjev iz dinastije Karadjordjevićev. — Za letos se nam torej obeta kar cela poplava znamk z doplačilom. Razen tega je že dotiskana nova serija portovnih znamk v skupni nominali 45 din.

Dušan Gruden.

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

John

Brez vsakega dvoma se oprimite trgovskega poklica. Nemara vam teorije marsikdaj niso po godu, pa jih boste morali pač prebroditi. Z voljo in trezno preudarnostjo ter vestnostjo, ki je temelj vašega bodočega udejstvovanja, se boste brez posebnih težav dokopali v praktično življenje.

Hedy Lamarr

Ne iščite v zvezdah tistega, kar je v vas samih, vsebina in začetek vašega bodočega zadovoljstva, miru, uspehov in sožitja. Kar ostanite v svojem in ne vprašujte preveč. Ali naj dve, tri napisane besede odločajo v vaši usodi. Ženska ste, ki ji skoraj gotovo ne bo nikoli žal slehernega koraka vnaprej, kajti razum vas nikoli ne bo zavedel na stranpot. Vse predobro ga ločite od čustvovanja. Posvetujte se s samo seboj. Toda ta posvet naj ne bo suh, stvaren račun. Iščite pa zmerom trdnih tal pod seboj, kajti niste tisti, ki bi se pogumno, brez pomisleka predali doživetjem. V svojem bistvu se pač nikoli ne boste spremenili in prav zaradi tega tudi ne boste v življenju nikoli tvegali česa, kar bi presegalo vaš življenjski program, ki ste si ga zgradili in ki ga boste brez vsakega dvoma tudi izvedli.

Sodeski

Otresite se čim prej občutka manjvrednosti, ki vam jemlje pogum in vas proti vaši volji potiska v ozadje. Vsi ljudje smo krojeni vsak na svoj način, to je res. Zavedajte pa se, da ste prav toliko vredni, prav toliko zmožni, če ne dosti več kakor vaša okolica. Način vašega življenja je kriv, da se sami, še celo z nekakšno naslado postavljate družbi ob stran. Prav ta način pa vam je vendar tudi pripomogel do tega, da ste se disciplinirali in nekoč pozneje boste sami z začudenjem spoznali, da v marsičem daleč prekašate tovariše. Tako v prilagojevanju razmeram, vztrajnosti in doslednosti v delu in ustvarjanju. Posvetite se trgovskemu poklicu z vso vestnostjo, če pa se vam zdi primernejša agronomija, tedaj se je oprimite in ne premišljajte o rečeh in stvareh, ki se vam bodo pozneje v trdnem, zasluženem življenjskem položaju same po sebi razodele. Kar brez strahu in brez vsakih pogovorov s seboj naprej po začrtani poti!

Štiri leta

V življenju se dogajajo čudne, včasih prav nerazumljive reči, ki nas zmerom znova presenečajo. Tako ni izključeno, da vaju nekoč čisto preprosto naključje spet zveže. Vprašanje je seveda, kako globoko je nekoč prej odjeknila ta vez v vas in v njem. Kaj pa, če vas je prevzela samo moč spominov in ste suženj užaljenega samoljubja? Prepustite času, da vam razvozlja ta gordijski vozel.

Lepa Gorenjka

Kaj naj storite? Poslušajte sebe in ne iščite slabih zgledov naokrog. Po vašem bi si nikoli nihče ne upal stopiti čez prag tuje hiše. Saj razumete. Takšna brezupna loterija pa življenje vendarle ni.

Paralela

Na eno samo načelno vprašanje pač ne morete izvedeti odgovora, ki bo v celoti ustrezal. Na pogled ni nobene zapreke v značajih, vendar so pač eventuelne nevšečnosti in morebitna trenja močno odvisna od kulture srca pri enem kakor pri drugem, katere pa iz vrstic pač ni mogoče premeriti in opredeliti. Storite, kar vam velevata srce in razum v pravem soglasja. Nasvet tretjega je tu odveč.

M + P, Maribor

Za vas velja kakor zgoraj (pod šifro Paralela)

J. S.

Kaj naj povedo trije izrezki iz razgovdnic. Čitajte opozorilo v rubriki »Minuta pomenka« dne 27. januarja!

Lepota ljubezni

Tale vaša ljubezen je mehak in v svoji mladosti primerno vihrav, ne sločen cemara ... mu... toda čisto dobrosrčen človek. Malce preveč sanjari in se ogiba neusmiljene vsakdanje... Všeč so mu pesniška nastrojenja, ki so pa prav verjetno samo beg pred samim seboj. Vi sami boste z vdanostjo in materinskim razumevanjem lahko nadomestili in dopolnili vse tisto, kar vaju prav za prav priklepa drugega na drugega.

A. priscatole

Daljava zares odtujuje in bi bilo v resnici krivično za vaju oba, da bi se samo zaradi daljave morala nekega dne raziti. Simpatičen človek, dober tovariš na premočrtni poti. Vanj lahko zaupate. Vprašanje je zdaj, kakšne so notranje vezi med vama.

Artem, Celje

Samozavest, ki jo kažete pri vas, ni slabost, marveč čisto upravičena posledica vaših sposobnosti in znanja, ki vas nekoliko dvignejo in ločijo v družbi. Kljub premočrtni liniji, ki jo vodite v življenju z vso doslednostjo in vztrajnostjo, se pa le prevečkrat vdajate trenutkom šibkosti in podlegate svojim muham in slabostim. Temu je vzrok prevelika komodnost. Človeku, kot ste vi, je treba še dosti večje discipliniranosti kot drugim, ker je tudi sam sebi vse bolj zavestno in bolj neusmiljeno odgovoren.

Dušica 1940

Odgovor v pismu.

Vrba

Zaradi razlik v značaju še ni rečeno, da bi prišlo do kdo ve kakšnih nasprotij. Še nasprotno, dopolnjevala se bosta, seveda, če bosta drug drugega cenila, drug drugemu odpuščala in prehajala z dobrohotno in razumevajočo prizanesljivostjo preko neviht in nevšečnosti, kakršne so pač zmerom in povsod.

Ljubljančan

Kako naj iz vaše pisave izvem in uganem, kdaj boste nastavljeni, oziroma prestavljeni v službi? Vprašajte ciganko, ki vam bo iz dlani povedala, ali pa stopite opolnoči v ris in z repom črne mačke prikličite samega peklenščka. Ta vam bo nemara dal odgovor! Ne nasedajte vendar takšni lahkovernosti!

Ingrida

To boste morali pa že sami s seboj opraviti. V velikih besedah govorite o vaši prvi ljubezni. Toda zdi se da ni bila tako močno velika in usodna če jo je že razbila takšna intriga — iz zavisti, kateri ljudje tako radi podlegamo. Na razpotju ste zdaj in iščete světa — zunaj svojega srca, ki bi vendar moralo biti vaš najzvestejši in najboljši svetovalec!

Skrbna gospodinja

Izven vašega dela morate tudi zase najti kakšno mirno uro oddiha in zadovoljstva. Oba z možem se vse preveč ubijata z delom in skrbmi. Malo manj garanja, ki mu je kriva sebičnost, pa malce več sproščenosti vaju bo gotovo osrečilo, ne da bi pri tem trpela gmotno škodo.

Upanje 120

Vzrok njegove molčečnosti je prevelika razlika v letih, katere se zaveda in je obenem toliko objektiven, da vam noče uklepati mladosti. Če je pa užaljen, je pač užaljen. So stvari na svetu, s katerimi se ljudje nikoli ne bomo mogli sprijazniti kljub vsej morebitni objektivnosti. Poskušajte si ohraniti njegovo prijateljstvo, v ljubezenske odnošaje pa se ne spuščajte z njim, marveč čakajte, da srečate danes ali jutri svojega človeka. Takšne ljubezni, kot je bila vaša, se skoraj zmerom tragično končajo in skrahirajo, še preden so se razplamtele. Zapomnite si to in storite po nasvetu. Pa oglasite se še kaj.

Zasavka

Življenje vas ni prav nič ogoljufalo, kajti izvršili ste svojo materinsko dolžnost. Kaj vam ta zavest ne daje nobenega zadoščenja? Menda vam ni žal zdaj, po tolikih letih — materinstva? Vaš primer ni osamljen in spoznanje, da »mladiči iz gnezda vzlete, čim so godni«, je stara, dostikrat v resnici bridka preizkušnja za materinsko srce. Z neskončnostjo in s pravim razumevanjem materinega poslanstva se boste z lahkoto otresli vaših čudnih, skoraj nerazumljivih misli in tožb. Mislim vsaj, da vam za to ne bo treba še samovzgoje.

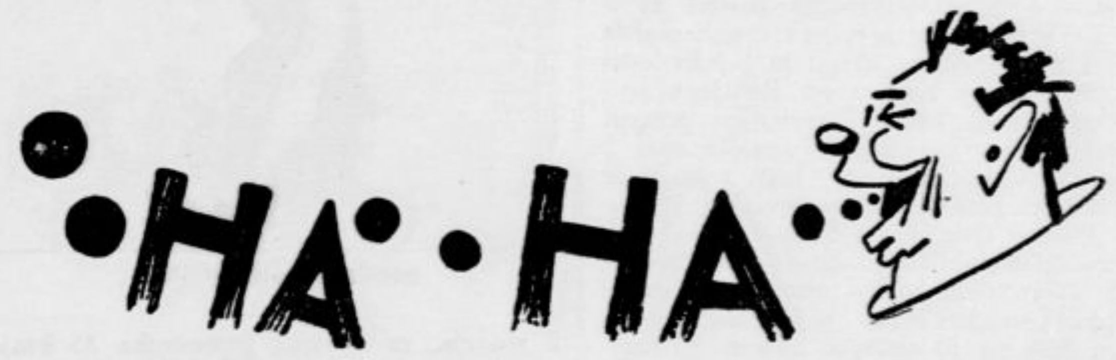

Pesem o koruzi

Povsod govorica je zdaj o koruzi
Ob Kolpi pa pravijo ji debeljača,
na Krasu je turščica rada nazvana
ta naša sedanja vsesplošna jedača.

Je marsikdo zrasel ob soku koruznem,
ob žgancih, polenti in raskavem kruhu,
pozneje pobratil se z belo je moko,
ki ljubša je ustam in tudi trebuhu.

Med nami ni bila preveč spoštovana,
vsem ljubše je bilo le zrno pšenice.
Na vrsto so prišle zdaj take postave,
da vuzem bo dal nam koruzne potice.

Koruzo je treba spomladi saditi
in dela dovolj je do njene zoritve,
pri ličkanju rada ljubezen se vname,
ki vodi v zakone, iz teh pa v ločitve.

Koruza je marsikaj že zakrivila . . .
In zdaj se pojavljajo motnje v prebavi,
pa človek nazadnje se vsemu privadi,
še oblanju se je bil osel ongavi.

Pobratiti treba se bo z debeljačo,
prav kakor se bratita pesnik in Muza,
so časi zdaj taki na zmešanem svetu:
če drugega ni, je pač dobra — koruza.

Mara J. Tavčarjeva

V TRGOVINI

Šef: »Dve leti se že učiš, in kaj si se, osel, naučil v tem času?«

Vajenec: »Da ima kila pri vas 95 dek!«

V ŠOLI

Učitelj: »To nalogo je spet delal tvoj oče!«

Mihec: »Saj sem mu tudi jaz pomagal.«

HVALEŽEN KROJAČ

Krojač Boltežar je nad hišna vrata obesil kot znak svoje obrti pozlačeno jabolko. Novi župnik ga začuden vpraša, kaj naj prav za prav pomeni ta izvesek.

»Iz hvaležnosti, gospod, iz hvaležnosti,« pravi Boltežar. »Poglejte, ko bi Eva ne bila zapeljala Adama z jabolkom, ali ne bi človek še dandanes hodil po raju? In od česa bi potem živel siromak krojač?«

---

vkreber, zmerom uhajal z boka naprej, me je zdaj tolkel po stegnu ter mi pregnal še tisto malce dobre volje, ki je ni pregnal prazni želodec. Le ko sem silno utrujen in že hudo gladen v veliki višini dospel iz gozdov na planino, me je razgled na pokrajino in dežele za menoj tako prevzel, da sem za kratek čas pozabil na glad. Od svojega dvanajstega leta, ko me je bogati očim pognal od hiše z besedami: Zdaj pa pojdi, pa glej, da ne boš gledal na uro, kdaj bo čas za vrnitev, nisem več jokal. A takrat, tam gori, na tisti planini sem spet zajokal — zajokal zaradi lepote sveta, ki je ležal pod menoj, zaradi pogleda na dežele, ki sem jih videl v sivi daljavi in ki sem jih v desetih letih vse prehodil križem kražem. Še in še se je stiskalo srce in mi poganjalo blagodejne solze v oči. Gledal in gledal bi te prostrane dežele brez mej, toda glad je vedno bolj jemal moč očem; pogled mi je postajal moten. Pobral sem se in mahedravo klecal navkreber. Mračilo se je že, ko sem se privlekel na prelaz na vrhu. Kako sem bil zavzet, ko sem ob vznožju malega grebena zagledal razdrapano cerkvico, blizu nje pa še bolj razdrapano kočo, na njej pa napis: Gasthaus zum letzten Netsch! Gostilna — v žepu pa nič! Ta ugotovitev mi je želodec še bolj razdražila. Onemogel sem obležal, naslonjen ob skalo, in se zagledal v idilično cerkvico in kočo.

»Prav ti je, nikoli nisi štedil! Še danes si tak,« ga je bolj za šalo kakor zares zbodla mati.

»S čim naj pa štedim, ko mi vzameš do zadnjega krajcarja vso plačo?« jo je podražil.

»Si bil kdaj lačen, odkar sva se vzela?« ga je vprašala ponosno z zavestjo dobre gospodinje.

»Pepa — čast in hvala ti! Res je! Lačen nisem bil nikoli pri tebi! Belega kruha imam vedno dovolj,« ji je priznal z vso iskrenostjo in jo poplačal še z ljubečim pogledom. »Nu,« je potem nadaljeval, »ko tako ležim na zeleni trati, se odpre okence koče, skozenj pa nekdo pomoli svojo kuštravo glavo.«

»Kumans ajni,« mi hripavo zahrešči, nato pa povleče glavo nazaj. Ko se nisem odzval, je stopil iz koče hudo razcapan, obrit, starejši mož in me jel vsiljivo vabiti, češ: polič vina pa malo jedače dobro dé. Branil sem se na vse pretege, kajpak ker

nisem imel denarja. Ali mož je še in še silil vame, naj vstopim, da se bova kaj pomenila. Ni mi kazalo biti še naprej nevljuden pa sem se težko skobacal na noge ter šel za njim. Sedel sem za mizo. Šel je v čumnato, iz katere se je vrnil s poličem vina v rokah in ga postavil predme na mizo, čez čas pa je prinesel še skledo zelja, v katerem je tičal velik kos svinjine. Obšel me je strah — pojem naj vse to in popijem, potem pa zbežim? Še nikoli nisem zagrešil kaj takega, danes bom prvikrat in bog daj, da bi bilo tudi zadnjikrat — to je bila moja odločitev. Potegnil sem skledo k sebi in jel, od slabosti in strahu tresoč se, jesti. Vsak grižljaj posebej me je tiščal v želodcu, ki je bil menda tudi tako prešinjen strahu, da se je upiral sprejemati zalogaje, ki sem jih metal vase. Navzlic temu sem pospravil in popil vse in zdaj samo še čakal na ugodno priliko, da jo bom lahko neopaženo popihal, ali . . . Mož je prisedel in začel pripovedovati: »Veste, župnik sem, tak pregnan župnik, vam kar po pravici povem. Pa oštir sem tudi. Nikar ne mislite, da sem vam dal jedačo in pijačo zastonj. To mi plača deželna blagajna. Vsak vandrovec, ki gre tu gor čez na Koroško ali pa na Solnograško, dobi jedače in polič vina, da ne bi lačni kradli po vaseh. Prav nespametni bi bili, če bi bili jed in pijačo odklonili«.

»Hardigata, sem zaklel v mislih ves prepaden. S tolikim strahom sem zmetal vase vse to, da mi zdaj ko kamen leži v želodcu, namesto da bi bil použil v vsem miru, počasi in z vso slastjo! Zdaj šele mi je v resnici postajalo slabo! Ves nesrečen sem se mu zahvalil in se poslovil. Spat me je poslal v šupo za kočo, tam sem tudi pustil vse, kar sem pojedel in popil. Zgodaj zjutraj pa sem se, četudi sem bil zelo slab, jel spuščati doli na Koroško. Nu, pa reci, Pepa, kaj, če ni bil to moj najbolj lačni in najbolj siti dan v življenju,« je končal pripovedovanje.

»Ne bodi hud, Lojz,« je dejala mati. »Toliko, kolikor si ti delal, pa dobro delal in dobro zaslužil, bi ti res nikoli ne bilo treba biti lačen. Lahkomiseln si bil vedno pa je!«

»Kaj to, če sem bil kdaj lačen jaz, važno je, da nama otroci niso nikoli lačni,« jo je moško zavrnil. Toda mati, ki je vedela, da delavski otroci nikoli niso kruha siti — tega nesrečnega kruha, ki ga je morala zmerom tako skrbno rezati, da je izhajala od peke do peke, ki jo je opravila točno vsak petek popoldne, je bolj zbadljivo, ko očitajoče menila:

»Kar vprašaj jih, ali so siti!«

Seveda je mislila ali smo siti kruha. In res nam je oče, prepričan, da bo naš od-

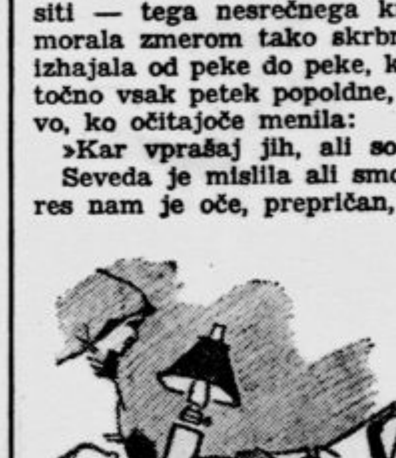

govor njemu pritrdil, važno in z veliko radovednostjo zastavil vprašanje:

»Nu, otroci, pa povejte — ste lačni?«

»Sem! Lačen sem! sem bleknil. Debelo me je pogledal in dih mu je zastal od začudenja, čez čas pa velel materi:

»Mama, daj jim kruha!«

Mati, vsa zavzeta nad nemogočo zahtevo, ki bi ji bila postavila njen določeni gospodinjski red na glavo, je odločno odklonila:

»Kaj ti pade v glavo! Kruha po večerji! Kje ga bom pa jemala!«

»Zdaj se je težka očetova desnica dvignila in kakor kij, z vso močjo udarila po mizi, da je petrolejka v loku ugašena odletela v kot.

»Kruha jim daj!« je zadonelo povelje orjaka po sobi, da sta v temi zavladala preplah in smrtna tišina, ki jo je motilo samo še glasno bitje src matere in nas otrok. Tiho se je dvignila in se dotipala v temi v kuhinjo. Vrnila se je s svečo in slabo polovico hlebca kruha v rokah. Povsem mirna je odrezala pet kosov in nam jih dala. Nismo se upali seči po njih. Mati pa je ostali krajec pokazala očetu:

»Vidiš, samo toliko ga je še, jutri pojdeš brez kruha in brez malice v tovarno. To ga bo komaj za otroke za zajtrk.«

Nič ni rekel. Mirno je vlekel svojo pipo. Ko pa le nismo segli po kosih kruha, nas je bodrilno pozval:

»Otroci, vzemite in jejte, potem pa spat!«

Zjutraj smo posedli k zajtrku. Kmalu je prišel še oče iz tovarne in prisedel. S strahom sem pričakoval, kako bó. Dobili smo ga vsak majhen košček, oče pa nič. Kakor da bi nikoli ne jedel kruha h kavi, jo je popil iz latvice, si prižgal pipo, malo pokadil, in ko da snoči nič hudega ni bilo, mirno vstal in — brez malice — zadovoljno odšel v tovarno, jaz pa s hudo obteženo vestjo, v šolo.

Zvečer pa je mati narezala kose mladega kruha in jih položila h krožnikom; očetu prav velik kos. Ko je prisedel, se je zagledal vanj, lepo pogledal mater in ji ves nasmejan dejal:

»Nu, Pepa, ali ni res, da imamo pri tebi vedno belega kruha dovolj!«

»Tiho zdaj! Danes si ga prvikrat stradal! Otroci jejte!

Spor je bil poravnan. Bil je spet lep večer; pripovedoval je, kako nam je dobil mamo.

Po ženskem svetu

Križi in težave državnih uradnic

„Rajši bi danes ko jutri zamenjala pero s kuhalnico," nam piše poročena državna uradnica

Kako je prav za prav žena prišla v državno službo? V času naših mamic so bile razmere take, da je oče zaslužil toliko, da je mogel preživljati družino. Fantje so odšli v službe, dekleta pa so ostala doma, ko so končala šole. Pripravljale so si balo, se učile šivati, kuhati in čakale ženina. Prišla je vojna. Razmere so se popolnoma spremenile. Za večino staršev je bil breme vsak otrok, ki je ostal doma, gledali so, da bi jih čimprej spravili h kruhu.

Pred vojno ženske niso preveč silile v državno službo. Tudi v privatnih službah jim je šlo dobro. Dandanes je drugače. V državni službi opravi uradnik svoje delo med uradnimi urami in potem je prost, dasi je morda slabše plačan kakor privatni nameščenec. Razen tega ima državni uradnik zagotovljeno pokojnino, ne morejo ga odpustiti, če ima določeno število let. Vse to so bili vzroki, ki so govorili pri ženskah v prilog državni službi. In tako skoraj ni resora, kjer bi danes ne našli ženske. Pred vojno so bile v državni službi samo učiteljice in poštarice. Med vojno je bilo treba nadomestiti toliko moških moči in tega so se lotile ženske. In danes? Danes pa gledajo postrani, uvajajo numerus clausus, celibat, samo, da bi nas odstranili iz služb.

Kaj pa, če se državna uradnica poroči? Tedaj lop po njej, kakor da se je bog vedi kako pregrešila. Tedaj njej in njeni plači nastavijo nož na vrat. Do pare natančno prerešetajo moževe dohodke in po čudovito kompliciranem računu ji zmanjšajo draginjsko doklado. Efekt je ta, da ima uradnica po 15 letih službe manj plače, kakor jo je imela kot pripravnica. Delo seveda ostane isto, morda ji ga naložijo še več. Dobro bi bilo, če bi uradnice predlagale, naj se v sorazmerju z dokladami tudi uradne ure zreducirajo, da bi tista, ki ima za tretjino manj plače, tudi toliko manj delala.

Drugo važno vprašanje je dopust za časa poroda. Zakon dovoljuje sedemtedenski bolniški dopust po porodu in pika. Dobro bi bilo, če bi se pozanimale, kako je v drugih državah. V Rusiji na primer imajo žene 8 tednov bolniškega dopusta pred in po porodu. Pri nas pa sedi žena do zadnjega v uradu in vprašanje osebja je, če more po porodu onih sedem tednov sploh izkoristiti. Žena, ki se od poroda še ni dobro opomogla, gotovo ni tako delazmožna ko prej, in to ima lahko usodne posledice. In vendar vsi neprestano ponavljamo, da ravno na materah sloni bodočnost naroda. Drugod nagrajajo matere z mnogimi otroki — in pri nas? Marsikatero dekle državna uradnica si bo premislila, preden se bo odločila za zakon, saj je tako bolj svobodna in neodvisna ter ima celo plačo.

Vedno znova beremo po časopisih tožbe, da število rojstev pri nas pada, število splavov da raste, da bomo Slovenci izumrli, če bo šlo tako naprej. Saj bomo menda res, pa ne po krivdi žen. Kako naj žena rodi zdrave otroke, saj do zadnjega sedi v temni, zatohli pisarni in ko pride živčno popolnoma izčrpana domov, se ji niti jesti ne ljubi. Vsi zdravniki so si edini v tem, da potrebuje žena v tem času miru, sprehodov dobre hrane. Že stari Grki so pošiljali svoje žene v kraje s pokrajinskimi lepotami, da so se jih naužile. Danes si tak luksuz lahko privošči samo bogatin, pri državnemu uradniku pa o tem niti govora ni. Državna uradnica ima bolnišnico zastonj, pa kaj, če je ta tudi državna in ima tako majhen proračun, da se mora otepati porodnic, če ne gre za komplicirane primere.

Če se kaka poročena državna uradnica pritožuje nad krivicami, ki se ji gode, sliši od vseh strani: »Pa ostani doma, saj ti ni treba sem siliti, kuhalnico v roke!« To vedo povedati ljube tovarišice, ki so samske, ali pa možje, ki imajo žene doma. Vem, da govorim mnogim od srca, če pribijem, da nas je gotovo več ko polovica, ki bi rajši danes ko jutri zamenjale pero s kuhalnico, samo če bi mož imel malo večjo plačo. Tako bi vsaj imela kaj od otrok. Zdaj pa zjutraj še spijo, ko gre ona v službo, opoldne nima časa zanje in zvečer je sama izmučena, otroci pa so zaspani. Tako so otroci uradnic po večini prepuščeni služkinjam, saj jih le malo, ki so tako srečne, da imajo domačega človeka v hiši.

Morda — morda lahko upamo, da bo kdaj bolje za nas, da bodo naši možje zaslužili toliko, da nam ne bo treba več vleči na dve strani, da se bomo vse posvetile otrokom in možu. To upanje nam daje še nekoliko poguma in potrpljenja.

x. y.

Roke strojepiske

10 let strokovnega gospodinjskega lista

Gospodinja uvideva, da sta njeno zdravje in njena dobra vzgoja neprecenljive vrednosti za izvrševanje njene prave naloge, ki obstoji v ustvarjanju in oblikovanju doma. Po tej svoji zamisli je pred desetimi leti zasnovala pogumna predsednica že leto dni obstoječe Zveze gospodinj ga. Vika Kraigherjeva idejni program za izdajo gospodinjskega lista, ki mu je dal odbor krstno ime »Gospodinja«.

Rojstvo novega lista, okoli katerega naj bi se prav za prav šele začelo pravo delo za stanovsko organizacijo gospodinj, je takrat precej razburilo duhove. Od vseh strani ugovori, skepsa... Še en strokovni list — čemu neki? Zdelo se je, da mu ne bodo hoteli priznati pravice do obstoja. A za prvo številko je šla v svet druga, od gospodinje do gospodinje, za vsako s koristnim nasvetom, poukom... Za prvim letnikom drugi in z letošnjim letom bo zaključen deseti letnik glasila Zveze gospodinj. Predsednica se je pač borila za svojo idejo, prepričevala, dopovedovala. In krog onih, ki so začele spoznavati pravo vrednost gospodinjskega dela se je širil in širil. List je srečno prebredel začetne težave, prestal gospodarske krize, brez prenehanja vztrajno propagirajoč ideje žena, zbranih v Zvezi gospodinj. In zdaj v najtežjih časih pogumno stopa v deseto leto!

Novi čas je prinesel zahtevo, ki je vzbudila ne le mnogo odobravanja, marveč tudi mnogo nevolje in posmehovanja — zahtevo, naj se gospodinjstvo prizna kot samostojen, vsem drugim enakovreden poklic. »Glejte«, je rekla neka gospa, »moj mož prinese vsakega prvega plačo, jaz pa ves dan kuham, likam, perem, pospravljam, od jutra do večera sem na nogah – in vendar, pride prvi, moj mož dobi plačo za tistih nekaj ur, ki jih presedi v pisarni, jaz pa nič?...« V večini držav še ne štejejo gospodinjstva med poklice. Delo gospodinje ne velja kot polnovreden doprinos v vzdrževanju družine, gospodinji ne nudijo na podlagi njenega dela socialne zaščite. Vedno večja bremena nalagajo danes na ramena gospodinje. Vendar pa danes tako važen poklic, kakor je gospodinjski, še vedno ne more zagotoviti ženam socialnega zavarovanja za bolezen in starost... Ljubljanske gospodinje so v svojem glasilu neutrudno postavljale tudi to zahtevo.

Na novinarski razstavi, prirejeni v okviru ljubljanskega velesejma, leta 1937., se je »Gospodinja« že častno uvrstila med slovenske mesečnike ter podala tudi pregled svoje vsebine. List je verno zrcalo delovanja in mišljenja slovenske gospodinje, je pa tudi vez med ženo in oblastmi, ki jim sporoča svoje želje, prošnje in nasvete. »Gospodinja« ni prinašala samo pouka o kuhi, pranju, likanju, pospravljanju itd., govorila je o vsem, kar mora vedeti gospodinja kot mati, žena in soproga, kot vzgojiteljica, kot pomočnica zdravniku v boleznih in nezgodah. Ni zanemarjala niti kulturnega poprišča, kajti kakor je gospodinja razgledana po domačem in tujem svetu, takšen je tudi njen dom. Seznanja gospodinje z domačim in tujim gospodarstvom, vestno beleži vse neprilike, ki se jim stavljajo nasproti zaradi političnih dogodkov doma in v tujini. Ni ga zunanjega potresa, ki ne bi odmeval tudi v gospodinjstvih, narekoval omejitve v prehrani, na delovnem trgu in v vsem življenju.

List ima svoje stalne rubrike za gospodinjstvo, gospodarstvo, informacije o gospodinjskem šolstvu, o ženskih vprašanjih o organizaciji gospodinje doma in v tujini. V vsaki številki je namenjenega nekaj prostora tudi vzgoji, zdravstvu, arhitekturi doma, domačim socialnim in zdravstvenim razmeram, domačemu vrtu. Med stalnimi sotrudnicami so poleg odbornic in članic zdravnice, arhitektke, inženjerke, pravnice, strokovne učiteljice. Pa tudi moški strokovnjaki so radi s svojimi prispevki doprinašali k pestrosti vsebine lista. V letu 1934. so bila uvedena stalna poročila tržnih cen s primerjavami cen iz prejšnjih let in tudi s primerjavo življenja v predvojni dobi. Isto leto se je razširil list z nasveti za šivanje in z originalnimi kliši̇eji.

Prva urednica »Gospodinje« je bila strokovna učiteljica, pokojna Albina Travnova, ki je dala ob sodelovanju odbora listu samobiten izraz, ki se je v teku let še razširil in izpopolnil. Pozneje je prevzela urejevanje lista ga. Kropivnikova, ki je še danes njegova urednica. Urednica, ki je sama dobra gospodinja, posveča listu, ki ga urejuje že od drugega letnika dalje, ves svoj čas in vso svoj iznajdljivost. Njeno delo je v najlepši harmoniji s poslevodečo predsednico, odborom in članstvom. List skuša ob vsaki priliki olajšati delo gospodinji s tem, da opozarja na boljše delovne načine, informira članice o tehničnih pridobitvah, ki se tičejo gospodinjstva ter širi skušnje drugih gospodinj doma in v tujini. Neprestano poudarja, kako važna je osebna higiena, opozarja na pravilno šivanje, oblačenje, stanovanje, štedenje sil pri delu in počitku.

Skozi roke gospodinje gre brez dvoma največji del izdatkov za domačijo in vendar gospodinje kot konsumentke skoraj nimajo možnosti, da bi uveljavile svoj glas v vprašanjih javne uprave in gospodarske politike, ki se tičeta domačije. Tudi v tej smeri gredo prizadevanja stanovskega glasila Zveze gospodinj. Uvedba dolžnostnega gospodinjskega pouka na vseh ženskih šolah, sodelovanje pri akcijah za zgradbo stanovanjskih hiš, gradbeni red, socialna zaščita gospodinj — vse to zanima danes gospodinjo in vsem tem vprašanjem posveča list kar največ pozornosti. Prav tako je upravičena zahteva gospodinj, naj bi jih imenovali v tržne odseke in gospodinjske šole kot voditeljice, zastopane bi morale biti v vseh protidraginjskih odborih.

Program je dovolj obširen. Gospodinje se mu bodo v svojem društvenem delu in v svojem glasilu v novem desetletju gotovo posvečale z isto požrtvovalnostjo in nesebičnostjo kakor v pravkar zaključenih prvih deset let.

Zavarovanje kmetske žene

Vsako moderno, pravno urejeno državo vodijo ideje socialne pravičnosti, zato skuša z vsemi možnimi ukrepi zavarovati obstanek vsakega državljana, pa naj pripada temu ali onemu sloju, temu ali onemu spolu. Iz te miselnosti so nastali tudi zakoni o zavarovanju za primer brezposelnosti, bolezni, delavne nezmožnosti ali starosti. Uradništvo in delavstvo, obrtno, industrijsko, trgovsko in podobno osebje je v tem pogledu še precej preskrbljeno. Tudi za starost. V najslabšem položaju je kmetski stan, saj so se šele zadnje čase začeli baviti s proučevanjem starostnega zavarovanja kmeta. In vendar je pretežni del državljanov kmetskega stanu. Naša kmetska posestva so povečini majhna, razdrobljena, in lastnika s težavo sproti preživljajo. Kako bi se mogel naš kmet z dohodki svojega gospodarstva preskrbeti za starost, ko njegova družina komaj diha celo takrat, ko so še vsi za delo? Če upoštevamo še dejstvo, da se pri nas zemlja povečini ne izkorišča umno, ne gnoji in ne obdeluje s tehničnimi pripomočki, ne ceni izbira semena itd., tedaj je jasno, da je našemu kmetu zbiranje prihrankov za starost nemogoče. Zato so predlogi in načrti za zavarovanje kmetskih gospodarjev in delavcev nujno potrebni in so vsekakor znak višje socialne pravičnosti. Kadar se bodo uresničili, bo tudi kmet na vasi prejemal na stare dni pokojnino in njegova misel na starost svetlejša.

Me žene moramo budno zasledovati razvoj tega vprašanja, kajti tudi v demokratično urejenih državah zakonodajalec kaj rad prezira načela enakopravnosti državljanov, seveda vedno na škodo ženskega dela. Zadnji jasni dokaz v tem imamo na Bolgarskem, kjer so se prav te dni bavili z uzakonjevanjem kmetskega zavarovanja. Bolgarska ženska zveza je pazljivo proučevala vse priprave in osnutke ter je ugotovila veliko škodo za ženo-kmetico. Zadnja glavna skupščina je podrobno obravnavala zlasti zavarovanje kmetske matere ter je sprejela resolucijo, ki zahteva posebno zakonito zaščito materinstva na vasi. Pred obravnavanjem načrta o kmetskem zavarovanju v narodni skupščini je Ženska zveza poslala poslancem in ministrom spomenico, v kateri pojasnjuje položaj kmetske gospodinje v odnosu do zakona o kmetskem zavarovanju. Katere pomanjkljivosti so zasledile bolgarske žene v novem osnutku? Dobro je, da jih spoznamo tudi mi — najbrž bodo hoteli tudi pri nas zagrešiti kaj podobnega.

Bolgarski osnutek se ozira samo **na moške poljedelske gospodarje, ženske izključuje.** Sestavljalec je pač smatral za gospodarje samo može. Žene, ki so pri kmetskem delu in zlasti pri nekaterih poljedelskih panogah močneje udeležene ko moški, smatra za pomočnice gospodarjev. Pa naj bo tako; toda pozabiti bi ne smel, da je tudi precej takih kmetij, kjer žena samostojno gospodari, brez moža. Če govori načrt o zavarovanju kmetskega gospodarja, bi moral prav tako upoštevati samostojno kmečko gospodinjo. Bolgarska ženska zveza gre tu še dalje: pravico do zavarovanja mora imeti tudi gospodarjeva žena, ker je njegova sodelavka. Saj se morata tudi v trgovskem in industrijskem podjetju zavarovati oba, mož in žena, če je tudi žena s svojo delovno silo udeležena pri podjetju.

Zakonski načrt je predvideval le prostovoljno zavarovanje; bolgarske žene zahtevajo obvezno, drugače ne bo imel zaželenega uspeha. Tudi odmerek penzije, 200 levov mesečno, je po njihovem mnenju prenizek. O materinskem zavarovanje v osnutku ni govora. Danes, ko tudi na vasi število rojstev pada, ko kmetska žena omaguje od napora, ko žene pogosto umirajo na porodu in še pogosteje otroci, bi moralo biti zavarovanje materinstva na prvem mestu. Državni in drugi nameščenci prejemajo za mladoletne otroke rodbinske doklade, družine z mnogimi otroki imajo še posebne ugodnosti, žene dobivajo porodne podpore, vse zato, da bi se število rojstev dvignilo. Le za kmetsko ženo, ki rodi največ otrok, nihče ne skrbi. Kako prav bi bilo, da bi bili vsaj v osnutku o kmetskem zavarovanju vstavili tudi materinsko zavarovanje. To zavarovanje pa bi moralo biti obvezno, za vsako kmetsko ženo, ki stopi v zakon in gospodarstvo, ki ne daje več ko 120.000 levov kosmatega letnega dohodka; neobvezno za ženo, katere posestvo daje večji dohodek od označene vsote. Zavarovati bi se morala žena takoj ob vstopu v zakon. Omožena žena, ki nima otrok, bi morala še dalje plačevati zavarovalnino. S tem bi podpirala splošno materinstvo, sama pa bi dobivala v bolezni brezplačno zdravniško pomoč.

H. P.

Živilske nakaznice v Nemčiji

Sistem živilskih kart, ki je uveden v Nemčiji, kajpak ne pripušča več, da bi se prirejale razne intimne ali hrupne gostije, kakršne so bile v tej deželi razvite družabnosti včasih v navadi. Meso, mast, maslo in margarina so razdeljene na posamezne osebe v skromnih količinah v skladu z dejstvom, da se je v vsej Evropi pojavilo pomanjkanje masti, mesa in mesnih izdelkov, ki bo po vsej verjetnosti trajalo še potem, ko bo vojna končana. Mleko sicer ni na karte, vendar ga je težko dobiti več ko četrt litra na osebo. S sladkorjem mora gospodinja prav skopariti, če hoče izhajati. S trga je izginil kitajski in ceylonski čaj, namesto njega se pije čaj iz raznih domačih zelišč, o katerem je propagandi po kinematografih uspelo prepričati prebivalstvo, da je mnogo bolj zdrav od kitajskega. O Nemcih je znano, da so strastni pivci kave. Statistika priča, da je bila Nemčija od nekdaj največji odjemalec brazilskih plantaž. Zato je razumljivo, da je nemško prebivalstvo od početka vojne najteže prenašalo pomanjkanje tega priljubljenega sladila in poživila. Zdaj delijo po 75 gramov kave vsaki osebi na mesec. — Nemški otroci se dandanes nič več ne igrajo z mehurčki od mila, ker mila ni. Na vsako družino pride samo kos mila na mesec. To milo sicer ni slabo, vendar ga ni mogoče primerjati s predvojnim.

Kar se tiče obleke, se je Nemec v splošnem prilagodil novim razmeram in se ne pritožuje bog ve kaj, težko pa je ustreči izbirčnosti nemške meščanke. Do nedavna je imela nemška žena pravico do šest parov nogavic na leto. Odkar pa so uvedli novi način delitve obleke in perila, lahko vsaka Nemka prosto razpolaga s 150 točkami, ki predstavljajo pravico do 70 parov nogavic na leto. Če pa Nemka potroši te nakaznice za obleke, se lahko pripeti, da ostane brez nogavic. Čevlje lahko kupi v trgovini, če trgovcu pokaže posebno dovoljenje, ki ga je izdal centralni urad za oskrbovanje prebivalcev. Karte za obleko so veljavne za vso državo, medtem ko živilske nakaznice po večini veljajo samo na ozemlju občine, ki jih je izdala. Kadar gre Nemec za nekaj časa stanovat v kakšen drug kraj v državi, dobi s pravico do bivanja tudi pravico do živilskih nakaznic. Če pa gre samo na potovanje za krajši čas in je navezan na prehrano po restavracijah, dobi poseben blok. Zato je na jedilnikih po restavracijah v oklepajih zmerom označena količina mesa, masti ali sira, ki se daje na bone. Nekateri trgovci, ki so si na skrivaj pripravili zaloge, so nekaj časa dajali posamezna racionirana živila tudi brez nakaznic po neverjetno visokih cenah. Sodišče pa je v takih primerih izreklo izredno ostre kazni, tako da so oblastva kmalu zatrla zlorabe.

Nogavice iz nilona

Če bi hoteli govoriti v čistem gospodarskem jeziku, bi lahko rekli, da je vsaka moderna vojna v bistvu samo borba za razdelitev surovin, ki so neobhodno potrebne za nemoteno gospodarsko življenje vsake države. V tem pogledu je značilno prizadevanje vojujočih se in nevtralnih držav, da bi si umetno, s pomočjo raznih kemičnih in fizikalnih procesov zagotovile zadostno količino raznih nadomestkov za industrijski material, ki jim ga primanjkuje doma, zaradi vojne in z njo združene blokade pa ga ne morejo uvažati od drugod. Eno prvih mest zavzema v tem pogledu Amerika, domovina vseh mogočih gospodarskih preobratov.

Zadnji čas se v ameriškem strokovnem tisku živahno razpravlja o vprašanju tako zvanega »nilona«, iz katerega je tvrdka Dupond Corporation v okolici Siforda v državi Delaware začela izdelovati ženske nogavice in o katerem pravijo, da je »čvrst ko jeklo in rahel ko pajčevina«. Doslej je podjetje izvršilo prve uspešne poskuse, in ko so prve pošiljke prišle na trg, so žene slavile praznik osvobojenja od raztrganih nogavic in spuščenih niti. Nilon izdelujejo iz zraka, oglja in vode, glavni delež pri tem pa ima bencin, ki ga podvržejo raznim kemičnim reakcijam. Nilon je sintetična vlaknasta materija, ki se odlikuje po nenavadni čvrstosti in trpežnosti. Iz njega izdelujejo dlake in ščetke, tkanine za ženske obleke, motvoze, vrvice za ribiče, razno tkano in pleteno perilo in mnoge druge stvari. Najbolj pa se je obnesel za pripravljanje sukanca, iz katerega izdelujejo nogavice, ker je čvrst, elastičen, svetel in lep. Posebna njegova lastnost je, da vpija zelo malo vlage in se pri pranju ne uskoči. Če ga primerjamo s svilo, ugotovimo naslednje razmerje: vzdržljivost pri iztezanju znaša za svilo 1, za nilon 1.3, raztegljivost svile 12.9, nilona 25.7, elastičnost svile 65, nilona 77. Resnica pa je, da so nogavice iz nilona mnogo bolj trpežne kakor iz svile.

Še preden je nilon prišel v promet, je konkureca iznašla celo vrsto drugih nadomestnih materialov, ki ga skušajo prehiteti na trgu. Neka ameriška tvrdka je iznašla »vinion«, o katerem trdi, da je boljši od nilona, ker ni vnetljiv. Največje nade pa Amerika vendar stavi v nilon, za katerega imajo v načrtu 20 do 30 tovarn. Gospodarski teoretiki pričakujejo, da bo proizvodnja nilona in podobnih umetnih materialov v znatni meri znižala potrošnjo svile in bo napravila celo revolucijo v industriji nogavic. Upravičena je bojazen, da bo nilon povzročil v tej panogi nov val nezaposlenosti, na drugi strani pa pričakujejo, da bo vzbudil v ženskem svetu večjo potrebo po boljših vrstah nogavic, tako da povprečni konzum ne bo upadel.

CIGANSKA

Orožnik hiti za ciganom.
»Stoj!«
Cigan se ozre in odvrne:
»Stoj ti, ki te nihče ne preganja!«

PRI NABORU

Zdravnik: »Kaj ti manjka?«
Nabornik: »Imam revmatizem, srčno hibo, poapnenje žil, pljučni katar in tuberkulozo.«
Zdravnik: »Ampak, človek božji, smrt na fronti ti bo pravo odrešenje. Sposoben!«

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka" Štev. 72

Pustni praznik njega dni

Nekaj zanimivih drobtinic o pustnih običajih, ki počasi umirajo med našim narodom

Po veri, ki je v Št. Juriju pod Kumom doma, vidi človek, ki v ponedeljek pred pustom o polnoči sedi na slemenu kozolca, kako prihaja pust iz devete dežele. Kdor je na pust ali pepelnico zbolel, pravijo, da ga je pust »zbulal«. V tem kraju so tudi prepričani, da bo oni, komur se na pustni večer sanja o mastnih jedeh, leto dni živel v največjem izobilju.

Uvod v pust je že nedelja pred pustom, ki ji pravijo »mastna nedelja«; tega dne morajo biti na mizi svinjska rebrca s kislim zeljem, kar je pravilo v Veliki nedelji. Četrtek pred pustom je »tolsti« ali »debeli« četrtek v Prlekiji in v Prekmurju imenujejo pust »fašenk«; »veliki pust« je pustni torek, »mali« pa je v četrtek po pepelnici; tedaj pospravijo krofe in meso, ki je na pust preostalo. Prleki pa pravijo, da je tega dne »ponavljanje«.

Na pust mora biti vse sito, tudi živina ne sme biti prikrajšana; če bi bila tega dne lačna, bi mukala, a če živina muka na pust, bo potem vse leto nagajala na paši. Svoj čas so imeli v Poljanski dolini na pust tudi v najrevnejši bajti najrazkošnejšo gostijo, na mizo je prišlo vse, kar je hiša premogla, četudi je bil druge dni v letu stradež v hiši. Na pust mora biti vedno potica na mizi; še preden so prvo pospravili, mora gospodinja priložiti drugo nenačeto. Vsakdo si sme tega dne rezati potice kolikor hoče in kadar hoče; pravijo, da je tega dne pust za svoj praznik odvzel oblast gospodarju in jo daje poslom in otrokom. Če narežejo o pustu na krožnik veliko potico, bo potem v letu prišla še večkrat na mizo. Nikoli pa ne sme miniti pustni dan, da bi se ljudje do sitega ne najedli mesa, kaj še, da bi tega dne ne stalo vedno meso na mizi. Če bi na pust ne dobili mesa, bi tega leta močno umirali ljudje. Če pridejo šeme v hišo in ne najdejo mesa na mizi, pometejo smeti in jih vsujejo na sredo mize. Ni najti hiše, kjer bi na pust ne pekli krofov, ki jim pravijo Ziljani in Misljinčani in tudi v Šaleški dolini »krapi«. Ziljani sicer rabijo tudi tujo spakedranko »roštanči«, prevladujejo pa vendar le krapi; toda to niso krapi slovenske kuharice, tem rečejo v Zilji »hojani krapi«. Povsod delajo za pust tudi drobljance. Dolenjci jim rekajo tudi »štraube«, v ljutomerskem okraju pa »olüci«, večji pa so »külneji«. Vendar pravijo Prekmurci, da je treba na pust cvreti debele krofe, da potem bog da tudi debele »krumple«.

Kdor je na pust najboljši jedač, bo prav kakor pri jelu vse leto najpridnejši pri delu. Juha, ki jo je kdo pojedel na pust, se izgubi s potenjem v poletju. Prav je tudi, če se kdo na pustno pojedino že nekoliko pripravi še pred pustom. Najboljša priprava je ženitovanjska gostija; v Beli Krajini onega, ki gre v predpustu na »pir« (ženitovanje), vse leto ne bodo pikali komarji in muši̇ce. Zelja pa na pustni torek ne smeš jesti. Kdor bi na »fašenk« zelje zajel, ga imajo za neumnega. Če hoče kdo koga označiti, da ni pri pravi pameti, pravi: »ta je pa na fašenk zelje zagrabil«.

Na pust se zelje niti kuhati ne sme, v zelniku bi ga tedaj pojedli polži. Včasih so v Rožu še beračem privoščili na pust samo dobre reči: na mizo so postavili sledo »fancatov« (krofov) in koline za berače. Na pust pa jedo tudi češplje. Pravijo sicer, da kdor se tega dne naje suhih hrušk, ga vse leto ne bo bolel trebuh, kljub temu pa ne uživajo to sadje kot odvajalno sredstvo, ampak zaradi tega, da bodo v letu slive dobro obrodile. V Prekmurju pa skuhajo na pust tudi repo, a brez pšena (prosa), da bo proso čistejše in brez plev. Na pust skuhajo tudi svinjsko glavo; nekateri pravijo, da bodo zaradi tega svinje debelejše, v Št. Juriju pod Kumom pa vedo, da se bodo v tem letu zatekali zajci k hiši in jih bo mogoče loviti kar z roko, če je gospodinja na pust postavila svinjski rilec na mizo. Vendar pa sme dati na pust le polovico svinjske glave kuhat:; če bi dala celo, bi prašiči pocrkali. Na pustni večer kuhajo Prekmurci svinjski hrbet, mast, ki se nabere na vrhu, in mast, ki se je naredila opoldne, ko so kuhali svinjsko glavo, posnamejo in jo shranijo v posebnem lončku; to je »Benediktova mast«. Tudi vodo, v kateri so na pust kuhali prašičjo glavo in hrbet, zlijejo v posebno posodo to je »Benediktova voda«.

V Sloveniji ni pusta brez plesa, pustnih šem in še pokopavanja, zažiganja pusta, ali pusta vržejo v vodo. Ko pridejo v Št. Jurijo pod Kumom »maškare« v hišo, stopi le ena sama v sobo in reče: »Sem prišel pomest, da bomo malo potancali za debelo repo, korenje, za runkle pa še bolj!« Nato šele vstopijo ostale z godbo in se zavrte. Gospodinja jim da »štraub«, mesa, potice in pijače, česar šeme ne pojedo, temveč spravijo v malho. Belokrajinci in drugi plešejo za debelo repo, visoko pa so skakali za dolg lan, v Šaleški dolini za debelo korenje, v Mozirju pa za debelo

Ali se sedanja svetovna vojna razlikuje od prejšnje?

Pred meseci je moskovska »Krasnaja zvezda«, glasilo sovjetske vojske, objavila članek letalskega generalmajorja Tatarčenka »Nove poteze sodobne vojne umetnosti«, ki je izzval med sovjetskimi vojaškimi strokovnjaki živahno diskusijo. Uredništvo lista je polemiko zaključilo s člankom, v katerem ugotavlja, da sodobne ofenzivne operacije kažejo mnogo novih možnosti, vendar je med njimi in pojmom bliskovite vojne velika razlika, in pravi med drugim:

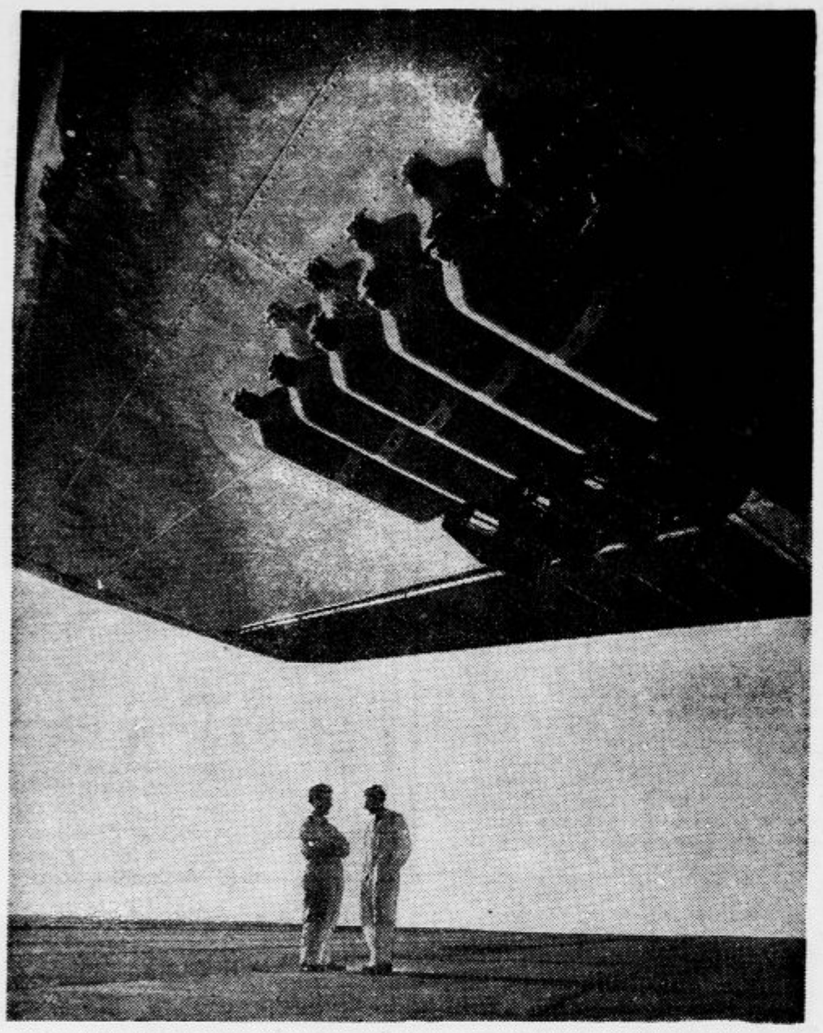

Ameriški bombniki s tovorom bomb na spodnjem delu letala

Karakteristika sodobnih vojnih operacij poteka od ogromne nasičenosti vojske z vsemi vrstami vojnih strojev. Lahko se reče, da je porast sredstev vojne tehnike ustvaril osnovo za spremembo oblike in načina, kako se vodijo bitke in operacije. v primeri z vojno 1914—1918 kaže sedanja vojna celo vrsto novih bistvenih posebnosti. V pretekli fazi vojne so te spremembe prišle do najboljšega izraza v toku ofenzivnih operacij.

Prva posebnost sodobnih ofenzivnih operacij je njihov hitrejši tempo. Naj opomnimo samo, da v vojni 1914—1918 tempo ofenzivnih operacij v najboljših pogojih ni bil večji kakor 15 do 19 km na dan. Gibljivost čet je odrejala brzina, s katero se je gibala pehota. Naravno je, da tempo operacij ni mogel biti večji od povprečnega dnevnega marša te vojne edinice. Kar se tiče zaključnih operacij prve svetovne vojne — za primer vzemimo odločno ofenzivo zaveznikov — je njihov tempo od septembra do novembra 1918 znašal povprečno samo 2 km na dan. — V sodobni vojni so Nemci znatno povečali tempo napredovanja. Tako so na primer po preboju obrambe zaveznikov na fronti Namur—Sedan nemški oddelki v toku petih ali šestih dni dosegli obalo in so v tem času v borbi napredovali za več ko 200 km. Kaj je omogočilo tolikšno povečanje tempa? Očitno je, da je osnovno vlogo odigral tu razvoj brzo gibljivih sredstev borbe, predvsem motoriziranih in mehaniziranih oddelkov. Pri tem pa je treba jemati v račun, da so Nemci imeli opravka z ne dovolj složnim in slabo organiziranim sovražnikom, ki ni bil pripravljen na resen, uporen odpor. Vrtoglavi tempo nemške ofenzive je prišel kot posledica najmanj treh razlogov: premoč tehnike, notranja slabost sovražnika in boljše vodstvo čet.

Druga posebnost sodobnih operacij je večja možnost, vršiti in razvijati preboje. Za prve svetovne vojne že od leta 1915., od takrat, ko je bila vzpostavljena neprekinjena fronta, ofenzivna stran niti enkrat ni mogla doseči, da bi taktični preboj spremenila v operativni preboj. Vsakokrat so to preprečile operativne rezerve, ki so se pojavile iz globine in zaustavljale ofenzivo, tako da so zmeraj iznova ustvarjale linije neprekidne fronte. Dandanes pa masovna uporaba vojne aviacije, zračnih oddelkov za izkrcavanje in motomehaniziranih oddelkov daje možnost, da se z naglim povečanjem napora iz globine izvrši preboj v operativnem odseku. Akcije nemških čet v letih 1939-40 so to večkrat dokazale. Res je, da so Nemci delali v razmerah, ki so se razlikovale od razmer pozicijske periode prve svetovne vojne: njihovi ofenzivi se je stavljala nasproti v naglici improvizirana fronta obrambe. Nemci so imeli pomembno nadmoč v sili, njihov sovražnik pa je bil brez potrebne volje za borbo. Vendar je uspeh nemških prebojev zelo pomemben, ker priča o ogromnih možnostih sodobne tehnike, če jo uporabimo v masovnem obsegu pod ustrezajočimi pogoji.

Tretja posebnost sodobnih operacij je, da obstoje sredstva, ki dopuščajo, da se izvede odločno, uničujoče preganjanje sovražnika, v pogojih prve svetovne vojne pa tega ni bilo. Na Poljskem leta 1939., pa tudi v Franciji leta 1940. so Nemci s preganjanjem umikajočih se čet dosegli definitivni zlom sovražnika. Široko in raznoliko izkoriščanje aviacije, tankovskih oddelkov, motorizirane pehote, pa tudi dejstvo, da obstoje nova prevozna sredstva za prehod preko vode, so dopustili nemškim četam, ki so gonile sovražnika, da se gibljejo z izredno brzino, tako da so v nekaterih primerih prehitele umikajoče se sovražne čete in jim na ta način presekale odstop.

Četrta posebnost sodobnih operacij se nanaša na vprašanje, kako je treba voditi čete in ustvarjati medsebojne zveze.

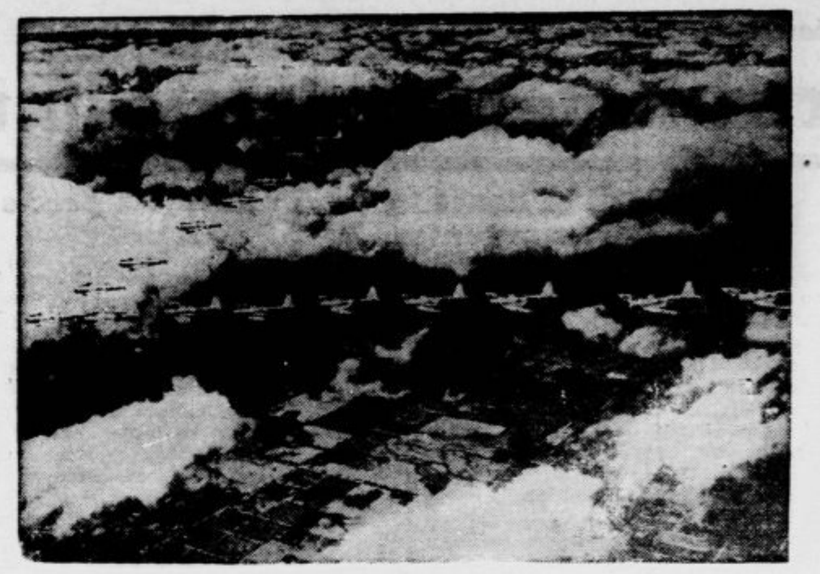

Bombniki med oblaki

Nemška vojska je pokazala, da kljub temu, da se je obseg operacij povečal, kljub njihovi trajnosti in pospešenem tempu, sodobne možnosti dopuščajo, da se zagotovi neprekinjeno vodstvo čet. V borbah v Belgiji in Flandriji je nemška poljska artiljerija povsem opustila uporabo žičnih sredstev za zvezo, ker se med bitko lahko prekinjajo, in je ohranila nepretrgano zvezo s pehoto s prenosnimi radio postajami. Prav tako je nepretrgano delovala tudi najtežje izvršljiva zveza med tankovskimi oddelki in aviacijo. Kakor hitro so tanki naleteli na močan odpor, so se nad bojiščem pojavili po radiu na pomoč poklicani avioni in tankom prebijali pot.

To so, kakor kaže, najpomembnejše in glavne posebnosti sodobnih vojnih operacij. Vojna še traja. Nadaljni tok dogodkov in nesluteni razvoj vojne tehnike v toku vojne same, kakor je bilo to tudi v letih 1914-1918, bo brez dvoma še pospešil uveljavljanje novih pojavov v vojni umetnosti.

Angleški tank na afriškem bojišču

Pesem nemškega vojaka

Zadnja svetovna vojna je prinesla svetu poleg krvi in razdejanja tudi nekaj plemenitih sadov, med katere štejemo novo dobo literature, ki nas loči od leta 1918. Iz ponižanja in gorja, ki so ga bile deležne generacije na frontah, so zrasla tisočera spoznanja lepote in resnice, ki se jim bo človeštvo klanjalo vekomaj. Nobenega dvoma ni, da bo tudi vojna vihra, ki jo pravkar preživljamo, potem ko se bo umirila, dala novega duška duhovnemu ustvarjanju, in rodovi, ki bodo mrtve preživeli, bodo deležni bogate dediščine, čeprav bo treba dolgih desetletij težkega dela, preden bo popravljena gmotna škoda, ki jo vsaka vojna prinese narodom.

Kakor je bilo to v času prejšnje svetovne vojne navada, tako nemški listi tudi zdaj pogostokrat prinašajo literarne sestavke, zlasti pesmi, ki jih zlagajo preprosti vojaki na fronti ali v zasedenih pokrajinah daleč od domovine. Tudi ti literarni sestavki bodo nedvomno obveljali pred zgodovino kot dragoceni dokumenti naših dni. Zadnja številka berlinskega tednika »Das Reich« je objavila pesem, ki jo v naslednjem prinašamo v prostem, kolikor mogoče doslovnem prevodu in ki jo je napisal vojak Julius Ebeling pod naslovom »Soldateneinsicht« (Vojakovo spoznanje). Pesem kaže občudovanja vreden primer discipline, ki jo zmore vojak. Za primero izvirnika in prevoda prinašamo zaključna dva verza v nemščini: dass manchmal Wolle, Garn und Zwirn — mehr wert sind als ein Schäfergehirn . . .

Si mar lahko zamisliš,
da si ovca sredi črede,
ko si nekoč že bil pastir,
in v gneči koracaš, ves vdan in nem;
da smeš le v prahu si iskati trave,
ne sme ti noga
stran od tisočerih nog,
ne sme se kamnom
pazno, varno izogibati —
bi, človek z mozgom, se lahko zamislil [ovco?
Pa le noben pastir ne more biti boli svoboko če preneha biti, kar poprej je bil, [den,
v najtišjih nitih svoje duše
z nasmeškom v čredo sam se potopi
in voljno v žrtev svojo volno da;
zakaj, glej, njega nosi čudovita
in edino tolažeča misel —
pa naj še toliko medlita ga bolest in slast:
pogosto volna, preja, nit
so vredni več ko mozeg kakšnega pastirja.

Fotoamater

Gora, človek in fotografija

V zadnjem času smo doživeli celo vrsto fotografskih predavanj z osrednjim motivom: naše gore.

Gore vabijo v vsakem letnem času. Vedno so lepe in mikavne: ko jih obseva sonce in se visoko nad njimi v modrem nebu pode beli oblaki, ko gozdovi pod njimi rumene in listje odpada, ko divji viharji besne in butajo ob njih stene, ko se sneg bleščí na pobočjih in visokih vrhovih, ko ob vznožju cveto pašniki in cvetoče drevje z opojno dišavo polni ozračje, ko daje srebrna mesečina visokim kristalom čaroben blesk.

Skupina sovjetskih tankov na paradi

Človek v svoji prvobitnosti čuti to krasoto; dovzeten za čudovito skladnost divjega gorskega sveta, občudujoč življenje in borbo za življenje v tej pečevnati zgradbi, ki moli visoko v sinje nebo, se vzpenja k vrhu. Pot navzgor pa ni lahka in je pusta; polno je tu dogajanj, izmed katerih je eno človek sam, polno je tu življenja, življenja gore in vsega, kar jo obdaja.

Gora ni mrtva, gora živi. Divje megle se trgajo ob razdrapanih grebenih, valovi megla butajo ob mogočne stebre, nevihta goni temne, svinčene oblake, po modrini plovejo bele ovčice, veter nagiba poslednji mecesen in viharnik se še žilavo bori, kljubujoč silam vetra in neurij, kamenje pada, plazovi grme in hudourniki čistijo svoje struge skal in peska, gamz se s svojo družino sprehaja po strmih vesinah, žuželke obletavajo lepe in edinstvene gorske cvetke, cvetlice ponosno dvigajo svoje glave, in le zlobni roki, ki jim pretrga nit življenja, uklonijo svoje nežne vratove, bor se krčevito oprijemlje skope prsti. To je življenje! Ali ni prehod noči v dan, ko svetloba narašča in se z vrhov pomika v dolino, ko prvi žarki budečega sonca ožarjajo gorski svet in se senca z dnevom spreminja in ko poslednji ogenj tonečega sonca žari v vrheh, ali ni tudi to življenje?

In človek? Da, tudi človek ob gozdni meji, na sočnih planinskih pašnikih, v prepadnih stenah in k nebu stremečih grebenih, v borbi s svojimi slabostmi, pogumno, vztrajno in premišljeno premaguje vse ovire, uveljavlja svoje sposobnosti do skrajnosti, poživlja gorski svet. Mrtva bi bila priroda brez človeka.

Človeško oko gleda vse to pestro življenje v gorah, njegova duša pa dojema to krasoto. Človek hoče vse to združiti na svoji fotografski plošči, hoče imeti lepo sliko za svoj album in sliko, ki jo bo lahko pokazal tudi drugim — sliko doživetja s prirodo.

Skoraj sporedno z razvojem alpinistike je šel tudi razvoj planinske fotografije. Prvi planinski fotografi, ki so odkrivali krasote gorskega sveta, so s svojimi težkimi in neokretnimi kamerami prihajali le redko višje ko do gozdne meje in od tu so slikali gorske velikane z brezpogojnim ospredjem drevesa, štora ali človeka, če je spadal na sliko ali ne. Tudi dandanes se to v bistvu ni spremenilo. Ko gledamo takšne črno-bele slike, imamo občutek, da človek, ki je stal za kamero, ni živel s prirodo, ni občutil njenega življenja. Te slike so nekam trde in suhoparne, posnete zgolj tehnično z objektivom; upoštevane so predvsem lepotne poteze, globlji duševni odsevi fotografa pa so drugotnega pomena. Te slike so le redkokdaj oblikovane z umetnikovim duhom.

Popolnoma drugačni občutki nas prevzemajo, ko gledamo dela nekaterih redkih mlajših mojstrov sodobne fotografske umetnosti v prikazovanju prirode in gorskega sveta. Tudi njih dela temelje na načelih klasičnih fotografov, vendar pa je njih estetski moment podrejen, upoštevan le toliko, kolikor mora biti potreben pri celotni kompoziciji slike. Prvo je pri njih le življenje v prirodi in odnos človeka do prirode.

V črno-beli fotografiji vseh teh čustvenih odtenkov ni mogoče prikazati v polni meri. Barvna fotografija, v kakršno nas je nedavno uvedel g. Karlo Kocjančič, pa lahko prikaže vse odnose človeka do prirode, njegov pogovor s prirodo, njegovo čustvovanje s tem živim in tako zgovornim svetom. Krasna nastrojenja nam je pokazal ta predavatelj v Ljubljani in drugod. V predavanjih SPD smo videli med drugimi sicer tudi dela neplaninskega značaja, zelo lepa dela raznih avtorjev, vendar pa so nas posnetki iz gorskega sveta najglobljе zagrabili. A na Jesenicah smo občudovali barvne posnetke g. Slavka Smoleja, videli smo gore v njihovih značilnih razpoloženjih, gledali smo življenje nedotaknjene prirode, v kateri kaže človek svoj odnos do nje. Smoleju je namreč človek često središče posnetka. In ko se je oko napaslo na krasni harmoniji barv in duh opajal z doživetji, smo spoznali, da Smolej hodil svojo pot, pot navzgor, pot borbe in življenja, pot ob dogajanjih. Ta pot ni več samo planinska, nego je že alpinistično-skalaška. Potrebno bi bilo, da bi slišali Smoleja tudi v Ljubljani in poslušali govor njegovih barvnih slik.

Začetniški tečaj Fotokluba Ljubljane je letošnje leto nenavadno dobro obiskan, tako da so morali prireditelji tečajnike zavoljo pomanjkanja prostora v klubskem lokalu in boljše izvedbe pouka razdeliti v dve skupini. Ena obiskuje tečaj ob sredah, druga ob četrtkih zvečer. Program je oba večera isti, ta teden je na vrsti snemalno tvorivo in snemalna tehnika. Čim prej je na vrsti prvo predavanje z diapozitivi. Novi interesenti se za ta tečaj ne sprejemajo več, vendar pa se lahko že sedaj prijavijo za prihodnji tečaj. Ob prijavi je plačati prijavnino v znesku 10 din, drugih stroškov tečajniki ne bodo imeli.

Občni zbor Fotokluba Hrastnika je izvolil z majhnimi spremembami stari odbor, ki mu predseduje g. Mirko Grešak. Njegova ponovna izvolitev daje najboljše jamstvo, da bo klub tudi v novem poslovnem letu nadaljeval sijajno delo preteklega leta, ki je dobilo svoj najlepši izraz v zgraditvi in otvoritvi Puharjevega doma ter prireditvi prve slovenske fotografske razstave v Hrastniku. Kljub pa je v preteklem letu deloval še drugače. Tako je imel pet večerov projekcije barvnih posnetkov s preko 300 diapozitivi domačih avtorjev in predvajanja kinofilmov, ki prikazujejo Mrzlico, Kal in Hrastnik sam. Iz tega je razvidno, kako se klub dobro zaveda, da je poklican služiti med drugim koristim domačega kraja. Priredil je tudi dva fotografska izleta, a njegovi člani so se z uspehom udeleževali raznih tujih velikih razstav. Temnica je sedaj dogotovljena in bo članstvu kmalu na razpolago za povečavanje in druga dela. Fotoklub Hrastnik, ena najtrdnejših opor Zveze slovenskih fotoamaterskih društev in s tem slovenske fotografije sploh, je lahko vsem drugim za vzgled, kako je treba delati ne oziraje se na vse težave, ki jih prinaša današnji čas!

---

repo in korenje. šeme plešejo po gostilnah; pogoščene so dobro, drugod jim dado poleg krofov in klobas še jajc, v Dražgošah nabirajo tudi bob. Svoj čas je v Dražgošah jahal kdo od našemljenih na čelu sprevoda. Če bi šem ne obdarili, Prekmurci jim pravijo »fašinki«, bi jim poleti studenci usahnili. Ponekod gredo na pustno jutro ženske po hišah plesat, soseda k sosedi, da bo repa debelejša, a plesati smejo le ženske same med seboj. V Beli Krajini pa hodijo šeme plesat po hišah še na pepelnico. Če na pust ni šem, potem tudi repe ne bo; če so »maškare« majhne, bo tudi repa drobna. Zaradi tega pretepajo in napode otroške šeme. Čim več šem se oglasi pri hiši, tem debelejši bodo prašiči. Čim bolj so šeme raztrgane in čim bolj ponošeno obleko imajo, tem bolj »poka« korenje. Če pridejo na pust lepo oblečene šeme v hišo, je kmet žalosten, če so pa raztrgane, bo veselo žvižgal in pel vse leto, vsega bo imel dovolj. Na pustni večer pa igrajo v sobi domače šaljive igre: Tkalci, Obrtniki, Čevljarji, Vojaki, Jakec, kje si?, Bikrli-bakrli, Repo krademo, Gospodarja z grunta spravljamo, Rihterja slavimo, Kosci, Nože brusimo, Dinar iščemo, Slepa miš in tudi Kmetski kino. Kmetski kino igrajo tudi v ljutomerski okolici. To narede takole: V temni sobi obesijo na stojalo belo rjuho, na eno stran se postavijo gledalci, na drugo pa igralci, za katerimi prižgo luč. Na rjuhi se vidijo pošastne sence. Igraja traja do polnoči, ob tej uri pa je pust pokopan.

Na vse večje praznike očedijo ljudje hišo in hlev, vsi pa gledajo na to, da imajo te dni vsaj snažno pometene sobe. Če bi bilo na pust v hiši smetno, potem je tako vse leto, v hlevu pa je treba pomesti že pred sončnim vzhodom vse smeti od vrha do tal in jih sežgati, pa bo hlev snažen vse leto. Če tega dne snažno pometeš sobo in zneseš smeti v gozd, leto dni ne bo prišel »mrhar« (kragulj) po kure. Ko na pust zjutraj pometejo sobo, nesejo smeti na njivo in jih tam zažgo, češ da tako požgo tudi vso »žorgo« pri hiši, če pa nesejo smeti na sosedovo njivo, bo ostala »žorga« pri sosedu. Neka kmetica v Javorju v Mežiški dolini je imela zato vsako leto tako čisto žito, ker je na vsak pust navsezgodaj pometla hišo in dvorišče in zanesla vse smeti na sosedovo njivo; Sosed pa je imel leto za letom hudo smetljivo žito. Tako delajo tudi v Št. Juriju in drugod. Leta 1934. je naročila mati moji učenki v Št. Juriju, naj nese pustne smeti na sosedovo njivo, a jih ni, ker se je bala, da bi jo sosed opazil in natepel. V tem kraju se je namreč zgodilo tudi tole: Kmet, ki je bil na pust zgodaj na nogah, je opazil, da pometa soseda dvorišče in oprezuje, ali so pri njemu ljudje že vstali in kaj počno. Zato ni izgubil sosede iz oči. Ko je soseda mislila, da so vsi zaposleni v hlevu in sobi, je smuknila na sosedovo njivo in odložila tam nabrane smeti. Ko je sosed videl, da se je kmetica vrnila domov, je šel na njivo in nabral v lonec vse iztresene smeti do zadnje bilke. Z loncem pod suknjičem je stopil k hudobni ženi, ki je pravkar mesila testo. Vprašal jo je:

— Soseda, kaj pa delaš?

— I nu, saj vidiš, da mesim potico! Kaj še izprašuješ?

— Prav. Jaz sem ti pa potičevja prinesel! je dejal in ji usul smeti iz lonca v testo. Najbolj pošteno je, da neseš pustne smeti na križpotje, tako gre potem vsa nesnaga od hiše.

Preden na pustno jutro sedejo k zajtrku, je treba mizo snažno pobrisati s cunjo, to cunjo pa takoj nesti na vrt in jo vreči na sadno drevo; kdor to naredi je zabranil vranam za leto dni tatvino piškov, pa tudi za leto dni vsakemu tatu dohod v domačijo. Pri drugih kmetih v tem kraju morajo za zajtrk na pustni torek skuhati žgance in nesti cunjo, s katero so po zajtrku pobrisali mizo, v sadni vrt in jo tam vreči na češpljo; »mrhar« (kragulj) ne bo mogel odnesti kur. Skrbno dekle pa na pust tudi izve, kdo bo njen ženin. Treba ji je le na pustni večer pomesti sobo navzkriž, to je, iz vseh štirih kotov proti središču sobe, zanesti nabrane smeti na gnoj, poklekniti tam nanje in zmoliti tri očenaše. Še v tej noči se ji bo v sanjah prikazal ženin. — Dekle pa izve za svojega ženina tudi tedaj, če na pust pri večerni molitvi izpusti križ in amen, se pred spanjem umije, ne da bi se obrisala, pod posteljo pa vrže pest repnega semena. Sanjalo se ji bo, da bo njen ženin vozil repo. Če pa tako naredi fant, bo tista njegova žena, ki bo repo plela. Kdor se na pust umije še pred sončnim vzhodom, če je sneg, pa se z njim otere, ga poleti ne bodo mušice pikale. V Motniku so svoj čas prale na pust predena, da se jim je platno rajši belilo. Žena pa mora gledati, da na pust ne pretepa moža, on bi jo nato pretepel na pepelnico. Ropot ima namreč na pust tudi svoj pomen, zakaj bi ga po nepotrebnem delala zakonca. V Beli Krajini ropotajo okoli hiše tik pred sončni zahodom s kravjimi zvonci, da odpode za leto dni kragulja od hiše. Zjutraj pred sončnim vzhodom pa brusijo koso, in kakor daleč sega brušenja glas, tako daleč beži od hiše vsaka škodljiva žival, zlasti lisica in dihur. V Št. Juriju pod Kumom pa obvarujejo kokoši pred lisico, če družinski član na pust, prav tako pred sončnim vzhodom, bije koso ob koso, ropotajoč tako okoli hiše. Dobro je tudi, če tisti, ki je s kosami zjutraj ropotal, opoldne zakuri peč in vrže na ogenj nekaj preostankov od butare. S tem bo obvaroval hišo pred ognjem.

V Beli Krajini narede na pustni popoldan nihalo (gugalnico) in se nihajo, da bo lepo predivo in debela repa. Tudi v Šaleški dolini si narede otroci gugalnico na skednju ali pod kozolcem. Na to gugalnico se pridejo gugat tudi odrasli, zlasti pa pustne šeme. V ljutomerski okolici si narede »juhance« po »listnjakih«, poleg ženske in moške mladeži sedajo na veliko gugalnico tudi odrasli po deset in še več hkrati in se divje gugajo. V tem kraju se gugajo že nekaj dni pred pustom in še po njem.

V. M.

Tretji dan v Ga-Pa

Porazi za svetovne prvake

V slalomu je zmagala Nemka Christl Cranz med ženskami pred Italijanko Seghi na 3. mestu, pa tudi pri moških je moral Jennewein za dve mesti nazaj za prvakom Rudijem Cranzom — V skokih je postal nemški prvak Bradl, drugi in tretji mesti sta zasedla Murama in Weiler — Naši trije skakači so bili vsi trije prav dobri

br— Ga-Pa, 16. febr.

Danes je bil v okviru mednarodnega zimskosportnega tedna že drugi veliki dan, ki je prinesel odločitve v slalomu za moške in ženske ter obenem tudi končni plasman v alpski kombinaciji za oboje, obenem pa še veliko skakalno prireditev v samostojnih skokih.

Dopoldne ob 11. so najprej startale ženske na tradicionalni olimpijski progi s hriba Gudi na približno 200 m dolgi progi z 41 vratci. Med tekmovalkami se je razvila glavna borba med zmagovalko iz Cortine Italijanko Seghijevo in prejšnjo svetovno prvakinjo Christl Cranzovo, ki se je končala z gladko zmago domačinke. Cranzova je že v prvi vožnji dosegla najboljši čas med vsemi (73 sek.), medtem ko je Italijanka potrebovala za progo 10.2 sekunde več. Ko je šla Cranzova drugič na progo, ji ni bilo treba preveč tvegati in zato je res tudi smučala nekaj desetink sekunde več (73.6), kar pa je več ko zadostovalo, da je ostala na prvem mestu. Italijanka je bila v reprizi precej boljša (76 sek.), vendar niti toliko, da bi bila prišla na drugo mesto, ki ga je zasedla še druga Nemka Gertnerjeva.

Vrstni red v slalomu za ženske je bil naslednji: 1. Cranz (Nemčija) 146.6, 2. Gertner (Nemčija) 154.9, 3. Seghi (Italija) 158.2 itd.

V alpski kombinaciji za ženske je bil plasman takle: 1. Cranz, 2. Dolleschell (Nemčija), 3. Gertner, 4. Seghi itd.

Za ženskami so v slalomu nastopili moški, vsi znameniti »kanoni« v alpskih disciplinah, med katerimi pa so prišli za končno odločitev v poštev samo domačini. V prvi vožnji je dosegel najboljši čas 66.1 sek. Rudi Cranz, medtem ko se je moral Jennewein zadovoljiti s precej slabšo znamko 63.4. Smolo je imel Pfeifer, zmagovalec iz Cortine, ki je večkrat padel in zapravil tako vse šanse za boljše mesto v konkurenci in tudi v skupni oceni za kombinacijo. V drugi vožnji je močno posegel v dogodke še tretji Nemec, mladi Heider iz Seefelda, ki je dosegel najboljši čas 64.6 in se v slalomu prerinil na drugo mesto pred Jenneweina. Pfeifer je bil drugič prav dober in je potreboval 66.8 sek., vendar mnogo premalo, da bi bil lahko popravil zamudo iz prve ture.

Vrstni red v slalomu moških je bil naslednji: 1. Rudi Cranz, 2. Heider, 3. Jennewein (vsi trije Nemčija) itd.

V alpski kombinaciji so se zvrstili tekmovalci takole: 1. Rudi Cranz, 2. Jennewein, 3. Gabl, 4. Lantschner (vsi štirje Nemčija) itd.

Skoki

Na desettisoče gledalcev se je zbralo popoldne ob 14. ob vznožju velike olimpijske skakalnice v smuškem stadionu pod hribom Gudi, da bi videli veliko skakalno tekmo v samostojnih skokih, v kateri je nastopilo 70 skakačev iz sedmih držav, med njimi vsi najbolje plasirani iz Cortine. Med konkurenti so bili: oba najboljša Finca, svetovni prvak Vierto in drugoplasirani iz Cortine Laakso, dalje Šved Selanger, ki je v Italiji zasedel tretje mesto, potem italijanski prvak Dacol in z njimi seveda številni nemški skakači, med njimi najbolj znani Bradl, Weiler, Klopfer, Berauer in še množica drugih.

V prvi seriji skokov, ki so jo izvajali tekmovalci s polnim zaletom, je dosegel največjo daljavo bivši prvak iz Zakopan Bradl s 84 m, kar je obenem rekord skakalnice. Malo za njim je zaostal Finec Murama, ki je prišel na 83 m; zelo lep skok je izvedel za njim Weiler na 81 m. Z enako daljavo se je postavil tudi Klopfer, medtem ko sta Finec Laaksa in Nemec Palme zabeležila natančno 80 m. Nekatere favorite je v tej seriji spremljala smola, med njimi je zadela celo novega svetovnega prvaka Vierta, ki je po doseženih 84 m padel v sneg. Tudi Norvežan Soerensen in Šved Selanger sta šla pri znamkah 84 odnosno 81 m na tla.

Za drugi skok je sodniški zbor odredil krajši zalet. Tako so skakači v splošnem skakali krajše in je med njimi kot eden prvih Finec Topila dosegel 71 m (v prvi seriji 76 m), za njim pa Weiler na 73 m. Za nekaj metrov slabši od ostalih je bil Finec Laakso (69 m), kar ga je tudi stalo eno vidnejših mest. Krasen skok je postavil Finec Murama na 76 m, vihar navdušenja pa se je dvignil v areni, ko je po divnem poletu sigurno pristal na 79 m ljubljenec občinstva in nedavno poraženi Sepp Bradl, ki je tako tudi v drugi seriji skokov dosegel najdaljšo znamko.

Vrstni red tekmovalcev v samostojnih skokih je bil naslednji: 1. Bradl (Nemčija) 226.5, 2. Murama (Finska), 3. Weiler (N), 4. Palme (N), 5. Topila (F) itd.

Popoldne je bila v lednem stadionu hokejska tekma za prvenstvo Nemčije med moštvoma Riessersee in Schlitschuhklub iz Berlina, ki se je končala s trdo priborjeno in tesno zmago moštva iz okolice Garmischa z 1:0 (0:0, 0:0, 1:0).

Šest dobrih skokov naših

Jugosloveni so izvedli vse skoke v konkurenci, in sicer Novšak na 68 in 64, Klančnik Karel na 64 in 70 ter Pribošek na 75 in 69 m

o— Ga-Pa, 16. febr.

Naši smukači — Lukanc, Bertoncelj in Žvan, o katerih smo podrobne čase, ki so jih dosegli včeraj dolpodne med 82 tekmovalci v tekmi v smuku že objavili — so zasedli 55. (Lukanc), 57. (Bertoncelj) in 63. (Žvan) mesto. Pred njimi se je plasiralo 43 Nemcev in 11 tekmovalcev iz ostalih držav, med njimi tudi eden iz Rumunije. Za našimi so vsi tekmovalci Slovaške, Finske, Madžarske in Danske.

Danes so v najhujši konkurenci pred okroglo 15.000 gledalci startali v samostojnih skokih trije Jugosloveni, in sicer Novšak, Karel Klančnik in Pribošek. Naglasiti je treba, da so bili vsi trije prav dobri, najbolj pa je po stilu ugajal Novšak, ki je stal oba skoka na 68 odnosno 64 m. Zelo dober je bil tudi Karel Klančnik, ki je prišel s polnim zaletom na 74 m, v drugi seriji pa je tudi med redkimi zabeležil znamko 70 m. Pribošek je bil med našimi s prvim skokom najdaljši (75 m), v drugi seriji pa je bil za 6 m krajši, torej pri 69 m. Že samo dejstvo, da so vsi trije rpestali prvo serijo brez padca, medtem ko so po padcih v prvem poizkusu odstopili največji favoriti za zmagovalca kakor n. pr. Vierto, Soerensen in Selanger, kaže, koliko je napredoval jugoslovenski skakalni sport v zadnjih letih. Podrobne ocene in mesta, ki so jih zasedli naši ob uri, ko to javljamo, še niso znane, gotovo pa je, da so bili daleko boljši od najboljših Rumunov in Slovakov in so verjetno pustili za seboj tudi najboljšega Italijana Dacola, ki je skočil obakrat na 76 odnosno 69 m, pa je bil po stilu slabši od naših.

Jutri se tekmovanje nadaljuje s stafetnim tekom na 4x10 km, v katerem nastopi jugoslovenska reprezentanca v postavi: Klančnik, Knific, Smolej, Razinger. S to tekmo bo zaključen smučarski del letošnjega zimskosportnega tedna v Ga-Pa.

Dodatno je treba zabeležiti še podrobno oceno naših v klasični kombinaciji, kjer je Jugosloven Tone Razinger zasedel 10. mesto med 21 tekmovalci in so pred njim sami Nemci in Finci, kar je vsekakor izredno lep uspeh. Tudi Klančnikovo 15. mesto v tem težkem sestavljenem tekmovanju je zelo dobro.

Jutri bo naša vojaška ekipa s smukaši odpotovala proti domu, tekači in skakači ka se bodo ustavili še v Beljaku, kjer bodo startali na štiridnevnih velikih mednarodnih smučarskih prireditvah, ojačeni z 11 tekmovalci, ki pridejo tjakaj iz domovine.

Odhod hokejistov v Ga-Pa

Ljubljana, 16. febr

Z jutrišnjim dopoldanskim brzim vlakom odpotuje v Ga-Pa naša državna hokejska reprezentanca, ki bo tam nastopila na mednarodnem hokejskem turnirju. Na tem turnirju bodo razen Jugoslovenov igrale še državne reprezentance Nemčije, Švice, Madžarske, Švedske, Slovaške, Rumunije, Italije ter namesto Holandske reprezentanca Amsterdama. Kakor znano, so našo reprezentanco dodelili v skupino — take skupine bodo vsega tri — skupno s Švico in Holandsko odnosno Amsterdamom. Spored je razdeljen tako, da bodo Jugosloveni igrali prvo in obenem otvoritveno tekmo turnirja v sredo 19. t. m. ob 15., drugo srečanje pa jih čaka naslednji dan v četrtek ob 10.30 s Holandsko odnosno Amsterdamom.

Oba nasprotnika Jugoslovenov sta precej močna, kar velja predvsem za Švicarje, in seveda ne smemo računati, da se bodo naši vrnili s tega turnirja ovenčani z zmagami. Naj pri tej priliki osvežimo spomin na leto 1939., ko so naši izbrani hokejisti na mednarodnem turnirju v Zürihu prvič nastopili proti švicarskim mojstrom in takrat izgubili z 0:23. Medtem sta minila dve leti pridnega dela in marljivega treninga na ledu, tako da smemo upati, da nikoli več ne bo tako hudo... Hočemo reči, da bomo kar zadovoljni, če nam bodo Švicarji poklonili polovico onega izkupička iz Züriha.

Reprezentanca, ki jo sestavlja skoraj kompletna ljubljanska Ilirija, pomnožena z dvema igralcema iz Zagreba, gre na pot v tejle sestavi:

Rihar, Gorše, Žitnik, Pogačnik, Gregorič, Pavletič, dr. Gogala, Morbacher, Aljančič, Eržen (vsi Ilirija) ter Stipetič in Belak ali ing Tomić (iz Zagreba). Vodja moštva je Viktor Vodišek iz Ljubljane.

Reprezentanca bo v torek zjutraj prispela v Ga-Pa.

OPOZORILO REPREZENTANCI, KI GRE V BELJAK

Zimskosportna zveza kraljevine Jugoslavije v Ljubljani obvešča vse tekmovalce, ki so določeni v državno reprezentanco za smučarske tekme v Beljaku, da je odhod moštva, ki je bil prvotno določen za danes ponedeljek 17. t. m. zvečer z Jesenic, zaradi nepredvidenih ovir odgoden. Kdaj bo moštvo odpotovalo, bo objavljeno v listih.

Smučarske tekme čuvarjev naših meja

Pretekli teden so v Bohinju tekmovali najboljši graničarji iz II. pododseka

Boh. Bistrica, 13. febr.

Težka služba naših graničarjev zahteva od njih mnogo sposobnosti. Ker so naše planine več mescev v letu zasnežene, se morajo graničarji kretati tudi v snegu po najtežjih terenih. Kdor hodi po planinah, pozna naše graničarje kot vestne čuvarje naše meje, kdor jih je pa videl v zimi na smučkah, jim je moral priznati tudi v smučanju veliko sposobnost.

Letos od 10. do 13. t. m., je 11. pododsek granične čete priredil štiridnevno tekmovanje v Boh. Bistrici. Tekma je vodil g. major Mirko Božič s pomočjo komandirjev posameznih graničarskih čet. Tekem so se udeležili graničarji iz Mojstrane, Bohinjske Bistrice, Gorenje vasi, Dol. Logatca in Grahovega. Organizacija tekem je bila odlična, ker je bilo za tekme vse pravočasno pripravljeno in so se tekme končale v veliko zadovoljstvo vodstva in tekmovalcev, z dobrimi rezultati in brez nesreč.

Prvi dan tekem je bil na sporedu **tek na 18 km.** Proga je vodila iz Bohinjske Bistrice, se dvigala na Dobravo, nato se spuščala v Polje, do Sv. Janeza, se vrnila ob skakalnici v Polju preko žlana na Dobravo in zopet v Bistrico na cilj pri predoru. Tekmovalo je 37 graničarjev. Na cilj so prišli vsi v dobrem času in sveži. Prvi je bil redov graničar Ristić Petar iz Boh. Bistrice.

Drugi dan so bile **relejne tekme na 4×12 in pol km dolgi progi** z 10 kg težko opremo. Pot je vodila v 12 in pol km dolgi elipsi. Prva je bila četa iz Boh. Bistrice z vodjo kaplarjem graničarjem Markovićem Stojanom.

Najlepše discipline s bile v sredo: **slalom in smuk.** Zgodaj zjutraj se je pričel slalom, ki je bil 800 m dolg z višinsko razliko 140 m. Proga je bila zelo težka in je bilo zato precej padcev. Vsak je presmučal progo le enkrat, ker tako določajo vojaška pravila. Tekmo so končali vsi tekmovalci, prvi pa je bil redov graničar Randjelović Arsenije iz Mojstrane. Slalomu je sledil smuk, dolg 2 in pol km po slabem snegu, ker je med tem pritisnil močan jug. Proga je vodila deloma po goličavah, deloma po gozdu iznad Obrne v dolino. Prvi je bil Ristić Petar iz Boh. Bistrice. V kombinaciji za smuk in slalom je zmagal Randjelović Arsenije.

Zadnji dan tekem so tekle graničarske patrole v popolni vojaški opremi. V drugi polovici proge je bilo streljanje v balone. Tekmovalo je 6 patrol in so vse prišle na cilj v majhnih časovnih razlikah po težkem terenu in v najslabšem snegu. Ta dan so graničarji pokazali vso veliko utrjenost in izdržljivost, ki jim ju je dala planina.

Dr. S. S.

Skakalne tekme v snežnem metežu

Včeraj je SK Ilirija kljub skrajno neugodnemu vremenu izvedla na Javorniku svoje medklubske tekme v skokih, kjer so zmagali: Mežik med seniorji, Zalokar med juniorji in Erlah med mladino

Javornik, 16. febr.

SK Ilirija je priredila danes na svoji 25 m skakalnici na Javorniku medklubsko skakalno tekmo, ki je obetala biti po velikem številu prijavljenih tekmovalcev ena največjih v letošnji sezoni. Žal pa je skrajno neugodno vreme — močan naliv, zatem pa sneg — odvrnilo precej tekmovalcev. Vsega skupaj je nastopilo 23 skakalcev, ki so se plasirali naslednje:

Seniorji: 1. Mežik Janko (Ilirija) (21, 22.5) 140.7, 2. Nedog Jože (Smk Ljublj.) (21, 21.5) 133.4, 3. Kavalar Vinko (Ilirija) (19.5, 20) 127.8.

Juniorji: 1. Zalokar Zoran (Smk LJ.) 20,5, 20) 139.0), 2. Valentar Slavko (Ilirija) 20.5, 20) 136.0, 3. Dermota Milan (Smk. Lj.) 18, 18.5) 129.4.

Mladina: 1. Erlah Franc (Ilirija) (15.5-17.5) 134.0, 2. Rogelj Albin (Smk. Lj.) (13, 12.5) 121.5, 3. Kisovec Franc (Ilirija) 11.5, 12) 112.2.

Prireditev je bila prav dobro organizirana in je res škoda, da jo je vreme pokvarilo. V težkih okoliščinah so izpadli iz konkurence dobri Gradišnik, član SPD Celja in pa letos odlični Zupan, član Ilirije. Med seniorji je bil znatno boljši Mežik, ki je posebno drugi skok izvedel stilno odlično. Opaziti je bilo, da so juniorji Smk Ljubljane mnogo trenirali in so zato zelo ugajali zaradi sigurnosti. Ilirija ima na Javorniku mnogo obetajočo mladinsko ekipo, ki se je danes kljub vsemu predstavila v najboljši luči.

Zmagovalci so prejeli lepe spominske plakete, prvak Mežik pa prehodni pokal.

Smuk na Markeljevi planini

Najboljši čas je imel junior Mulej Tinček z 2:44

Jesenice, 16. febr.

Na lepo pripravljeni progi z vrha Kočne do Savskih jam je izvedlo SK Bratstvo danes popoldne svoj vsakoletni smuk. Udeležba je bila kljub izredno slabemu vremenu zelo lepa. Snežilo je ves dan in gosta megla je zelo motila tekmovalce in vodstvo tekmovanja, toda rezultati so bili kljub temu prav dobri. Na startu se je zbrala elita tekmovalcev v alpskih disciplinah. Posamezni so prihajali skozi cilj skoraj popolnoma zasneženi. Na start so poslali svoje tekmovalce Ilirija, ASK Gorenjec, TK Skala in SK Bratstvo. Nastopilo je 25 tekmovalcev, rezultati pa so bili naslednji:

seniorji: 1. Koblar Stanko (Skala) 3:03, 2. Žnidar Emil (Gorenjec) 3:05, 3. Miceli Marjan (Bratstvo) 3:10.

juniorji na isti progi: 1. Mulej Tinček (Ilirija) 2:44 (najboljši čas dneva), 2. Stare Marjan (Gorenjec) 3:06, 3. Ručigar Boris (Ilirija) 3:11.

Po končanem tekmovanju so v smučarskem zavetišču SK Bratstva na Savskih jamah razglasili rezultate in razdelili darila ter plakete. SK Bratstvu toplo priporočamo, da še prihodnje leto izvede ta smuk, ker je to najlepša proga v vseh Karavankah.

Punčec in Pallada v Španiji. Jugoslovanska teniška igralca Punčec in Pallada sta začela svojo turnejo po Španiji v Barceloni. Tu je Punčec premagal Carsa s 5:7, 6:4, 6:2, 4:6, 6:4. Druga igra med Punčecem in Balacnom je bila pri stanju 4:6, 6:3 prekinjena. Presenetila je zmaga Špancev v doublu nad jugoslovenskima gostoma, ki sta igro izgubila s 6:1, 1:6, 6:0, 7:5.

SK. Ljubljana opozarja vse aktivne igralce, da bodo redni treningi vsak torek in četrtek ob 15. dalje na igrišču.

Moto-Hermes je imel občni zbor

Ljubljana, 16. febr.

Danes dopoldne je bil pri Šestici redni občni zbor motosekcije ŽSK Hermesa, na katerem se je zbralo precej članstva in ga je vodil v odsotnosti predsedstva tehnični referent sekcije g. Ivo Rupena. Poročila posameznih funkcionarjev, ki so pokazala izredno delavnost skupščine in vedela povedati o številnih uspehih klubovih dirkačev, so bila soglasno sprejeta.

Pri volitvah so bili v novi odbor izvoljeni skoraj vsi prejšnji funkcionarji, med njimi za načelnika Miloš Stare, za podnačelnika Bregar, v odbor pa Lukež, Rosenwirth, Djordjević, Jeršin, Kelnerič, Rupena, Pirnat, Starič, Leban in Grudnik ter kot namestnika Puhar in Trampuž. Pregledovalca računov bosta Simandl in Lenart.

Nekatere podrobnosti iz skrbno sestavljenih poročil o bogatem delu sekcije v minuli sezoni bomo še objavili v eni rednih izdaj našega lista.

Važna plavalna konferenca v Zagrebu

o— Zagreb, 16. febr.

Tukaj je danes zasedal plenum plavalne zveze Jugoslavije. Sejo je vodil predsednik dr. Bregant. Predlog italijanske plavalne zveze, da bi bil ženski plavalni dvoboj dne 7. novembra t. l. in tekma v waterpolu dne 18. avgusta, je bil odklonjen, ker oba termina kolidirata z našimi. Na ponudbo nemške plavalne zveze za plavalni dvoboj med Nemčijo in Jugoslavijo na dan 17. avgusta v Nemčiji, je zveza sklenila ponuditi Nemčiji dva termina za tekmovanje v naši državi, in sicer 19. in 20. avgusta ali pa 13. in 14. septembra t. l., ker so vsi ostali termini zasedeni. Za srečanje med Madžarsko in Jugoslavijo na Sušaku je Viktorija zahtevala 15.000 din podpore od zveze ki pa je pripravljena dati samo 10.000 din Ker ni prišlo do sporazuma, je bila ta točka odgodena.

In vsaka Aspirin tableta nosi „Bayer"-jev križ. „Bayer"-jev križ je edino jamstvo, da ste res dobili Aspirin. Ne pozabite nikdar, da ni Aspirina brez „Bayer"-jevega križa!

Oglas reg. pod Š. br. 7257 od 23 marta 1940.

Nato se je razpravljalo o pravilnikih, predvsem pa o troboju treh narodnih plavalnih zvez. Sklenjeno je bilo, da bodo pokali za plavanje, waterpolo in skoke trajno prehodni; v primeru, če bodo ta tekmovanja prekinjena ali ustavljena, je treba te pokale izročiti vrhovni plavalni zvezi. Na seji, ki je trajala vse dopoldne in se nadaljevala še popoldne ter zvečer, je Slovensko plavalno zvezo in Ilirijo zastopal g. Božo Kramaršič.

Ligaški ples na jugu

Po XIII. kolu vodita v hrvatski in srbski ligi zmerom bolj sigurno Concordia in BKS

Včeraj se je v hrvatski in srbski ligi hkrati nadaljevalo tekmovanje za točke. Na sporedu je bilo v vsaki ligi po pet tekem, od katerih je prav za prav največja senzacija neodločeni izid iz zagrebškega »derbyja« med Gradjanskim in Haškom, kar pomeni, da so »purgeri« zdaj že za tri točke za vodilno Concordijo in bodo slej ko prej imeli hude skrbi, če bodo hoteli spet postati hrvatski prvaki. Ostale točke v tej ligi so si brez golov v izgubo razdelili Concordia, Hajduk, Slavija (O) in Sašk.

V srbski ligi ni prišlo do velikih sprememb.

Gradjanski spet ob točko

ter šest golov Concordije

o— Zagreb, 16. febr.

Na igrišču Concordije je bil danes dvojni nogometni spored, ki mu je prisostvovalo okrog 4000 gledalcev. V prvi tekmi je Concordia igrala s Slavijo iz Varaždina. Concordia je premočno zmagala s 6:0 (4:0). Njeno moštvo je predvedlo zelo živahno, urejeno in zadovoljivo igro. Pokazalo se je kot dobro vigrana celota. Slavija ni bila toliko slabši nasprotnik kakor kaže rezultat, toda njen napad je odpovedal. Igra je bila fair in sodnik Jirasek ni imel težkega dela.

Sledil je zagrebški »derby« med Gradjanskim in Haškom, ki se je končal z 1:1 (0:1). Prvi gol je zabil Hašk v 20. minuti iz gneče. Žele je neubranljivo poslal pod prečko v mrežo. V 30. min. je Gradjanski po Wölflu izenačil iz podobne situacije. Neodločeni izid ustreza poteku igre. Prvih 20 minut sta obe moštvi predvedli izredno lepo igro, potem sta pa obe strani popustili in nista predvedli igre, ki bi bila na višini vodilnih moštev. Lahko se reče, da je bil v prvem polčasu boljši Hašk, v drugem pa Gradjanski. Hašk je nastopil brez Galeckega in Duha, Gradjanski pa brez glavnih »asov« Lešnika, Brozovića in Živkovića. Njihove zamene niso zadovoljile. Obe moštvi sta igrali zelo fair in gentlemensko. Sodnik Bonačić iz Splita je sodil dobro, kar mu je bilo spričo lepe igre dovolj lahko.

Hajduk : Železničar 3 : 0

o— Split, 16. febr.

V današnji ligaški tekmi je Hajduk zmagal nad Železničarjem s 3:0 (1:0). Tekma je bila zelo zanimiva in je potekla fair. Železničar je nudil precej močan odpor, toda zmaga Hajduka je bila zaslužena.. Prisostovalo ji je 1500 gledalcev. Sodil je g. Jordan.

Slavija (O) — Split 4 : 0

o— Osijek, 16. febr.

Pred 1000 gledalci je bila danes odigrana tekma med Slavijo in Splitom. Slavija je danes zaigrala v izrednem stilu, tako da moštva v primeri s prejšnjo nedeljo ni bilo spoznati. Vse vrste so odlično funkcionirale, toda igra ni bila na posebni višini. Igrišče je bilo močvirnato in zelo težko. Splitčani so popolnoma zatajili. Slavija jih je porazila s 4:0 (3:0). Sodil je g. Matančić.

Bačka izgublja . . .

o— Sarajevo, 16. febr.

Zaslužena zmaga domačega moštva nad zadnjim v tabeli z 2:0 (1:0). Tekmi je prisostvovalo 2000 gledalcev.

Pri Srbih vse po starem

p— Beograd, 16. febr.

V srbski ligi je bilo danes odigrano XIII. kolo srbske nogometne lige. V **Beogradu** je **BSK** nastopil proti **Jedinstvu.** Po izredno slabi igri je BSK zmamal z **1:0 (0:0).** vendar so se »plavi« morali zelo potruditi, da so dosegli vsaj ta rezultat. Drugi beograjski klub **Jugoslavija** pa je porazil najslabšega beograjskega predstavnika **Bask** s **6:0 (2:0).**

V Pančevu je **Jugoslavija iz Jabuke** zmagala nad **Bato 3:1 (0:0).**

V Novem Sadu je ostala tekma med **Vojvodino** in **sarajevsko Slavijo** brez gola neodločena 0:0.

V Subotici je gostoval **Gradjanski iz Skoplja,** ki je proti tamošnjemu prvaku **ŽAK-u** prav tako remiziral **1:1 (1:0).**

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 17.: zaprto.
Torek, 18.: Zaprta vrata. Red torek.

OPERA

Ponedeljek, 17.: zaprto.
Torek, 18.: zaprto. (Generalka).

»V POMLADANSKEM CVETJU«

velika MAŠKERADA

v Sok. domu v Litiji

na pustno soboto 22. t. m. ob 20. uri.

Sodeluje »New Boy Jazz«.

Stud. phil. Franc Šmigoc umrl. Društvo slušateljev filozofske fakultete sporoča žalostno vest, da je umrl dragi tovariš Franc **Šmigoc** 16. februarja ob eni ponoči v splošni bolnišnici v Ljubljani, previden s svetimi zakramenti. Pogreb bo v torek 18. t. m. ob štirih popoldne z žal iz kapele sv. Krištofa. Vse tovarišice in tovariše prosim, da se pogreba udeleže. — Predsednik

Celjski šahovski klub je igral včeraj v Šoštanju prvenstveno tekmo proti Šoštanjskemu šahovskemu klubu in zmagal s 6:1. Ena partija je bila prekinjena.

Novo postajališče pri Jesenicah

Jesenice, 16. februarja

Dne 14. novembra 1940 so začeli pod gorskim sedlom Kočno med Jesenicami in Blejsko Dobravo na ravnici zidati novo železniško postajališče za delavstvo, ki se iz tega okoliša vozi na delo v jeseniške in javorniške železarne Gradnja je bila nujno potrebna, ker je moralo delavstvo v primeru narasle Save hoditi v velikem ovinku preko Jesenic na delo v železarno na Javorniku. To postajališče bo sčasoma imelo velik pomen, ker je vrh gorskega prelaza Kočne, na tako imenovanih Poljanah, nastalo veliko delavsko naselje, ki ima že danes vse pogoje, da se razvije v veliko planinsko vas. Postajališče leži nekako na sredi med Jesenicami in Blejsko Dobravo.

Danes ob 14.25 se je ustavil prvi osebni vlak na novi železniški postaji. Dasi je lilo in snežilo kakor za stavo, se je na postajališču zbralo mnogo ljudi z Jesenic, Javornika, Blejske Dobrave in Gorij. Na postajališču je na visokem mlaju plapolala velika državna zastava. Ko je vlak privozil na postajo, je godba Krekovega prosvetnega društva zaigrala koračnico gorom v pozdrav. Na lepo okrašeni oder je stopil predsednik ZZD Matevž Markič z Jesenic, ki je pozdravil zastopnika železniške direkcije, načelnika prometnega oddelka Franca Podbregarja iz Ljubljane, šefa jeseniške progovne sekcije inž. Dimitrija Bartenjeva, zastopnika KID g. Avgusta Kuharja, banskega svetnika Petra Arneža, zastopnike občin Jesenice, Koroška Bela in Gorje ter vse navzočno delavstvo.

V imenu ljubljanske železniške direkcije je povzel besedo načelnik Podbregar, ki je naglašal, da to postajališče sicer nikoli ne bo donosno, je pa nujno potrebno, ker bi sicer moralo delavstvo še vedno v velikem ovinku hoditi na delo in bi na ta način tratilo moč in čas. Razglasil je postajališče za otvorjeno. Ko so vsi prisotni vzkliknili Nj. Vel. kralju Petru, kraljevskemu domu in knezu-namestniku, je godba zaigrala državno himno. Zastopnik KID je poudarjal, da so z otvoritvijo tega postajališča Gorenjci spet izvojevali pomembno zmago. Ob zaključku govorov se je Matevž Markič zahvalil za postajališče, predvsem KID ter občinam, ki so z znatno denarno podporo omogočile zgraditev postajališča, ki je veljalo okrog 150.000 din. Slovesnost je zaključila delavska godba s koračnico.

V znamenju prireditev in zborovanj

Ljubljana, 16. februarja

Zadeževana nedelja . . . Prijetna onim, ki so se poveselili v noči od sobote na nedeljo na prireditvah, velikih in malih, zopet dobro obiskanih. Ugodna tudi za občne zbore, ki se jih je zvrstilo prav lepo števalo. Nedelja, dobrodošla vsem, ki so si želeli zimskega oddiha ali razvedrila v gledališču in kavarni. Neugodna pa za vse, ki komaj čakajo, da po celotedenskem delu pohitijo v prirodo. Tem so bili danes prekrižani vsi načrti.

Klemenčičeva razstava podaljšana

K sreči pa je v Ljubljani ob takih nedeljah vabljiv otok lepote — Jakopičev paviljon. Seveda: kadar je v njem lepa umetnostna razstava. Letošnjo zimo se vrstijo vabljive umetnostne manifestacije, ki so vse dobro obiskane. Med posebno uspelimi je kolektivna razstava umetnin Frana Klemenčiča. Zabeležila je doslej zelo časten uspeh in bi se morala danes zaključiti. Ker pa je vsi ljubitelji umetnosti še niso utegnili obiskati ter se še niso zvrstile vse priglašene šole, bo Klemenčičeva razstava odprta še nekaj dni, na kar opozarjamo vse prijatelje umetnosti. Pri častnem obisku razstave pa je bil doslej odkup umetnin nekoliko šibek. V današnjih časih je pač treba vedeti, da je nakup dobre umetnine najboljša naložba denarja, ki se obrestuje z neminovnim užitkom in pa z vrednostjo, ki se stalno veča. Klemenčičeva dela na kolektivni razstavi so same izbrane umetnine. Zato tisti, ki imajo kaj pod palcem, ne bodo storili napak, če stopijo v Jakopičev paviljon in si izberejo delo, ki jim bo najbolj všeč.

Novo delo Zdenka Kalina

Jakopičev paviljon pa skriva v svoji majhni stranski sobi še neko skrivnost, ki jo danes že lahko izdamo. Naš mladi, nadarjeni kipar Zdenko Kalin pravkar dovršuje svoj veliki novi model matere z otrokom. Kip bo krasil neko socialno ustanovo v Trbovljah. Tako bo središče naše rudarske industrije in našega rudarskega življa obogateno z novim delom, ki že zdaj, ko je izdelano v ilovici, kaže, da bo močna in lepa umetnina, dostojna družica onih dveh velikih rudarjev, s katerima je Zdenko Kalin okrasil pročelje trboveljskega Občinskega doma. V kratkem bo začel Zdenko Kalin klesati svoj novi kip v nadpovprečni velikosti v dalmaitnski kamen. Želimo mu poln uspeh!

Kondor razstavlja

V Ljubljani, ki se letos tako živahno giblje v umetniškem življenju, tudi ne zmanjka mož, ki skrbijo za vedro umetnost. Prišel je spet v goste Ladislav Kondor in je v gornjih prostorih palače Bat'e danes ob enajstih kar brez vsake ceremonije odprl svojo razstavo karikatur, ki jih je nabral po tujih in domačih deželah. Ministri in diplomati, balerine in filmske zvezde, vsakovrstni tipi, znani in neznani, napolnjujejo tri široke stene in nudijo gledalcu dosti razvedrila.

Nov vremenski preobrat

O drugih pomembnejših dogodkih, ki so se zvrstili v teku nedelje poročamo posebej. Po močnem popoldanskem nalivu se je nebo zvečer vneslo, prenehalo je deževati zavel je sever. Kakor nam poročajo z Gorenjskega je nastopil nov vremenski preobrat. Na Jesenicah je ves dan lilo, obenem je razsajal vihar, v višjih legah pa je ves dan močno snežilo.

Prijeten družabni večer v „Zvezdi"

Jugoslovenska napredna družina je priredila pod vodstvom sreskega odbora JNS za Ljubljano svoj družabni večer v gornjih prostorih Zvezde. Obisk je bil na sobotni prireditvi še lepši kakor lansko leto. Kmalu po 20. uri so se pričeli zbirati v prostorih Zvezde, kjer so pozdravljali goste člani predsedstva sreskega odbora gg. Rudolf Žitnik, dr. Janko Pretnar, Franjo Marn in Andrej Uršič, pristaši JNS s svojimi družinami. Obisk gostov je lepo pričal o demokratični strukturi napredne Ljubljane. Prihajali so zastopniki našega razumništva, svobodnih poklicev, uradništva, obrtništva, trgovstva in delavstva. Manjkalo ni naših kmetskih občanov iz trnovskega, barjanskega in štepanjskega okraja. V složni skupnosti so posedli za mize s svojimi družinami naši profesorji, odvetniki, trgovci, delavci in obrtniki, da prežive prijeten večer. Prišli so brez vsake reklame v listih, na poziv svojih organizacij, da učvrstijo v prijateljski medsebojni družbi vezi, ki so bile že doslej tako močne, da jih niso mogle raztrgati nobene sile. Posebno razveseljivo številen je bil obisk napredne mladine.

Večer je potekel v najboljšem razpoloženju. Odbor je poskrbel za res dobro postrežbo. Za ples je skrbel orkester godbe 40. polka. V mali dvorani pa je igral neumorno priljubljeni jazz Odeon, ki je podžigal pete starim in mladim. Prijateljski večer je le prehitro potekel. Večer je bil zaključen s pesmijo »Le naprej, brez miru!« in s himno »Hej Slovani«.

Jubilejna družabna prireditev tehnikov

Letošnja sezona velikih plesnih prireditev je v znamenju jubilejev. V soboto je priredila Zveza strokovnih klubov tehniške fakultete ljubljanske univerze svoj X. reprezentančni ples v vseh prostorih Sokolskega doma na Taboru. Zavoljo novih policijskih odredb se je pričela kmalu po 19. uri polniti velika dvorana. Tehniki so tudi letos zelo okusno okrasili dvorano s strokovnimi emblemi, posebno lep je bil zastor za odrom.

Po sprejemu slavnostnih gostov je bil programski del zaključen. Oskrbel ga je neumorni Adamičev jazz-orkester, ki je zaigral tri koncertne komade. Dva izmed njih je skomponiral dirigent Adamič sam. Vse tri točke so bile sprejete z velikim priznanjem, posebno še obe Adamičevi. Nato je stopil na oder predsednik tehnik Tepina, ki je pozdravil goste ter razložil namen prireditve, katere čisti dobiček je namenjen spopolnitvi strokovne knjižnice. Orkester je zaigral kraljevsko kolo, ki so ga otvorili: pokrovitelj jubilejnega plesa g. dekan tehnične fakultete prof. inž. Hrovat z gospo prof. Pehanijevo, zastopnik Inženjerske zbornice kot pokroviteljice plesa g. inž. Umek z gospo prof. Hrovatovo, prof. inž. Igo Pehani z gospo inž. Umkovo. Sledili so ostali častni gostje, članice damskega komitelja in odbor Zveze.

Razvila se je plesna zabava, ki je bila posebno s strani mladine zelo lepo obiskana. Obisk prireditve je bil kar lep, nekoliko premalo pa je bilo tistih naših gospodarstvenikov, ki so z našim tehničnim naraščajem poslovno tako povezani. Plesno stran prireditve je vodil z znano spretnostjo g. prof. Jenko, ki je uvedel lep običaj, da se zaključi tradicionalna četvorka z našim jugoslovenskim kolom. Vsa prireditev je potekla v najlepšem redu. V polnem razmahu je bil tudi obrat v baru, ki je na plesih naših tehnikov že znan po svoji privlačnosti.

Še dve prireditvi

Vsakoletni krojaški ples je tudi to soboto privabil v Sokolski dom v Trnovem lepo število gostov. Obe dvorani sta bili okrašeni. Prišlo je tudi nekaj prav ličnih mask. Grudnov jazz je prav pridno skrbel za razvedrilo pisane ljubljanske družbe.

V dvorani Delavske zbornice je priredilo Sadjarsko in vrtnarsko društvo Ljubljana I. svojo prvo javno plesno prireditev, ki je bila zelo dobro obiskana. Predvsem je bil to družabni večer na katerem so se hoteli lastniki malih vrtov med seboj pomenit: o vzdrževanju vrtov in vzgoji cvetlic, obisk pa je bil tako številen, da je morala vsaka debata odpasti. Posebne točke, ki so jih izvajali gg. Kržišnik in Podgoršek ter gospodična Zupanova, so ustvarile najboljše razpoloženje. Spored je izpolnil še Cimermanov šramel, ki je ves večer pridno igral. Večer je vsekakor dobro uspel.

Na slavi četnikov

V velik dvorani »Zvezde« je bila dopoldne krstna slava združenja četnikov (pododbor Ljubljana), ki se je razvila v lepo nacionalno slovesnost. Komandanta štaba za utrjevanje je zastopal podpolkovnik Čutelič, v ostalem pa so bile zastopane številne naše narodne organizacije. Verske obrede je opravil pravoslavni svečenik Bogdan Matković, ki je nato spregovoril nekaj prav tehtnih besed. Naglasil je pomen organizacije, katere delovanje mora biti danes na isti višini kakor nekdanje čase, ko se četniki niso ustrašili nobenih žrtev. Četniki so zaščitniki svobode, junaštva in samozatajevanja. Mnoga mlada, junaška telesa so padla v svinčenem ognju, kakor so to sami hoteli. Mirni in tihi, polni navdušenja za dom in pravico, v stalni smrtni nevarnosti so prežali po planinah in gozdovih. Vsak Srb je bil hajduk in junak in če že ne vse svoje življenje, pa vsaj tedaj, kadar je pretila nevarnost njegovemu selu in njegovi rodbini. Muke, ki so jih morali prenašati pod turškim jarmom, so oplemenitile četniško zavest v obrambi narodne svobode. Ob vsakoletni krstni slavi obujajo četniki v sebi in somišljenikih spomine na borbe prvih srbskih četnikov, da se tako duhovno okrepijo in gredo na delo z novo odločnostjo. Glavno skrb hočejo posvetiti vzgoji mlajšega rodu, da bo moralno, telesno in tehnično dovolj izvežban, če bo kdaj treba na poziv mladega vladarja stopiti na plan kakor jeklen steber na meji. S prezirom vsake nevarnosti in z voljo do junaškega žrtvovanja so četniki zbrani v vrstah borcev okrog mladega vladarja Petra II., s katerim hočejo očuvati in ustvariti še mnogo močnejšo Jugoslavijo. Sledile so deklamacije pesmic, ki opevajo junaška dejanja četnikov. Vmes je igrala godba 40. pešpolka koračnice. Slava je uspela v polno zadovoljstvo vseh prisotnih.

Poklicne šoferje je sedanja kriza najbolj prizadela

Danes so šoferji polagali vsakoletni obračun svoje organizacije. Na občnem zboru šoferskega društva »Volan« za dravsko banovino v Ljubljani, ki je bil v gostilni »Za pegleznom«, se je zbralo prav lepo število poklicnih šoferjev, ki so že pred otvoritvijo občnega zbora živahno razpravljali o dobi, ki je zanje posebno huda.

Ob devetih je dolgoletni in zaslužni predsednik g. Ivan Janc otvoril občni zbor. Naglašal je vse težave, ki so se nagrmadile v minulem letu ter že tako težavne razmere neznosno obtežile. Povedal je, da pride v Jugoslaviji na vsakih 600 prebivalcev eno motorno vozilo in na vsako vozilo najmanj 15 poklicnih šoferjev. Povedal je nadalje, da se poklicni šoferji in mehaniki že dolgo let borijo proti anomaliji »fabriciranja« šoferjev. Poleg koncesioniranih šoferskih šol je še v vsakem večjem kraju kaka šušmarska šola. Šoferska organizacija je že večkrat pri oblastvih nastopila, da se omeji število poklicnih šoferjev s strožjimi izpit in da se od zdaj naprej izda dovolilo za poklicnega šoferja samo izučenim mehanikom. Uspeha ni, morda je vzrok temu komisijska nagrada, ker drugače si šoferji tega ne znajo razkladati. Poleg internih uspehov posameznim članom je šoferska organizacija po dvajsetletni borbi priborila šoferjem delovni čas, ki je za enkrat deseturnik. Z majhnim računom je predsednik dokazal, da je že ta uspeh, če računamo šoferski delovni čas, prinesel šoferjem na plači lepe stotisoče dinarjev zaslužka. Te svoje pravice po plačanih nadurah se že mnogi šoferji poslužujejo. Tako je na primer pretekle dni neki gorenjski avtoprevoznik moral plačati svojemu šoferju skoraj 7000 din za nadurno delo.

Tajniško poročilo je podal g. S. Jakomin. Med drugim je povedal, da je bila šoferska organizacija sprejeta v članstvo Delavske zbornice, in sicer kot samostojna organizacija. Ker je tajniško delo naraslo, je organizacija odprla svojo pisarno v Delavski zbornici in nastavila tajnika. Stanje članstva se je obdržalo kljub težavnim na dostojni višini okoli 300. Organizacija je v preteklem letu še zadovoljivo delovala. Dosegla je celo, da se je vršila konferenca med njimi, delodajalci in oblastvi. Namen konference je bil, urediti odnose šoferjev do delodajalcev in obratno ter zakonsko zaščititi poklicnega šoferja. Nadaljevala se bo konferenca še v tem mesecu. Nadalje je poročal o pravni zaščiti, ki jo ima brezplačno vsak član v primeru nesreče. Tolmačil je tudi načrt za določitev bolniške podpore, podpore v primeru brezposelnosti, posmrtninskem skladu in starostnem fondu, ki se bo še letos ustanovil. Tajnik je nadalje apeliral na člane, naj se še bolj strnejo okoli svoje organizacije in naj ostale šoferje, ki so še stanovsko nezavedni, vpeljejo v organizacijo.

Blagajniško poročilo je namesto prezaposlenega blagajnika Martina Remca podal namestnik g. Jože Seliškar. Iz poročila je razvidno, da je v blagajni nad 4000 dinarjev presežka kljub izrednim izdatkom in manjši članarini. — Novi odbor je z majhnimi izjemami ostal isti, ki je takoj sklenil, da letos odpade vsakoletna prireditev, ker ni upanja, da bi gmotno uspela.

Esperantisti še vztrajajo pri svojem mednarodnem jeziku

V času, ko pregledujejo društva delo v preteklem letu, je tudi esperantsko društvo »Ljubljana« sklenilo račune. Občni zbor je bil danes dopoldne v salonu Mrakove gostilne na Rimski cesti ob razmeroma zadovoljivi udeležbi članstva. Zbor je vodil Jože Kozlevčar, ki je preteklo leto predsedoval lani na novo ustanovljenemu društvu. Dotaknil se je perečih vprašanj esperantskega pokreta pri nas, ki se lani zaradi vojnih razmer ni mogel posebno razmahniti kot ideja mednarodnega jezika, ki tudi duhovno povezuje ljudi vseh narodov v veliko bratsko družino. Kljub temu pa, da čas esperantistom ni bil naklonjen, so vztrajali in še vztrajajo s skromnim tihim delom in izpopolnjevanjem po starem preizkušenem reku: »Iz malega raste veliko«.

Kljub vojnim razmeram so ostali naši esperantisti v stalnih stikih s somišljeniki širom Evrope, tako tudi z esperantsko centralo, katere sedež je bil prenešen iz Londona na Švedsko. Prav tako je vzdrževalo ljubljansko društvo stike z ostalimi edinicami v Sloveniji in v vsej državi. Po zahvali dosedanji zaslužni tajnici Hafnerjevi so poročali posamezni funkcionarji o notranjem delu. Društvo se je med drugim prav pridno oglaševalo v esperantskem glasilu »La Suda stelo« in je bila tudi izdana kulturna priloga s prevodi iz slovenske literature.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen vnovič za predsednika Jože Kozlevčar. Za podpredsednika je bil izbran Jernej Jelenič, za tajnico Mary Šavnikova, za blagajnika Edo Žganjar, za gospodarja Lojze Vovk, za knjižničarja Deziderij Mizerit, za revizorja pa Ivan Kralj ter Mica Petričeva.

Zbor Zveze strojnikov, strojevodij in kurjačev

Oblastna uprava Zveze strojnikov, strojevodij in kurjačev je imela dopoldne v prostorih Delavske zbornice redno letno skupščino, katere se je udeležilo lepo število članov in delegatov iz podeželskih podružnic. Prišla pa sta tudi predsednik centrale iz Zagreba Matija Siletić in delegat iz Sušaka Viktor Heinrich. Vse te je predsednik ljubljanske oblastne uprave Peter Toni prijazno pozdravil in se jim zahvalil za častno udeležbo, nato pa je v glavnih obrisih očrtal delo in uspehe uprave v preteklem letu. Sledili so pozdravi raznih delegatov.

Podrobno poročilo o delu uprave je podal tajnik Pavel Škerlj, ki je nastopil tudi kot zastopnik Delavske zbornice. Iz njegovega poročila povzamemo, da je spričo dejstva, da se je strojnikom, strojevodjem in kurjačem pravzaprav šele lani posrečilo ustanoviti vsedržavno zvezo, opravila uprava precejšnje delo. Število članstva je med letom močno naraslo, tako da le še malenkosten odstotek strojnega osebja ni organiziran v Zvezi. Bilo je znatno število članskih sestankov v podeželskih podružnicah, h katerim je uprava pošiljala svoje delegate. Bilo pa je tudi pet izletov v obrate. Brezposelnemu in bolnemu članstvu je Zveza izplačevala podpore, 18 članom pa je posredovala tudi službe. Zaradi boljšega razmaha dela je uprava organizirala nekaj podružnic in pododborov ter vplačilnic. Za najbolj delavno se je izkazala podružnica na Jesenicah, kjer je strojno osebje do zadnjega organizirano. Lep uspeh je imela uprava tudi v revirjih. Za boljši stik s člani in za njihovo nadaljne izobraževanje izhaja v Zagrebu Strojniški vestnik, ki ga člani dobivajo brezplačno. List je dobra tehnična revija. Da bi pa čim bolj izpopolnili izobrazbo članstva, pripravljajo tečaje, pri katerih je uprava naletela na dober odziv.

Mezdni pokreti so imeli zdaj večji, zdaj manjši uspeh. Zveza je med drugim sodelovala pri skupnih pogajanjih s TPD za draginjske poviške, samostojno pa je še zahtevala funkcijske doklade. Izvedena je bila tudi akcija pri kranjski industriji, tako kemični, lesni, tekstilni in drugi. Te akcije so povsem uspele. Intervencije so bile izvršene tudi v Štorah, Kočevju, Guštanju in na Prevaljah. Skupni učinek teh pokretov znaša okrog 100.000 mesečno, oziroma 1,500.000 din na leto. Zaradi zaposlevanja nekvalificiranih moči pri parnih napravah je uprava vložila neštete pritožbe in je pri Inspekciji parnih kotlov naletela na polno razumevanje, nasprotno pa ni našla razumevanja pri sreskih načelstvih. Skupno s tovariši iz Zagreba in Beograda so pri raznih ministrstvih posredovali zaradi pokoninskega zavarovanja strojevodij. Dobili so zagotovilo, da bo zavarovanje izvedeno s 1. aprilom. Oblastna uprava sodeluje z Delavsko zbornico, zlasti z njenim tarifnim odsekom. Skupno z njo je izvedla tudi akcijo pri ministrstvu, da bi se strojnikom priznala stopnja višjega pomožnega osebja. Dobili so zagotovilo, da bo želja upoštevana pri noveliranju obrtnega zakona.

Na kraju je tajnik poročal o pravni zaščiti, ki jo je uprava nudila članom v sporu z delodajalci. Ker pa uprava želi, da bi prenehali vsi spori, dela na kolektivni pogodbi za vse strojno osebje in obenem tudi na kolektivni pogodbi za tekstilne stroke. Pogajanja se bodo v kratkem začela.

O zadovoljivem stanju blagajne je poročal Stane Jevnikar, nakar je bila na predlog nadzornega odbora, v imenu katerega je poročal Joško Suhadolnik, celotnemu odboru soglasno izglasovana razrešnica.

Sledile so volitve. Za predsednika je bil izvoljen Peter Toni, za namestnika Rudolf Selan, za tajnika Pavle Škerl, za namestnika Josip Habič, za blagajnika pa Janko Merhar in za namestnika Ignacij Kariž. V odboru so: Stane Jevnikar, Rudolf Celar, Milan Rinaldo, Karel Šušteršič in Miha Pustišek. Namestniki so: Andrej Gasser, Josip Filipčič, Jože Jurak in Franc Lepko. V nadzornem odboru bodo Rudolf Simončič, Josip Mahovec, Ivan Pirnat, Joško Suhadolnik in Karel Kozar.

Nato sta govorila pri slučajnostih delegat Jeram z Jesenic in predsednik centrale in urednik Strojniškega vestnika Siletić o glasilu. Sklenjeno je bilo, da bodo list takoj prenesli iz Zagreba v Ljubljano, ker tako narekujejo potrebe. Med slučajnostmi je bil nato še izpremenjen pravilnik in sicer glede plačevanja članskih prispevkov. Odslej bodo člani razdeljeni v dva razreda in bo plačeval I. razred, v katerega bodo šteti stojniki, strojevodje in motorovodje, po 20 din, vsi ostali, ki bodo pripadali II. razredu, pa bodo plačevali 15 din članarine. Na kraju sta bili še izglasovani dve resoluciji na pristojna ministrstva. Prva zahteva, naj se uredba, s katero je hrvatski ban za svoje področje že uveljavil povišanje strojnikov v stopnjo višjega pomožnega osebja, uveljavi in razširi na vso državo, druga pa zahteva primerno pokojninsko zavarovanje. Končno so zborovalci še sklenili, da bodo redno prispevali po 2 din več za namene »Strojniškega vestnika«. Popoldne so si zborovalci ogledali pivovarno »Union«.

Dve usodni nesreči v megli

Od tramvaja prizadeti konservatorist se je šele včeraj osvestil — Mlad motorist je na Celovški cesti zadel v voz in izdihnil

Ljubljana, 16. febr.

Že tri večere po vrsti lega nad Ljubljano gosta, neprodirna megla, ki zastira vsak razgled in skoraj onemogoča promet. Avtomobilisti so morali vse večere voziti skrajno previdno, prav tako tramvaj in druga vozila. V soboto zvečer se je nad Ljubljano zgostila prav posebno debela megla in posledice sta bili dve hudi nesreči, od katerih se je ena žal končala s smrtnim izidom.

Žrtev tramvaja

V nedeljski številki smo poročali o nezgodi na križišču pred »Evropo«, kjer je padel pod tramvaj 27letni konservatorist Svetozar Hribar, stanujoč na Miklošičevi cesti 34. Hribar se je umaknil prihajajočemu tramvaju in stopil na drugi tir. Zaradi goste megle pa ni opazil drugega tramvaja, ki je prihajal z nasprotne strani in je Hribarja podrl. Tramvaj je nesrečnika butnil v glavo, da je nezavesten obležal. Več pešcev v okolici je čulo dva presunljiva krika. Takoj so priskočili na pomoč. Hribarja so potegnili na pločnik in poklicali reševalce. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer se je šele danes dopoldne zavedel. Njegovo stanje je resno, vendar je upati, da bo poškodbe prebolel.

Nesreča na Celovški cesti

Še usodnejša je bila druga nesreča, ki se je pripetila okrog 21.30 na Celovški cesti blizu tramvajske remize. Takrat je v smeri proti Ljubljani vodil enovprežni voz pravilno po desni strani hlapec Martin Dimc s Ponovič, zaposlen pri Slovenski zidarski zadrugi. Voz je bil naložen s smrekami. Hkrati se je na motornem kolesu DKW pripeljal po Celovški cesti tudi v smeri proti Ljubljani 22letni ključavničarski pomočnik France Novak, uslužben pri podjetju Renčelj na Karlovški cesti in stanujoč na Viču 31. Novak je najbrž prenaglo vozil, a mimo tega mu je megla zastirala razgled. In tako je nesrečno naključje hotelo, da se je na Celovški cesti pred hišo štev. 153 z vso silo zaletel v Dimčev voz, ki k nesreči tudi zadaj ni imel luči. Hlapec je bil spredaj in je konja vodil na uzdo.

Na prevozu je izdihnil

Posledice tega karambola so bile hude: Novak je z glavo udaril naravnost med smreke in takoj padel z motorja. Prebil si je lobanjo na levih sencih, kjer je zazevala velika, strašna rana. Nemudno so bližnji stanovalci poklicali na pomoč reševalce, ki so ponesrečenca jadrno prepeljali v bolnišnico. A bila je že vsa pomoč zaman. Nesrečnik je na prevozu izdihnil.

Pokojni France Novak je bil oženjen in je zapustil bridko prizadeti vdovi otroka. Družina je izgubila dobrega rednika. Jutri bi se moral Novak odpeljati v Beograd, kamor se je preselilo njegovo podjetje. Usoda je prekrižala načrt. Truplo so prepeljali v mrtvašnico na Žalah. Nesrečna usoda mladega moža je zbudila po Ljubljani splošno sočutje s pokojnikom in še zlasti s hudo prizadetimi svojci.

Po pobočju nizdol, z glavo ob drevo

Smrtna nesreča vojnega invalida

Celje, 16. februarja

V soboto dopoldne je hišni posestnik in vojni invalid Anton Goršek, ki ima svoje posestvo na vrhu hribčka v Pečovniku pri Celju, odšel po opravkih v mesto. Nakupil je nekaj špceerijskega blaga in se je v mestu zadržal do večera, nakar je krenil proti domu. Ko je v temi stopal po strmem pobočju proti svojemu domu, mu je na vrhu spodrsnilo, padel je in se zakotalil 120 m po pobočju, slednjič pa je treščil z glavo v drevo. Priletel je s tako silo, da mu je počila lobanja in so izstopili možgani. Ko so ga davi našli, je bil že mrtev, z roko se je krčevito držal za trebuh. Na kraj nesreče so odšli orožniki, mestni fizik dr. Podpečan in vodja mestnega pogrebnega zavoda Gorišek. Po komisijskem ogledu so truplo prepeljali popoldne v mrtvašnico na okoliško pokopališče.

Ponedeljska križanka

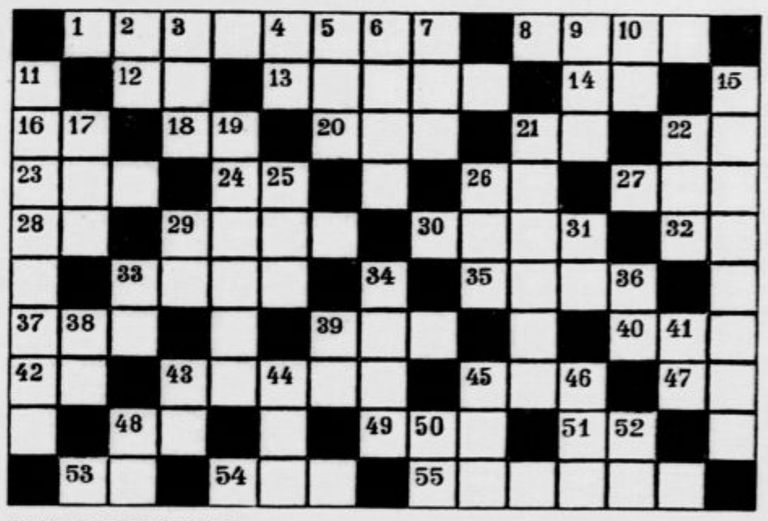

BESEDE POMENIJO:

Vodoravno: 1. zdravilna rastlina, 8. drža, 12. polmer včrtanega kroga, 13. vrsta kreme, 14. predlog, 16. števnik, 18. ako, 20. osebni zaimek, 21. približno (kratica), 22. kratica za akad. naslov, 23. maščoba, 24. kem. znak za prvino, 26. dva samoglasnika, 27. slov. pisatelj, 28. kratica za sveti, 29. vojaška edinica, 30. pripadniki starega naroda, 32. kakor 12., 33. orožje, 25. ribje jajce, 37. afriški ptič, 39. števnik, 40. svetopisemsko ime, 42. inicijalke slov. pisatelja, 43. hunski kralj, 45. konica, 47. členica v italijanščini, 48. del voza, 49. abesinski poglavar, 51. učenje, 53. elektrotehniška enota, 54. dvojica, 55. grško bajeslovno bitje.

Navpično: 2. ploskovna mera, 3. jakost, 4. bodrilnica, 5. vrsta zemje, 6. kovina, 7. moško ime, 9. osebni zaimek, 10. predlog, 11. glavno mesto evropske države, 15. najvišji atenski državni urad, 17. ne star, 19. izolacijska zmes, 21. staro rimsko gledališče, 22. darilo, 25. žensko krstno ime, 26. kje (lat.), 29. grška črka, 31. kem. znak za prvino, 33. inicijalke slov. slikarja, 34. jugoslovanska reka, 36. kem. znak za prvino, 38. medmet, 39. staroslovanska pijača, 41. kakor 53. vodoravno, 43. karta v igri, 44. žensko krstno ime, 45. del voza (skl.), 46. etui, 48. elektrotehniška enota, 50. pogojni veznik (dialektično), 52. časovni veznik.

TROJE KNJIŽNIH NAGRAD

si po naklonjenosti žreba dele Malči Levstikova, Ljubljana, Poljanska cesta 15, Vilma Fabijanijeva, Ljubljana, Celovška cesta in Bojan Novak, dijak, Beograd VIII., Mihaela Gavrilovića 6.

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE

Vodoravno: otava, Debar, tovor, sv., Erdut, Gabun, vi, on, arh., koj, ki, Krim, sok, moda, Tir, ropot, gol, re, sen, dis, val, po, Una, kor, sij, nad, biga, časomer, Kana.

Navpično: os, tvor, ve, ara, duh, et, ag (srebro), rak, tuj, on, Ovid, ri, dro, boj, nit, kopito, kol, Kerub, mis, sod, kos, mol, anoda, rek, gaj, eni, noč, vir, pan, ag (srebro), ra, se, na.

Kdo je najboljši grafolog?

Uganili ste že, da je najboljši grafolog F. T. Karmah, priznan po celem svetu in nepremagljiv v tej znanosti. Po Vaši pisavi lahko spozna

KLIŠEJE ENO IN VEČBARVNE JUGOGRAFIKA SV. PETRA NASIP 23

INSERIRAJ V „JUTRU"!

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Naj v Ljubljani.